

Panther cirkáló 1885

SMS Panther cirkáló, torpedócirkáló

Nem azonos a hasonló nevű, vele közel egy időben működő német ágyúnaszáddal. Ugyan ekkor volt az USA-nak is egy Panther nevű hadihajója.
Testvérhajói az SMS Leopard és az SMS Tiger (utóbb Lacroma).

Vízkeszítési kapacitása: 1 384 tonna a vízrebotásakor
1 530 tonna – 1582 tonna üresen (1557 tonna részben feltöltve)³⁶⁹¹
1 919 tonna teljesen felszerelve
(Máshol 1 582 hosszú tonna, 1 730 normál tonna)

Hossza: 73,19 m (240 láb 9 hüvelyk) a legnagyobb hossz
71,38 m a vízvonalon
68,27 m (máshol) 69 m talán az egyenesek között

Szélessége: 10,39 m (34 láb 11 hüvelyk)

Merülése: 4,28 - 4,39 m üresen (14 láb 5 hüvelyk)³⁶⁹²
4,5 – 4,74 - 4,88 m teljesen felszerelve (14 láb 11 hüvelyk) 1 cm merülés = 5,13 tonna

Meghajtása: 2 db álló, 2 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép. Ezeket a R.U. Hawthorne gyártotta. White jobban kedvelte őket, mint a háromszoros expanziós gépeket, mert könnyebbek és kompaktabbak voltak. A brit prototípustól eltérően az osztrák hajót inkább függőleges, mint vízszintes motorokkal szerelték fel. Előnyük volt, hogy lényegesen kisebb volt a vibrációjuk és kisebb helyigényük, így a géptér hosszát, így magának a hajónak a hosszát is csökkenteni lehetett, ami az irányíthatóságban előnyhöz juttatta. Az osztrák torpedócirkáló motorterének hossza mindössze 7,93 m volt, míg az Armstrong által egy időben épített, hasonló teljesítményű vízszintes gépekkel felszerelt Zhiyuan típusú kínai cirkálóké több mint 14 m. Ezen túlmenően a tapasztalatok szerint a hengerek függőleges elrendezése is szükséges a nagy fordulatszámhoz. Az ilyen gépek egyetlen jelentős hátránya az volt, hogy a páncélozott fedélzet fölé nyúltak. A gőzgépeket a két széntároló rekesz közé helyezték el a jobb védetség miatt. 4 db két tűzteres hengeres kazán, üzemi nyomás 9 atm. Ezeket két vízzáró rekeszbe helyezték el.
2 db 3 szárnyú, kifelé forgó hajócsavar, 3,81 m átmérővel (Átmenetileg kísérletképpen volt rajta 5,49 m-es hajócsavar is.)
2 db árboc latin vitorlával, a négy ferde vitorla, összesen 263 m² felületű.
A gyakorlatban a vitorlák nem kerültek használatba.

Teljesítménye: 3500 - 4000 LE természetes huzattal
6500 LE mesterséges huzatolással (Máshol csak 6195 LE szerepel)

Sebessége: 17 - 19,4 csomó (33 km/h) 129-es percenkénti propeller fordulatszámmal

Hatótávolsága: 2800 tmf (5190 km) (máshol 7000 km)/ 10 csomóval (19 km/h)
2350 tmf (4350 km)/ 13,5 csomó

Üzemanyaga: 105 tonna normál szén terhelés
308 tonna szén a maximális terhelése, amit két raktárban helyeztek el

Személyzete: 1896-ban 13 - 17 tiszt (köztük 6 tengerészkadét) és 165 tengerész
1907-ben 10 tiszt és 188 tengerész

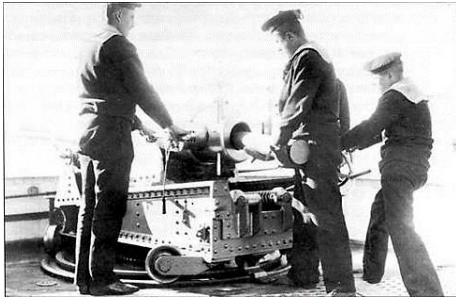
Páncélzata: Fedélzet 9,5 mm - 12 mm
Gépháznál 50 mm felül, gépház oldalfalai 19 mm
Parancsnoki híd 62,5 mm
Acél hajótest

³⁶⁹¹ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

³⁶⁹² [https://military-history.fandom.com/wiki/SMS_Panther_\(1885\)](https://military-history.fandom.com/wiki/SMS_Panther_(1885))

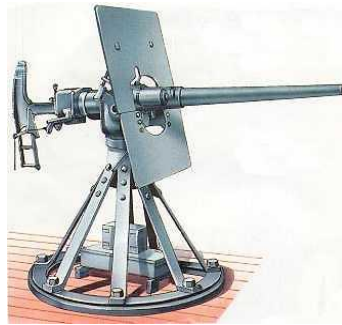
Fegyverzete 1886-ban:

2 db 12 cm-es 1880-as L/35-ös Krupp löveg, lövegkarzaton a felső fedélzeten elhelyezve (lőszer kiszabat lövegenként: 6 db robbanólövedék, 30 db gyújtólövedék, 12 db srapelgránát, 12 db gyakorlólövedék) A korabeli nézetek szerint ez az elrendezés abból a szempontból volt előnyös volt, hogy mindkét ágyúból az orr irányába lehetett a tüzet irányítani, bár a valóságban ezt szinte soha nem sikerült elérni. Csőhossz: 4200 mm. Súlya 250 t. Csőemelés -6 - +15 fok. Lövedék súlya 23,75 kg. Töltény súlya 1,494 kg. Lőtáv 7000 m.

A 120 mm-es Krupp 1890-es löveg legénységének kiképzése a "Panther" cirkálón.³⁶⁹³

4 db 4,7 cm-es SFK L/33-as gyorsüzemű Hotschkiss-féle löveg (lőszer kiszabat: 602 db robbanólövedék, 682 gyújtólövedék, 360 db gyakorlólövedék) Ezek a lövegek a felső fedélzeten voltak. Csőhossz: 1557,5 mm. Csőemelés -23 - +23 fok. Lőtáv 3000 m

6 db 4,7 cm-es (1,85 inch) L/25-ös Hotschkiss-féle ötsövű szórólöveg (revolverágyú) (lőszer kiszabat: 1832 db lövedék) Kettő elől és kettő a fedélzet alatt, míg kettő a felső fedélzeten volt. Tervezték: 1873, Hadrendbe állt: 1884, Löveg súlya: 1274 font (578 kg), Löveg hossza: 78,74 hüvelyk (2 m), Furat hossza: 46,26 hüvelyk (1,175 m), Barázdák száma: 20 Tüzelési sebesség: 50 lövés/perc, de csak 30 lövés volt praktikus, de mivel kézzel töltötték, a gyakorlatban alacsonyabb. Lőszer súlya: 6,7 font (3 kg) hüvellyel együtt. Lövedék súlya hüvely nélkül 3,3 font (1,5 kg). Robbanótöltet: 0,095 font (43 g). Lövedék hossza: ?. Kivető töltet: 0,49 font (0,22 kg) barna lőpor, vagy 0,178 font (0,081 kg) füstmentes por. Kezdősebesség: 1476 fps (450 m/s). Lőtáv 3,3 fontos lövedék (1,5 kg) HE lövedék 4,6 fokon 2020 yard (1850 m). A löveg szerelhető légvédelmi talapzatra is. Lövegcső emelés: -20 / +20 fok Légvédelmi talapzaton +85 fok

Egy fennmaradt 5 csövű löveg az USA egyik múzeumából³⁶⁹⁴

³⁶⁹³ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁶⁹⁴ http://www.navweaps.com/Weapons/WNRussian_47mm_Hotchkiss.php

2 db 2,5 cm-es L/44-es Palmkrantz-Nordenfeld géppuska (mitrailleus). Csőhossz: 2045,8 mm.
Csőemelés -35 - +15 fok.
4 db 35 cm-es (14 hüvelyk) fedélzeti torpedócső, (egy a hajóorrban, egy a taton és kétoldalt kettő a főárboc környékén) Torpedókészlet 24 db.
Erős kosorr
A hajón két lőszerraktár volt. Egy elől és egy hátul.

Fegyverzete 1891-ben:

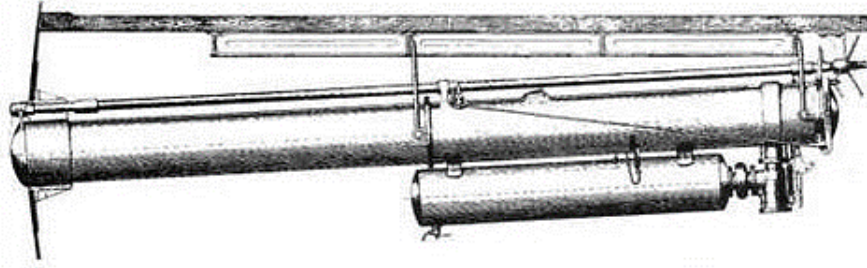
2 db 12 cm-es löveg
10 db 4,7 cm-es L/44 Skoda gyorstüzelő löveg
4 db 35 cm-es torpedócső

A Panther cirkáló fedélzetén a 47 mm-es/44-es Skoda ágyúkkal gyakorolnak a tüzérek³⁶⁹⁵

Fegyverzete 1909-ben:

4 db 7 cm-es gyorstüzelő löveg
10 db 4,7 cm-es Skoda gyorstüzelő löveg
3 db 35 cm-es torpedócső, (az orrból eltávolították a vetőcsövet)³⁶⁹⁶

A tat 350 mm-es torpedóvető beépítési rajza³⁶⁹⁷

Csónakok: 1 db nagy II. osztályú gőzcsónak, 1 db II. osztályú csónak, 1 db III. osztályú csónak, 1 db II. osztályú Gigg, 1 db Jolly boat, 1 db csónak, 1 db kis csónak.

Horgonyok: 4 db Rodger-Admiralty horgony: 1 db 1 924 kg (láncátmérő 38 mm), 1 db 1943 kg, 1 db 497 kg, 1 db 306 kg

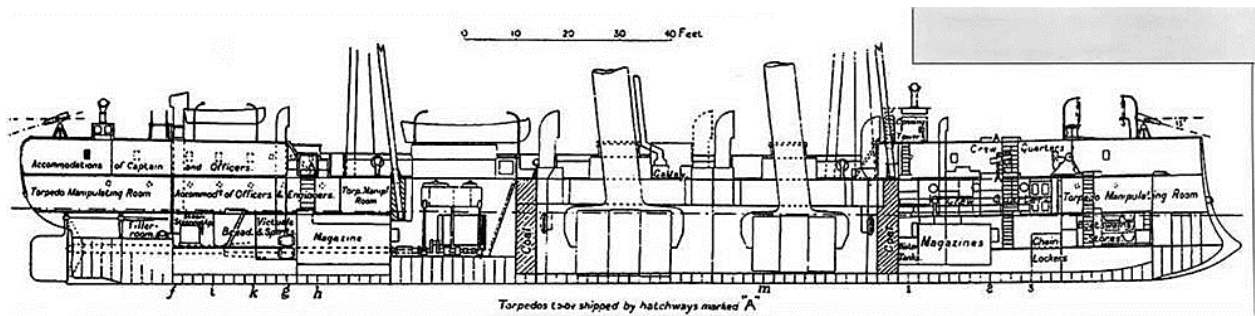
1908-ban Tyszak típusú horgonyokat kapott a régiek helyett. 1 db 2015 kg, 1 db 2016 kg, 1 db 2010 kg, 1 db 415 kg, 1 db 81 kg

Keresőlámpák: 2 db 40 cm-es reflektor

³⁶⁹⁵ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁶⁹⁶ https://hu.wikipedia.org/wiki/SMS_Panther

³⁶⁹⁷ <https://military.wikireading.ru/56087>

*Az SMS Panther torpedóhajó hosszanti metszete*³⁶⁹⁸

A hajónak két folyamatos fedélzete volt - a felső és a középső (páncélozott). Az elsüllyeszthetlenséget nyolc keresztirányú vízzáró válaszfal biztosította, amelyek elérték a felső fedélzetet, amely 6-7 láb (1,8-2,1 m) magasságban volt a vízvonallal felett. A gép- és kazántereket oldalsó szénraktárak védték. A keresztirányú szénraktárak előtt, elöl és hátul védték a kazánházakat a hosszanti tüztől.

A kazánok és gépezet felett futó 9,5 mm vastag acél páncélozott fedélzet képezte a felső szénraktárak alját, a közte és a felső fedélzet közötti teret kereszt- és hosszanti válaszfalak osztották kis rekeszekre. Mivel a gőzgép hengerei a páncélfedélzet szintje fölé emelkedtek, oldalról 19 mm-es glaxis (oldalfal) védté őket. Harekörülmények között a gépteret teljesen el lehetett szigetelni a hajó többi részétől, a glacist pedig homokzsákokkal, szénnel vagy emeletes hálókkal lehetett lefedni.

Építette: W G Armstrong, Mitchell and Co. (Newcastle)

Épült: Elswickben, Newcastle upon Tyne

Gyári száma: 480

Ára: 1 983 730 korona

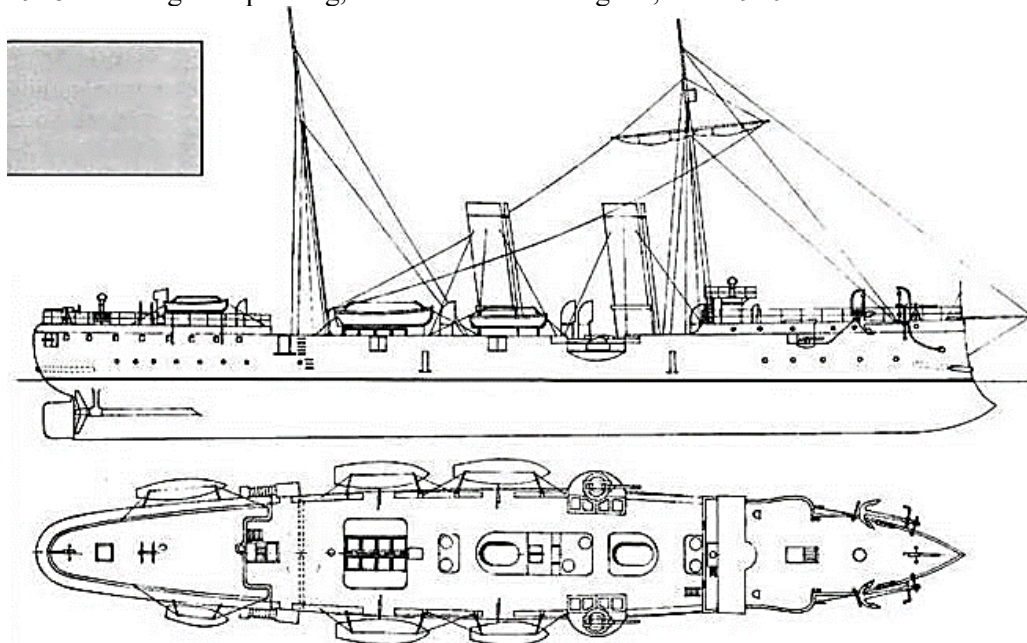
Építés kezdete: 1884.10.29.

Nevének jóváhagyása: 1885.06.04-én I. Ferenc József császár és király jóváhagyta a nevét.

Vízrebocsátás: 1885.06.13.

Hadrendbe állt: 1885.12.31.

Sorsa: 1918 után Anglia kapta meg, de átadta Olaszországnak, ahol 1920-ban lebontották.

*Az SMS Panther. Ugyan így nézett ki az SMS Leopard is. Az SMS Tigris másképp nézett ki*³⁶⁹⁹

³⁶⁹⁸ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁶⁹⁹ <https://military.wikireading.ru/56087>

A hajó a Monarchia által az 1880-as években megkezdett torpedóflotta kiépítésének a részét képezte. Maximilian Daublebsky von Sterneck admirális 1884.09.08-án készített feljegyzésében említette meg, hogy a nagyobb hadihajók elleni támadáshoz szükségesek a torpedókkal felszerelt kisebb egységek, amelyek megerősített döfő orrot is kapnak. Ezek kicsi és gyors hajók lennének, amiket egyben járőr és felderítő feladatra is lehet alkalmazni.

Ekkorra a flotta 10 db páncélosból állt, amelyeket 1861 és 1881 között építettek, és amelyek a modern szabványokhoz képest nem voltak kellően felfegyverezettek és gyengén páncélozottak; a 4 db torpedóhajó, sebessége nem haladta meg a 11 csomót. Volt még 10 db 1. osztályú és 8 db 2. osztályú romboló. A meglévő segédhajók – fregattok, korvettek és sloopok – azonban teljesen elavultak, és nem volt igazi harcértékük.

A flotta fő feladata Maximilian von Sterneck admirális szerint saját partvonalának stratégiai védelme, hogy a szárazföldi erőket ez ne kösse le. Ezt a feladatot legjobb a nyílt tengeren megtenni, de mivel az ország az óriási anyagköltségek miatt nem engedhet meg magának ilyen flottát, ezért olcsó partvédelmi eszközökre kell támaszkodnia, amelyek közül a legmodernebbek a tengeri aknák, torpedók és azok hordozói. A Trieszttől a montenegrói határig terjedő partok védelméhez négy romboló flottilára van szükség. A harci flottára is szükség van, de annak fő feladata az aknamezők védelme és az azok megsemmisítésére irányuló kísérletek elhárítása, valamint aktív hadműveletek folytatása.

Ezen feladatokat ötvözte az új cirkálóosztály.

Az osztrák-magyar flottának négy torpedóhajója volt: a Zara, Spalato, Sebenico és Lussin. Mindegyiket hazai hajógyárakban építették 1878 és 1884 között (utóbbiak addigra még nem is álltak szolgálatba), és teljesen hétköznapi hajók voltak teljes vitorlás szereléssel és két gőzgéppel, sebességükben reménytelenül elmaradtak a modern rombolóktól. Mivel elavultak, semmiképpen sem szolgálhattak prototípusként új hajókhöz. Ezzel kapcsolatban még 1884 elején az angliai haditengerészeti attasé, Friedrich von Hahn báró 2. osztályú kapitány utasítást kapott, hogy keressen meg öt angol hajógyárat két torpedóhajó építésének javaslatával a kiadott műszaki előírásoknak megfelelően. Az osztrákok legfeljebb 1500 tonnás vízkiszorítást kötöttek ki, a sebességet teljesen felfegyverkezve és utánpótlással felszerelve legalább 17 csomónál határozták meg, illetve 18 csomónál erőltetett vontatásnál. A fegyverzet összetétele két 120 mm-es Krupp löveg a felső fedélzeten, tíz 47 mm-es Hotchkiss gyorstüzelő ágyú és négy 350 mm-es víz feletti torpedócső, amelyek közül kettőt az oldalakra kell felszerelni. Ezek erősebb hajók, mint az akkor alkalmazott angol Condor és Scout torpedócirkálók.

Tehát, a cirkálóosztály megépítésére brit hajógyáraktól kért a Monarchia ajánlatot. A megrendelést 1884.06.07-én a W G Armstrong, Mitchell and Co. (Newcastle) cég nyerte el, öt pályázó közül.

A szerződést az Armstrong céggel 1884.09.18-án írták alá. Az "A" torpedóhajót 1884.10.29-én, a "B" torpedóhajót 1885. januárjában kezdték el építeni. [P. Brooke, az Armstrong cég történetével foglalkozó munkája szerint a hajókat 1884.09.11-én, illetve 1884.12.04-én kezdték el építeni.] Ezek voltak az első hajók, amelyeket Armstrong új elswicki hajógyárában építettek, amely gyár addigra még el sem készült teljesen. Így, jelentős számú alkatrész, köztük a hajótörzs öntvényei, a régi Armstrong-gyárban készültek Walkerben.

Az osztrákok az eredeti terveket módosították. A páncél rovására ragaszkodtak a döfőorrhoz, a hajót hosszát 4 lábbal megnövelték és a jobb súlyelosztás miatt egy kémény helyett, kettőhöz ragaszkodtak. A fő tervező William Henry White volt. White tervei szerint a Panther egy 1557 tonna vízkiszorítású acéltörzsű hajó lett.

Az új könnyű hajókat eredetileg a "torpedóhajók" (Torpedoschiff) kategóriába sorolták, míg a többi haditengerésznél torpedócirkáló besorolást kaptak a hasonló hajók. 1903-ban 3. osztályú cirkálónak, majd 1909-ben kiscirkálónak (Kleine Kreuzer) minősítették át őket.³⁷⁰⁰

A tengeri utak során a hajó erősen dülöngélt és a hajó orra mélyen merült a hullámokba. Ennek ellenére stabilan bírta a hullámzást.

Ausztria-Magyarország azon kevés európai hatalmak egyike volt, amelynek nem volt tengerentúli gyarmata. Ennek eredményeként nem volt szüksége erős flottára – az osztrák flotta lényegében part menti védelmi flotta volt. Az osztrák haditengerészeti doktrína azonban jól átgondolt volt, és a flotta,

³⁷⁰⁰ [https://military-history.fandom.com/wiki/SMS_Panther_\(1885\)](https://military-history.fandom.com/wiki/SMS_Panther_(1885))
<https://military.wikireading.ru/56087>

bár kicsi volt, jól kiegyensúlyozott. Egyik megkülönböztető vonása a cirkálók hiánya, mint tengeri és óceáni kommunikációs műveletekre szánt, tengerre autonóm hajók. A Monarchia flottájában a cirkálók feladatait a fregattok, korvettek és sloopok látták el. Ezek járőröztek, végezték a felderítéseket. Ezek közül is az utolsó 1874-ben épült. Ezért a Panther osztályú torpedócirkálóknak kellett átvennie a valódi cirkálók szerepét, a felderítést, rombolók segítségét, távolsági utak ellátását, a fő erők védelmét. Ez a feladatkör a hajók megnevezésében is megjelent. 1903-tól a Panther és a Leopard a III. osztályú, 1909-től pedig a kiscirkálók (Kleine Kreuzer) besorolást kapott. Ez a két hajó tartja a külföldön eltöltött napok számának a rekordját a Monarchia flottájában.

1885.

A hajót 1885.06.13-án bocsátották vízre.³⁷⁰¹ Az Osztrák-Magyar Haditengerészet felügyelő haditengerészeti fő építésze, Siegfried Popper megállapította, hogy a hajó hátsó merülése négy láb 11 hüvelykkel nagyobb a tervezettnél. Hosszas nézeteltérés után White és a hajógyár elismerte a hibát, amelyet részben ellensúlyozott a cirkáló súlyeloszlásában bekövetkezett eltolódás, így a túlzott merülés a hátsó részen két láb öt hüvelykre csökkent. Popper elutasította az angolok azon javaslatát, hogy a súlyelosztás javítása végett a hajó orrába 30 tonna szilárd ballasztot építsenek be. Így más megoldást kerestek. White a londoni haditengerészeti attasé, von Haan által támogatott javaslatot terjesztett elő az előtorony meghosszabbítására, két további 120 mm-es löveg felszerelésére és a parancsnoki torony páncélzatának megerősítésére (a maga részéről Popper egy 150 mm-es löveg felszerelését javasolta az előtoronyra), de a haditengerészeti osztály ezt nem hagyta jóvá. A felek végül a következő intézkedésekben állapodtak meg:

- 7 tonna vas és beton ballaszt kerül a hajó orrába;
- további 50 tonna szén elhelyezése az elülső szénraktárban;
- a horgonyláncok hosszának növelése 19-ről 24 láncszemre);
- az összekötő torony páncélzatának a vastagságát megkétszerezték és egy második réteg külső páncélzat felszerelése az orrban;
- a fedélzet meghosszabbítása 2,44 m-rel a tat felé;
- a gőzgép helyének elmozdítása 1,83 m-rel az orr felé.

A megtett intézkedéseknek köszönhetően a dőlés 0,75 m-re csökkent, de nem lehetett teljesen kiküszöbölni.³⁷⁰²

„A delegációk elé terjesztendő tengerészeti költségvetést dacára annak, hogy a tengerészeti ügyek főigazgatósága követelését az ez idei költségvetés irányában önként mérsékelte, a közös minisztertanács határozata következtében jelentékenyen emelni fogják. Teljesen megbízható forrásból jelentik ugyanis, hogy a tengerészeti költségvetésben mutatkozó túlkövetelés ezidei kvótáját, melyet a tengerészeti igazgatóság eredetileg 600,000 forintban állapított meg, utólagosan 800,000 írttal emelték föl, miáltal a tengerészet ez évi túlkövetelése 1.400,000 forintra rúgnak. A minisztertanács a többek közt a tengerészeti parancsnokságnak a következő tételeket engedte meg a delegációk elé terjeszteni, a. m.: A „Panther és „Leopard“ nevű Angliában épülő torpedóhajók költségeinek fedezésére szolgáló póthitel, mely hajók közül a „Panther“ már az ez évi november hóban a pólai kikötőben lesz. Ezenkívül bevették még egy 19 tengeri mértföld gyorsaságú cirkáló torpedóhajó költségeit is, mely Triesztben az ottani Stabilimento Tecninóban fog készülni, továbbá a jövő nyári hajóhadgyakorlatok költségeit s végül a torpedóflotta kiegészítésének költségeit, amennyiben 10 naszád építése van tervben a már meglévő 70-hez.”³⁷⁰³

³⁷⁰¹ Budapesti Hírlap, 5. évfolyam, 1885-06-15 / 163. szám

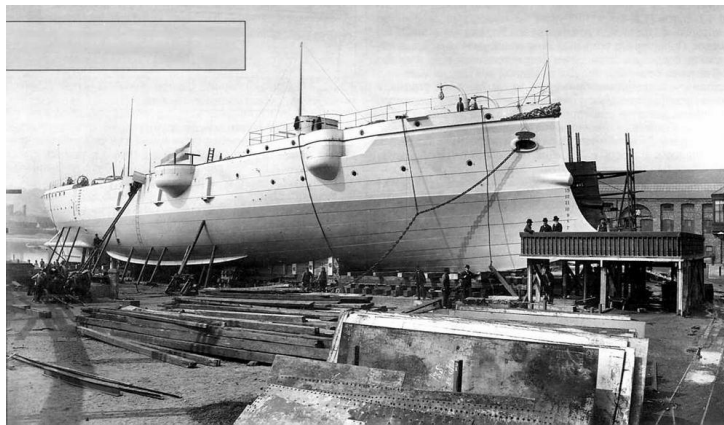
³⁷⁰² <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁷⁰³ Budapesti Hírlap, 5. évfolyam, 1885-10-10 / 278. szám

A Panther torpedóhajó törzse az elswicki hajógyárban, röviddel a vízre bocsátás előtt, 1885 júniusában. A Bal oldalon a Blanco Encalada chilei csatahajó látható, építés közben³⁷⁰⁴

1885.10.21-én (más forrásban 20-án) tette meg az első próbaútját a Tyne-n. Az út során 17,54 csomós sebességet ért el 4091 LE teljesítmény mellett. A próbaút után egy kisebb hajócsavarral megpróbálták elérni a 19 csomós sebességet, de ez nem sikerült. 1885.10.23-án 70,6 mérföldet tett meg erőltetett menetben 4 óra alatt, a szerződésben rögzített 64 mérföld helyett. A hajó gépei tökéletesen működtek.

A Panther torpedóhajó az elswicki hajógyárban a vízrebocsátás előestéjén, 1885 júniusában³⁷⁰⁵

C. alcím. Hajóépítések, gépek és kazánok: 1 tétel: Egy aczélszerkezettel bíró másodosztályú cirkáló hajó (»Panther« nevű torpedóhajó), 1,210,000 frtnyi összszükségletének negyedik s utolsó részlete 110 000 frt.³⁷⁰⁶

„London, decz. 15. (Eredeti távirat.) »Panther« nevű újonnan épült osztrák-magyar torpedóhajó legközelebb tengeri útra kel és karácsonykor Polába érkezik.»³⁷⁰⁷

1885.12.15-én és 16-án zord tengeri körülmények között hivatalos 24 órás, majd teljes sebességű tesztek zajlottak, amelyek során a Panther 17,6 csomót ért el természetes (4298 lóerő) és 18,4 csomót mesterséges (6039 lóerő) szellőztetésű meghajtással, ezzel pedig túlhaladta 0,4 és 0,6 csomóval a szerződésben rögzítetteket.

„Trieszt, dec. 17. (A „Bp. H.“ eredeti távirata.) Armstrong angol cégnél megrendelt „Panther“ és „Leopard“ cirkáló hajókkal, amelyek torpedóhajókat fognak használni, a múlt héten több próbahajózást tettek a legkedvezőbb eredménnyel. A hajók óránként 18,3 teng. mértföldet tettek, a

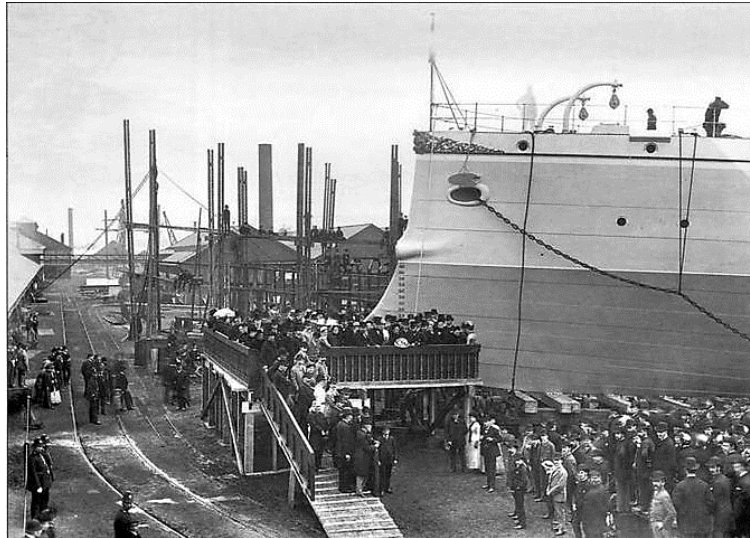
³⁷⁰⁴ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁷⁰⁵ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁷⁰⁶ Budapesti Közlöny, 19. évfolyam, 1885-11-26 / 271. szám

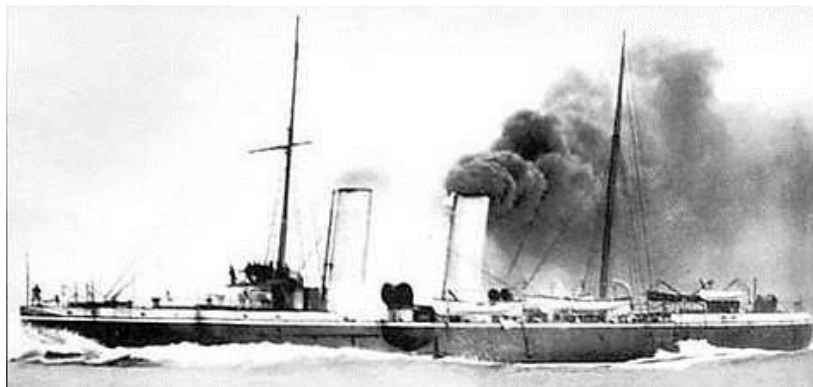
³⁷⁰⁷ Nemzet, 4. évfolyam, 1885-12-16 / 1182. szám

gyorsaság a mérnökök állítása szerint 19 teng. midig fokozható. E két hajó mintájára a pólai arzenálban egy harmadik gyorsjárású torpedóhajót készítenek, amelynek minden alkatrésze belföldi gyártmány lesz.”³⁷⁰⁸ Az új szerkezetű gépezet oly csekély súlyú és oly nagy erejű, amilyen ily hajóknál még nem volt. A hajók rendes erővel 65 mérföldet haladnak négy óra alatt, fokozott erővel pedig 18 mérföldet egy óra alatt. A torpedóhajókat Angolországban szerelik fel, ágyúikat azonban majd csak Polában kapják. A hajók 1530 tonnások s gépeik 3500 lóerejűek. A jövő nyárra érkeznek Polába, ahol mintájukra rögtön hozzá fognak egy harmadik hajó építéséhez.”³⁷⁰⁹

A Panther torpedóhajó vízre bocsátása, 1885. június 13. Megjegyzés: a hajó merülését jelző jelek a bal oldalon deciméterben, a jobb oldalon - lábban vannak megadva³⁷¹⁰

1885.12. 31-én került sor az osztrák haditengerészeti lobogó Pantherre való kitérésére North Shieldsben és flottájába való belépésére. A hajó a szerződésben rögzített határidőhöz képest 57 napos késéssel készült el, ezért az építő cég 870 font sterling bírságot fizetett.

A Panther tengeri kísérleteken megy keresztül a folyó torkolatánál. Tyne, 1885. december³⁷¹¹

1886.

1886.01.15-én kifutott az **angol kikötőből és Trieszt felé vette az útirányt**. 1886.01.17-én Margate-be érkezett. 1886.01.18-20 között Spithead, Portsmouth, 1886.01.25-29-én Lisabon következett. A hajón ekkor 6 tengerészgyalogos is szolgált. 1886.02.4-5-én Gravosa-ban volt. ³⁷¹²1886.02.6-12-én Triesztben volt. Triesztben több bizottság is felkereste a hajót. 1886.02.08-án a tengerészeti parancsnok

³⁷⁰⁸ Budapesti Hírlap, 5. évfolyam, 1885-12-18 / 347. szám

³⁷⁰⁹ Fővárosi Lapok 1885-12-19 / 313. szám

³⁷¹⁰ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁷¹¹ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁷¹² <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

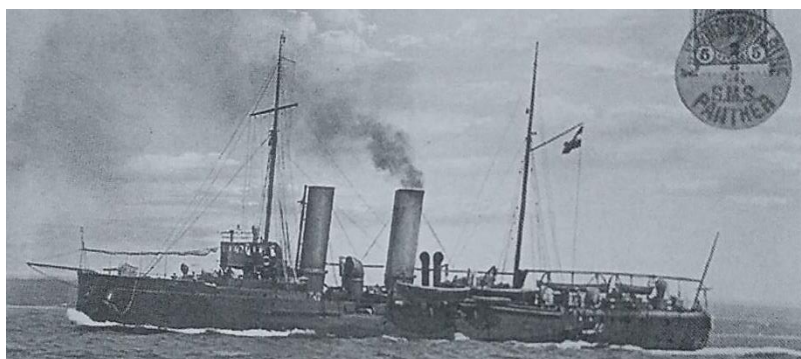
Maximilian Daublebsky von Sterneck tengernagy megszemlélte a hajót, majd 19 csomós sebesség mellett Polába hajózott. 1886.12.12-én befutott Polába. Itt megtekinthette a nagyközönség az új hajót. A hajó parancsnoka Karl Russo d'Appancourt 3. rangú kapitány.

„Királyné ő felsége, mint lapunknak Triesztből sürgönyzik, ma délelőtt a »Greif« gőzjachtton körutat tett a kikötőben. A »Panther« torpedóhajó közelében megállította a hajót ,és azután a sík tengerre indult.”³⁷¹³

1886.02.14-én kezdték felszerelni rá a fegyverzetét, beépíteni a lövegeit és a torpedóvető csöveket. „A »Panther« nevű torpedóhajó, melyet Angolországban építettek haditengerészetünk számára, a múlt hét végén érkezett Triesztbe.”³⁷¹⁴

„»Panther« — így hívják az osztrák-magyar haditengerészet legújabb torpedóhajóját, mely e hó 7-ikén érkezett meg Triesztbe. E hajó a newcastlei Armstrong, Mitchell és tsa. czégnél készült, s el lehet mondani felőle, hogy valóságos mintaképe mindannak, amit a hajóépítészet tudománya ma fölmutathat. A hajó alsó része 24 torpedó fölvetelére és láncirozására alkalmas, s gépezete, mely csudálatosan betölti az egész hajót, 6000 lóerejű, dacára az egész hajó kicsinségének.”³⁷¹⁵

„Tengeri próba-it. Egy új cirkáló torpedóhajóval, a »Panther« nevűvel tartották meg. A veszedelmes erejű gőzös teljesen megfelelt a hozzá kötött várakozásoknak. A haditengerészet parancsnoka , báró Sterneck is részt vett a próba-útban, mely Trieszt és Póla közt volt megállapítva. A »Panther« három óra és húsz perc alatt tette meg a hatvannégy tengeri mértföldet s így gyorsvonati sebességgel haladt. Útjában találkozott az »Achilles« nevű Lloydgőzössel, melyen Ottó főherceg utazott. Később pedig a királyné ő felségének, Miramaréba igyekvő yachtja előtt tiszteleggett. Ő felsége a fedélzetről nagy érdeklődéssel nézte a tovasikló torpedót.”³⁷¹⁶

3717

„A Panther és Leopard. Haditengerészetünk eme két új és érdekes hajójáról oly téves leírásokat olvastunk a lapokban, melyek csakis arra alkalmasak, hogy a hadi tengerészetünk fejlődését figyelemmel kísérő közönséget félrevezessék. Nem lesz tehát helyén kívül, ha e lapok hasábjain ama hajók feladatát és szerkezetét ismertetjük. Tudva levő dolog, hogy hadi tengerészetünk vezetősége a fősúlyt a védelemre fektetvén, törekvése — amint az két évvel ezelőtt a delegációk előtt kifejtetett — oda irányul, hogy elegendő számú torpedó naszádok (négy osztályban 80) álljanak rendelkezésére ; a haditengerészet fegyvereinek jelenlegi fejlődésénél fogva a torpedók a védelem egyik leghathatósabb eszközét képezvén. A támadás az ellenséges hajó ellen, hogy a siker lehetőleg biztosíttassék, ugyanis több torpedó naszáddal (amilyent Dunánkon az országos kiállítás alkalmával láttunk) egyszerre történik. Hogy tehát sikeresen használtathassanak, csoportokban egyesítettek, mely csoportok mindegyike egy fő vezényletnek van alárendelve és egy-egy torpedórajt képez. Ezen flottillák mindegyikéhez szükséges egy vagy két nagyobb torpedóhajó, úgynevezett cirkáló torpedók, melyek az ellenséget kikémlélvén, a flottillát a meglepetések ellen megvédhessék, különösen az ellenség torpedó vadászajói ellen ; arra is

³⁷¹³ Nemzet, 5. évfolyam, 1886-02-12 / 1240. szám

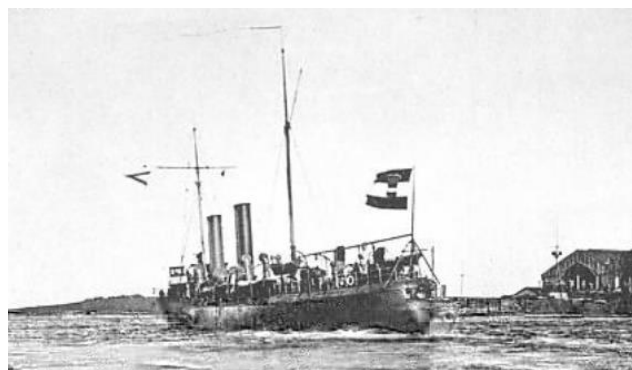
³⁷¹⁴ Fővárosi Lapok, 23. évfolyam, 1886-02-11 / 42. szám

³⁷¹⁵ Nemzet, 5. évfolyam, 1886-02-11 / 1239. szám

³⁷¹⁶ Fővárosi Lapok, 23. évfolyam, 1886-02-15 / 46. szám

³⁷¹⁷ Székér Imre Tibor: „Adria foglyai”; Zalai haditengerészek áldozatvállalása az első világháborúban, Szülőföld Könyvkiadó Kft, 2024

valók, hogy idejekorán jelenthessék az ellenséges hajók közeledését, hogy továbbá a flottillát együtt tartsák, de egyszersmind az ellenség raját is űzőbe vegyék. Feladatuk továbbá, hogy a torpedónaszádoknak kőszén- és vízszükségletét, sőt személyzetét is kiegészítsék, és azok személyzetének egy részét akkor, mikor horgonyoznak, magukba fogadják. Főkelléke tehát az ily hajóknak, hogy nagy gyorsasággal bírjanak, hogy elegendő számú legénységük és oly kőszénkészletük legyen, mely képesíti azokat huzamos ideig czirkálni a sík tengeren. Ilyen torpedó-czirkálók a Panther és Leopard. Egészen aczélból készítve és kettős csavarlapáttal vannak ellátva. Hosszúságuk 69 m. 00, szélességük 10 m. 00, középgázlásuk 4 m. 30, hordképességük 1570 tonna. Gőzgépeik, melyek úgynevezett pörölyrendszerűek, 4000 indulóerővel bírnak. A kazánok két elkülönített kamrában vannak elhelyezve és aczél fedélzettel vannak ellátva, mely a két kőszéntartónak alsó részét képezi, az ezen alsó fedélzet és a felső közötti ár vízmentesítő cellákra van osztva. Igaz ugyan, hogy a gőzgép czilinderje függélyesen lévén, nincs annyira védve, mint a vízszintesen működő gépeknél, ezen hiányon azonban azzal segítettek, hogy a két kőszéntartó által és azonkívül vastag aczélfallal van megvédve; tekintve tehát e hajók feladatát, nagyon helyes volt ez ellenvetésen túl tenni magát és az ily gépet választani. Fegyverzetük: a sarkantyú, hogy azzal a torpedónaszádokat elsüllyeszthessék, továbbá két 12 cm. Krupp-ágyú, 10 Hotschkiss-féle mitrailleuse és gyorságyú. El vannak továbbá látva négy torpedóvetőcsővel, szükséges számú torpedólövegekkel. Van továbbá két árboczuk latin vitorlákra. Gyorsaságuk 18 tengeri mérföld, mely a mesterséges léghezam alkalmazása mellett 20 mérföldre növeltethetik, tehát a legnagyobb gyorsaság, mely eddigelé hasonló nagyságú hajóknál eléretett. Az első ilyenmű hajót, a Condor-t, a francziák építették, ezt utánozták az angolok a Scout-tal; a Panther és Leopard, melyeknek terveit az angol White készítette és Angliában építették, túltesz ezeken és mondható, hogy minden hozzájuk fűzött várakozásnak megfelelő és a maguk nemében jelesen sikerült hajók. Mint a budgetből tudjuk, egy-egy ilyen hajó — az ágyuk nélkül — egy millió forintba kerül. A többi e nemű hajók ezek mintájára már itthon fognak építtetni. Midőn azonban a Pester Lloyd —n— levelezője ezen hajókat úgy állítja oda, mintha feladatuk az is lenne, hogy hívatják a torpedónaszádraj támadását esetleg a távolból irányzott pánczélát áttörő ágyutűzzel bevezetni, sőt a torpedókkal való támadásnak nem sikerülte esetében azok visszavonulását sarkantyú támadással (Rammstoss) fedezni, akkor ily mesékkal csak azt árulja el, hogy azokat nem ismeri és a különböző hadihajókról fogalma sincs, mert 12 cm kaliberű ágyukkal, amilyenekkel a Panther és Leopard fel van fegyverkezve, oly vastagságú pánczélát, mint amilyenel a csatahajók védelmezték, áttörni képtelenség és épp ily képtelenség csupán torpedónaszádokra számított sarkantyúkkal csatahajót süllyeszteni akarni. Ilyenmű műveletekre — mint minden csak némileg szakértő tudja — egyedül sokkal hatalmasabb hajók képesek, és szerencsét kívánhatnánk magunknak, szegény financiáink közt, ha ilyeneket egy millió forint árban kaphatnánk. (Reményi Antal)³⁷¹⁸

3719

„A trieszti világító toronnyal szemben, mely 64 tengeri mértföldnyire fekszik a pólai kikötőtől nyerte meg a hajó rendes gyorsaságát s azután ezzel haladt tovább óránként 13 teng. mértföldet téve. Nemsokára azonban megnyitották a kazán centrifugál ventillátorát s innentől fogva a hajó gyorsasága rohamosan növekedett. Mint egy óriási gőzeke száguldott a „Panther“ a habokon keresztül. A fedélzeten lévők nagy szerencséjére a bórát hátul kapta a hajó, mert ha szembe megy a fölkorbácsolt hullámhegyekkel, akkor

³⁷¹⁸ Pesti Napló, 37. évfolyam, 1886-02-24 / 55. szám

³⁷¹⁹ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

a „Panther“-en az admiráltól kezdve senki se maradt volna szárazon. Az mondják, hogy ilyen esetekben a hullámok egész erejükkel fölcsapnak a kapitány jó öt öl magasban levő vezérlő hidjáiig is s a hajó egész előrészét teljesen víz borítja el. Habzó tajték vonalak jelölték a hajó útját, világosan kitüntették a két csavart, mely percenként 128 forgást végzett. A kazán helyiségében koromsötétség uralkodott, melyből mint a pokol tüze lángolt ki vad ellentétként a benni szított óriási tűz.... A Fasana-csatornán keresztül haladva 3 óra 40 perckor vetett horgonyt a Panther a pólai belső kikötőben.”³⁷²⁰

„Károly István főherceg átvette a »Panther« nevű leggyorsabb torpedó-hajó parancsnokságát és már tett is vele próba-utat. Ugyanő fogja vezetni a »Panther« gőzös torpedó-gyakorlatait is. A főherceg apja, Károly Salvator főherceg, az ifjú pár látogatására Polába érkezett s szintén részt fog venni a torpedóhajó próba-útjain.”³⁷²¹

1886.06.02-án, miközben még mindig nem volt teljesen felszerelt, a Panther egy mért mérföldre indult Pola közelében, és 19,03 (19,4) csomót tudott elérni.³⁷²²

„A szintén Angliában épült Panther és Leopard torpedócirkálók kitűnő gyorsaságú hajóknak bizonyultak. Egy harmadik hasonló nevű hajó a trieszti stabilimento tecnico-ban van készülőfélben és még egy egyedik van tervbe véve.”³⁷²³

1887.

1887.05.06 – 1887.06.05-ig a nyári gyakorló hajóraj tagja.
A II. torpedóflottilla zászlóshajója.

1887.05.08-i hír: „A király ma adott engedélyt egy nagy gyakorlati hajóhadosztály felállítására, mely 9 én megkezdje gyakorlatait. A hadosztályt a következő hajókból állítják össze: Tegetthoff, Custozza és Erzherzog Albrecht kazamatahajók, Panther, Leopard és Lussin cirkálóhajók, 18 torpedónaszád, Elisabeth és Pola gőzösök, Sansiego szerhajó s a Greif és Phantasie jelgőzösök. Június havában a torpedóhajók helyébe Don Juan, Kaiser Max és Prinz Eugen kazamatahajók lépnek a hajóosztályba.”³⁷²⁴

A flottafejlesztés mindig költségvetési problémákba ütközött, még takarékoság esetén is. „A legutóbbi időben, különösen a »Panther« és »Leopard« nevű torpedóhajóknál eszközölt építkezéseknél az előirányzott összegek nem vették teljesen igénybe. Ugyanezen eset fog a »Tiger« torpedóhajónál beállani,”³⁷²⁵ nyilatkozta Steineck altengernagy.

1888.

1888.04.17-én felszerelték és beosztották a fő hajórajhoz.

A Panther és a Leopard, Ausztria-Magyarország képviselőiben ott volt a barcelonai világkiállításon.

„A barcelonai kiállítás, Bécs április 19. (AA P. Hírlap eredeti távirata.) A barcelonai kiállításnak a régens-királyné által való ünnepélyes megnyitása alkalmából következő hajókból álló gyakorló raj fog Barcelonába indulni: Custozza, Prinz Eugen, Kaiser Max, Don Joan d’Austria kazematahajók, Panther, Leopold, Meteor torpedóhajók. A hajóraj azután több földközi-tengeri olasz kikötőt fog meglátogatni. Minden más hírlés a hajóraj rendeltetése felől alaptalan.”³⁷²⁶

1884.04.25-én Abbáziába indult, fedélzetén Stefánia trónörökösnével, ahová 26-án futott be.

„Stefánia trónörökösné tegnap délután fél négykor a „Panther“ hadigőzősön Abbáziába érkezett.”³⁷²⁷
A hajó tovább hajózott Barcelonába.

³⁷²⁰ Budapesti Hírlap, 6. évfolyam, 1886-02-17 / 48. szám

³⁷²¹ Fővárosi Lapok, 23. évfolyam, 1886-05-30 / 149. szám

³⁷²² <https://military.wikireading.ru/56087F>

³⁷²³ Nemzet, 5. évfolyam, 1886-10-15 / 1483. szám

³⁷²⁴ Budapesti Hírlap, 7. évfolyam, 1887-05-08 / 126. szám

³⁷²⁵ Nemzet, 6. évfolyam, 1887-11-12 / 1869. szám

³⁷²⁶ Pesti Hírlap, 10. évfolyam, 1888-04-20 / 110. szám

³⁷²⁷ Pesti Hírlap, 10. évfolyam, 1888-04-27 / 117. szám

A spanyol partokon 14—20 napot tölt s a **dél-francia** és **olasz partokat, Máltát** stb. érintve hajóznak tovább Barcelonába. 1888.05.20-án volt a kiállítás megnyitása. 1888.06.01-én **Máltára** ért a kötelék. 1888.06.06-án egy 3-ik hajóhadosztály lépett akcióba: Prinz Eugen, Kaiser Max és Don Juan d’Austria páncélos hajók.³⁷²⁸

Útvonal időrendben: 1888.05.05-én futott ki Gravosából. 1888.05.11-27. Barcelona.³⁷²⁹ 1888.05.23-án a fedélzetén utazott a spanyol királyné. 1888.06.01-06. Málta. 1888.06.16-án visszaérkezett Gravosába.)

1888.06.24-i hír. „Flotta gyakorlatok. Pólából írják jun. 18- diki kelettel: Az Adriai tenger partjai most békés időben azt a panorámát mutatják, a melyeket a tengeri ütközeteknél lehet látni. A flotta gyakorlata kezdődtek meg ismét s ez élénkíti meg az Adriát. A gyakorlatokra kirendelt tengeri haderő két rajra van különítve. Az egyik az a páncélhajó escadre, mely Manfroni ellenadmirál parancsnoksága alatt az imént tért vissza Máltából, a másik a torpedóraj, mely dr. Apatn ellenadmirál parancsnoksága alatt áll. A páncélhajó escadre a Custozza, Kaiser Max, Prinz Eugen páncélhajókból és a Leopárd torpedóhajóból, a torpedótámadások ellen való védekezésre teljesen felszerelt Pola hadigőzösből s hat elsőosztályú torpedónaszádból áll. A flotillát a Phantasie parancsnoki hajó, a Panther, a Tiger, a Meteor torpedóhajók s 12 másodosztályú torpedónaszád képezi. Hétfővel kezdődtek meg az ellenségeskedések, a torpedóraj már tegnap elindult, a páncélos hajók pedig most Gravozánál horgonyoznak. A trónörökös hazatértében pár napig szintén jelen lesz a gyakorlatokon.”³⁷³⁰

1888.06.25-én a dalmáciai Badia kikötőjébe érkezett.

A hajó 1888.06.27-én zátonyra futott Badia kikötője előtt. Szorult helyzetéből a Kaiser Max, Cyclops és az Elisabeth mentette ki. Parancsnoka gróf Rudolf von Montecuccoli 2. osztályú százados szigorú megrovást kapott és kötelezték az okozott kár megtérítésére.

Ez után a torpedóflotillánál szolgált július elejéig, majd leszerelték.

1888.07.13-án leszerelték a hajót.

1889.

1889.06.12-1889.07.15 között volt aktív szolgálatban.

1891.

1891-ben a Panther négy 4,7 cm-es rövid csövű lövegét, tíz újabb, 4,7 cm L/44-es Skoda ágyúra cserélték ki.

1892.

„A torpedóvadászok, amelyek, ha páncélhajókkal szemben meg nem állanak ugyan, de azért veszedelmes ellenféllel válhatnak ezeknek, a kisebbeknek pedig, különösen a torpedónaszádoknak esküdt ellenségei. Jelenleg hárman képviselik ezt a típust: a Panther, a Tigris és a Leopárd. Valóságos száguldó, tűzokádó bestiák. Könnyű testüket — csak a víz alatti részük van páncélozva — a négyezer löerejű kettős gépezet tizenkilenc mértföldnyi gyorsasággal hajtja. Tekintettel hivatásukra, t. i. hogy ütközetek alkalmával egyrészt mint éclaieurök — kémhajók — szolgálnak, amely hivatást aránylagos óriási gyorsaságuknak köszönhetik, — másrészt pedig tekintettel arra, hogy főhivatásuk abban áll, hogy hatalmas páncél-bajtársaiktól tiszteletteljes távolban tartsák a veszedelmesen tolakodó torpedónaszádokat —inde nomen: torpedo vadász — fegyverzetük csak könnyű ágyukból áll. T. i. fedélzetükön van két darab hosszú, tizenkét centiméteres Krupp (oly karcsuk, nyúlánkak és kecsesek, mint egy fiatal leány) és tizenkét golyószóró meg gyorságyú, amelyekkel valóságos acélzáport képesek a támadó torpedónaszádokra zúdítani. Ez ágyukon kívül azonban, melyek az e nemű hajóknál nem annyira támadásul, mint inkább védelmül szolgálnak, belsejükben négy helyen vannak torpedókat lancírozó apparátusok elhelyezve, melyeket kizárólag nagyobb fajtájú páncélosok ellen használnak.”³⁷³¹

1892-ben leszerelték a vitorlázatot és átalakították az árbocokat.

³⁷²⁸ Pesti Hírlap, 10. évfolyam, 1888-10-29 / 299. szám

³⁷²⁹ Neue Freie Presse, Mai 1888-05-18

³⁷³⁰ Székely Nemzet, 5. évfolyam, 1888-06-24 / 98. szám

³⁷³¹ Budapesti Hírlap, 12. évfolyam, 1892-02-14 / 45. szám

1894.

1894-ben a 12 cm/L35-ös 1880-as lövegeit kicserélték 12 cm/L35-ös gyorstöltő Krupp-lövegre.

1895.

A nyári hajóraj tagja.

Póla, 1895.05.10-én „kora reggel, mindenki sietett hajóra, hogy a haditengerészeti gyakorlatokat láthassa, melyek ő felsége jelenlétében tartatnak. A résztvevő hadihajók: Rudolf trónörökös, Tegetthoff, Stefánia, Ferenc József, Erzsébet, Panther, Trabant, Pláner, Mária Terézia, Prinz Eugén, Laudon stb. s ezeken kívül 8—10 torpedóhajó. Őfelsége a „Miramare“ fedélzetéről kísérte a manővereket.”³⁷³²

1896.

Pólóból jelentik: A Panther torpedó hajót legközelebb szolgálatba helyezik s állomáshajónak van kijelölve China és Japán számára. Ezáltal kereskedőinknek az a régi vágya meg teljesedésbe, hogy ez országokban egy hadihajónk állandó védelme alatt a kereskedelmet jobban űzhessék, mint eddig. A „Panther“ parancsnokává Köppel Károly (Carl Edler von Köppel) fregatte kapitány van kizemelve, központi kikötőül pedig Shanghai. A hajó április végén, vagy május elején indul oda Pólóból.³⁷³³

1896.04.29-én fejeződött be a hajó felkészítése egy hosszú tengeri utazásra.

1896.04.30-án, más adat szerint 1896.05.01-én indult el Kelet-Ázsia partjai felé.³⁷³⁴

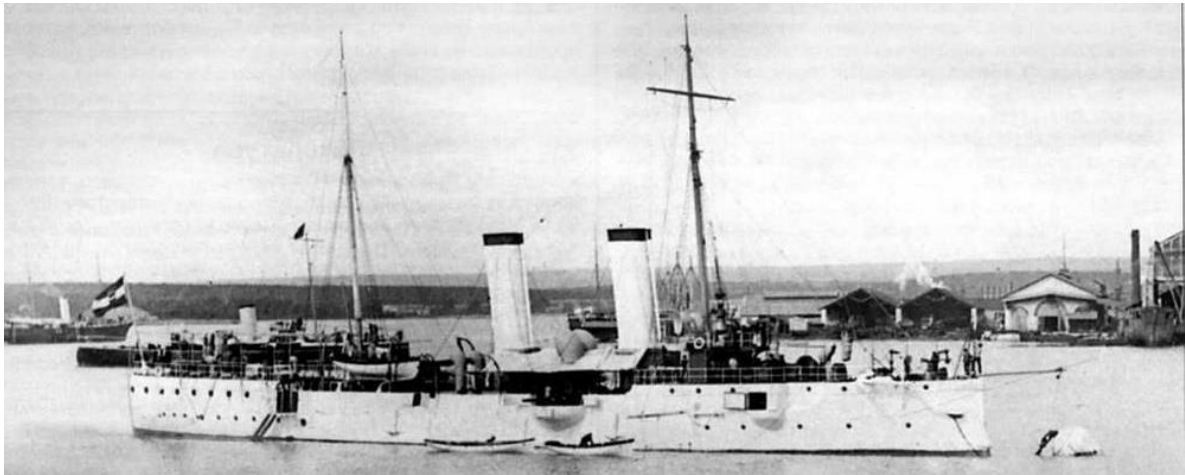
1896.05.06-08 között volt **Port Said**-ban.

1896.05.10-11-én **Szuez**-ben volt.

1896.05.15-17-én **Massawa** (Eritrea Vörös-tenger) következett.

1896.05.20-25-én volt **Aden** kikötőjében.

Az India felé vezető úton nagyon viharos volt a tenger, de a hajó bebizonyította kiváló tengerjáró képességét.

*A Panther világos színekben egy külföldi cirkálás során 1896-ban*³⁷³⁵

A Panther hadihajó részére május 26-án, érkezik Bombayba a posta.³⁷³⁶ **Bombayba** volt 1895.05.31-1896.06.07-ig. Itt a legénység egyik tagja dezertált.

1896.06.10-i hír: „A **Singaporéban (Szingapúr)** horgonyzó Panther hadihajó részére tegnap elküldött postaküldeményeket a személyzet június 30-én kapja meg.”³⁷³⁷

A Panther hadihajó mely tudvalevőleg hosszabb útra indult június 9 vagy 10-én érkezett **Murmagaoba (Goa, portugál elő India)** és három napi ott időzés után folytatta útját Saigon felé. 1896.06.13-án hagyta el a kikötőt.

³⁷³² Pesti Hírlap, 17. évfolyam, 1895-05-16 / 133. szám

³⁷³³ Pesti Hírlap, 18. évfolyam, 1896-03-08 / 67. szám

³⁷³⁴ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁷³⁵ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁷³⁶ Magyar Hírlap, 6. évfolyam, 1896-05-15 / 134. szám

³⁷³⁷ Magyar Hírlap, 6. évfolyam, 1896-06-10 / 160. szám

A hajó személyzete részére feladott posta küldeményeket június 20-án küldték el Bécsből a hajó után és Saigonba július 14-én érkeznek meg.³⁷³⁸

„A hivatalos jelentés szerint a »Panther« hadihajó 1886.06.15-én **Colombo**-ba (Ceylon) érkezett, hol négy napig fog tartózkodni.”³⁷³⁹ Colombót 20-án hagyta el.

1896.06.20-25-én **Trincomalee**-ben (Sri Lanka) volt.

1896.07.04-10-ig **Szingapúr**-ban volt ismét.

1896.07.13-16-án **Saigon**ban járt.

1896.07.20-31-ig **Hon Kong**-ban horgonyzott. Hon Kong-ból Formoza felé hajózva, áthajózott egy tájfunon és alig szenvedett károsodást. Rövid időre kikötött **Formoza Kelung** nevű kikötőjében.

„A közös hadügyminiszter elrendelte, hogy a jelenleg Sanghaiban (Kína) horgonyzó Panther hadihajó személyzete részére feladott postaküldeményeket június 30 ára, július 4. és 11-én küldjék a hajó után. E postaküldemények augusztus 3-án, 7-én és 15-én érkeznek rendeltetési helyükre.”³⁷⁴⁰

1896.08.04-19 között **Sanghai-ban (Kína)** állomásozott.

1896.08.23-25-én Pusan (**Puszan Dél-Korea**) következett.

1896.08.27 – 1896.09.07 között **Vladivosztok**ban járt.

1896.09.10-13 között Gensan (**Wonsan Észak-Korea**) következett.

1896.09.20-24-én **Csingtao** (Tsingtao Kína) kikötőjét kereste fel.

1896.09.25-26-án **Wei-hai-wei** (Észak-Kelet Kína) következett.

1896.09.27-1896.10.06 között **Tsifu**-ban (Kína) volt.

1896.10.10-12-én **Port Arthur** kikötője következett.

1896.10.13-18-án **Chemulpo**-ban (Incheon Dél-Korea) volt.

1896.10.22-1896.11.01-én **Nagasaki**-ban (Japán) járt.

1896.11.07-09-én **Sasebo** következett.

1896.11.09-12-én **Kure**-ban kötött ki.

1896.11.13-25-én **Kobe**-ban járt.

1896.11.26-1896.12.22 között **Yokohama** következett.

1896.12.23-1897.01.06 között **Nagasaki**ban horgonyzott.

1897.

1897.01.27-i hír: „a Panther nevű hadihajó is parancsot kapott, hogy Csifuba vitorlázzon.”³⁷⁴¹

1897.01.11-14-én Pagoda Anchorage (**Fujan Dél-Kína**) horgonyzóhely következett.

1897.01.17-én futott be **Port Sual**-ba (**Fülöp-szigetek**).

1897.01.18-27 között **Manilában** volt.

„Útra készül a „Panther“ torpedó is, amely tekintettel a filippini zavargásokra, Manillát érintve Singaporeban bevárja az „I. Ferencz József“-et és aztán ezzel együtt Khinába megy, mint improzálás kísérője, az újonnan kinevezett osztrák-magyar khinai követnek.”³⁷⁴²

1897.02.03-09-én **Paknam (Bangkok)** következett.

„Távirati tudósítás szerint a „Panther“ nevű hadihajó **Paknamban (Bangkoki kikötő)** hétnapi tartózkodásra kikötött. A hajószemélyzet a legjobb egészségnek örvend.”³⁷⁴³

1897.02.13-1897.03.01 között **Singapore**-ban dokkban volt.

„(Egy hadihajó tanulmányútja.) A Panther osztrák-magyar torpedóhajó március végén Padevit János fregattkapitány parancsnoksága alatt hosszabb tanulmányútra indul, melyről csak 1898-ban, decemberben tér vissza. A hajó Ázsia nyugati partjait keresi föl, hosszabb időre kiköt Bombayben, meglátogatja Colombót, Ceylon fővárosát; Kokinkhinában pedig különösen a Saigon folyó deltája körül fog tudományos kutatásokat tenni. Bejárja ezenkívül Jáva északi partjait, Kínának csaknem minden

³⁷³⁸ Magyar Hírlap, 6. évfolyam, 1896-06-16 / 166. szám

³⁷³⁹ Magyar Hírlap, 6. évfolyam, 1896-06-20 / 170. szám

³⁷⁴⁰ Magyar Hírlap, 6. évfolyam, 1896-06-26 / 176. szám

³⁷⁴¹ Budapesti Hírlap, 17. évfolyam, 1897-01-28 / 28. szám

³⁷⁴² Fővárosi Lapok, 34. évfolyam, 1897-01-29 / 29. szám

³⁷⁴³ Alkotmány, 2. évfolyam, 1897-02-09 / 34. szám

nagyobb kikötőjében, Nipon és Kinsiu japáni szigeteken. A hajó útját úgy oda, mint vissza a Suez-csatornán keresztül teszi meg.³⁷⁴⁴

1897. 03.07-12 között **Rin Hoa** következett.

1897.03.13-20-án **Hong Kong** következett.

1897.03.22-25-ig **Swatow**-ban (Santou Kína) járt.

1897.03.26-31-én **Amoy** (Hiamum Kína) következett.

1897.04.03-09-én **Shanghai**-ban kötött ki. Itt a tengerészei segédkeztek a helyi sztrájk és zavargás megfékezésében.

1897.04.12-1897.05.16 között volt **Csifu**-ban.

„A cs. és kir. követség, Czikan báró vezetése alatt május 1-én Pekingbe érkezett. A követséghez csatlakozott a Ferencz József hajó parancsnoka, valamint annak és a Panther hajó tisztikara is, követve egy díszörségtől, melyet öles dalmát matrózokból állítottak össze.”³⁷⁴⁵ Feltehetőleg a követség Csifuban szállt partra.

„Érdekesebb a másik tétel. Wahlhorni Csikan bárónak, az újonnan kinevezett kínai követ és meghatalmazott miniszternek az ünnepies beiktatása csak a tengerészeinél, „a rendes szolgálatba helyezési tervvel szemben 85.000 forint több kiadást eredményezett.” Ezzel tehát a nagyhatalmi állásunkat megillető nagyobb pompát kell megfizetnünk. Csikan bárót a Kaiser Franz Joseph I. és a Panther nevű hajók szállították a menyei birodalomba. Nem fölösleges följegyezni, hogy a hadügyminiszter a hadihajókat mindig így említi: Ő felsége hajója.”³⁷⁴⁶

1897.05.16-17-én **Port Arthur**-ban kötött ki.

1897.05.18-25-én visszatért **Csifu**-ba (Tsifu).

1897.05.25-28-án **Wei-hai-wei** következett.

1897.05.29-1897.06.07 között és 1897.06.08-17 között **Csifu**-ban volt.

1897.07.03-i hír: A Kaiser Franz I. páncélosan Csifunál (Kína) kötött ki, ahol éppen akkor horgonyzott a Panther nevű osztrák-magyar hajó.³⁷⁴⁷ A Kaiser Franz I. páncélos a kikötőbe hamarabb érkehetett, ha még ott találta a Panther cirkálót.

1897.06.22-1897.07.02 között ismét **Pusan**-ban (Korea) járt.

1897.07.05-06-án **Gensan** (Korea) következett.

1897.07.08-26-án ismét **Vladivoszto**k-ot kereste fel. Itt a hajó kapitánya Köppel Károly (Carl Edler von Köppel) fregatte kapitány elhunyt. A hajó új parancsnoka Padevit János fregattkapitány lett.

1897.07.28-1897.08.01-én Hakodate (Japán) volt a kikötőhelye.

A Panther hadihajónak szóló csomagokat és leveleket július 8-án és július 10-én küldik el a bécsi első számú postahivatalból Yokohamába.³⁷⁴⁸

1897.08.03-1897.09.12-én **Yokohama** kikötőjébe futott be, ahol a hajó kisebb sérülést szenvedett.

1897.09.10-én felszállt a hajó új kapitánya Friedrich Freiherr (báró).

1897.09.14.18-án **Kobe** következett.

1897.09.19-20-án **Takamatsu**-ban (Takamacu Japán) kötött ki.

1897.09.20-21-én **Mihara** (Japán) következett.

1897.09.21-22-én **Itsushima**-ban (Japán sziget a Hiroshimai öbölben) járt.

1897.09.23-30-án **Nagasaki** következett.

A Panther hadihajó részére szánt küldeményeket **Sanghaiba** a következő postahivatalok továbbítják.³⁷⁴⁹

1897.10.02-16-án befutott **Shanghai**-ba.

³⁷⁴⁴ Budapesti Hírlap, 17. évfolyam, 1897-03-25 / 84. szám

³⁷⁴⁵ Magyarország, 4. évfolyam, 1897-07-08 / 187. szám

³⁷⁴⁶ Budapesti Hírlap, 17. évfolyam, 1897-11-17 / 319. szám

³⁷⁴⁷ Budapesti Hírlap, 17. évfolyam, 1897-07-03 / 183. szám

³⁷⁴⁸ Budapesti Hírlap, 17. évfolyam, 1897-07-07 / 187. szám

³⁷⁴⁹ Budapesti Hírlap, 17. évfolyam, 1897-09-09 / 251. szám

1897.10.18-22-én **Samsak-bay**-ban állt meg.

„A Panther hadihajó részére szánt leveleket és egyéb küldeményeket október 23-án, 30-án és november 6-án reggel a bécsi első számú postahivatal küldi Singaporeba. A küldemények november 16-án, 24-én illetőleg 27-én érkeznek meg.”³⁷⁵⁰

1897.10.23-1897.11.01 között **Hong Kong**-ban kötött ki.

1897.11.04-10-én a vietnámi **Saigon**-t kereste fel.

1897.11.14-19-én **Bangkok**-ot kereste fel.

1897.11.21-30-án **Szingapúr**-ban járt.

1897.12.07-én **Rangon**-ba (Yangon Burma) ment.

1897.12.15-1898.01.03-a között **Calcutta**-ban volt.

1897-ben tengerentúli kiküldetésben levő hajókról szólva elmondja, minő tudományos észleletek és kereskedelmi érdekek tanulmányozása foglalkoztatta őket. A «Panther» és «Albatros» 12—12, a «Zrínyi» és «Kaiser Franz Josef» 5, a «Saida» és «Duna» 3—3, a «Frundsberg» 2 1/2 hónapot töltöttek a tengerentúli vizekben.³⁷⁵¹

1898.

1898.01.01-i hír: „Egy évig a kínai vizeken. Panther torpedóhajó hazatért a kelet-ázsiai vizekről, hol több mint egy évet töltött. A hadügyminisztérium minden évben küld hadihajókat a távoli tengerek és partvidékek tanulmányozására. Panthernek is ez volt a feladata és most a hajó személyzete bő tapasztalatokkal gazdagodva tért vissza a monarkiába. A Keletázsia partjain szerzett tapasztalatok most különösen azért bírnak nagy értékkel, mert Porth-Arthur és Kiao-Tsao elfoglalása ismét a kínai tengerek felé tereli a világpolitika iránt érdeklődők figyelmét. Panther torpedó czirkálót Pólába érkezte után az I. tartalékba helyezték. A tisztek egy része szabadságra ment, a legénységet pedig a kikötői szolgálatra osztották, de a négy éveseket pedig véglegesen szabadságolták. A hadihajónkkal utazott és most visszatért tengerészek az orosz, német, japán, kínai és angol tengerészekkel való érintkezésről és a tények külsőségeire való visszaemlékezésükből meglehetősen képet nyújtanak nekünk a kínai, orosz és a japán kikötőkről és tengerészekről. Bár mindezek már nagy részben ismeretesek, de azért mégis érdekes azt a közvetlen szemlélőtől hallani. Az első kínai kikötő, melybe a Panther érkezett, Hongkong volt. Persze ez sem az övék, hanem angol uralom alatt van. Rendkívül elbizakodtak itt az angolok és az amerikaiak. Saját szemekkel látták a szárazon tengerészeink, hogy az angol kocsját állatként húzó-vonó kínait mily kegyetlenül ösztökélik szaladásra bambusznád-ütésekkel. Ráadásul azután akárhányszor még fizetést sem kap baromi munkájáért. Csak szívós természete tartja még a kínait. Naponta 16 czentet (40 krajezár) keres és ebből csak 2 czentet költ szükségleteire, amiből reggelire, ebédre és vacsorára, tehát három alkalomra úgy jut költség, hogy két krajezár felváltható 20 »kés« nevezetű apró, lyukas és vékony rézpénzre. Hongkong mellett történt a német Iltisz hadihajó katasztrófája. A Panther ugyanabban az időben, ugyanazt a vihart (a tájfunt) szerencsésen átküzdötte. Sanghajban látták az első kínai hadihajót. Nevetségesen nyomorult állapotban volt. Halászbárkának nézték először. Volt ugyan rajtuk néhány kisebb kaliberű özönvízkorszakból való elöltöltő ágyú. Láttak ugyan később Port-Arthur hadikikötőben még két kínai hadihajót, amelyek meglehetősen jó, olvashatók voltak azonban a kínai tengerészek mindeniken egyaránt fegyelmezetlenek, nem sokra nézik tisztjeiket, tisztek és közlegények egyaránt szennyesek, az utóbbiaknak még egyenruhájuk sincs. Hivatalos barátkozás nem is volt köztük, sőt még nem is lőtt a Panther egyetlen egyszer sem a kínai hadihajó tiszteletére. A kínai kikötők közül felkereste még a Panther Wei-Hei-t, amely a japán-kínai hadjáratban nagy ütközet színhelye volt. Aztán Chefoo-ba (Csi-fu), amely kínai szabad kikötő. A város európai lakossága túlnyomó számban német. Van is a kikötőben állandó védelmükre egy-két német hadihajó. Ottlétük alkalmával a Kormorán volt ott. úgy a német tisztek, mint az altisztek is nagy előzékenységgel voltak a mieink iránt. Megérkezésük után nyomban meghívást kaptak az összes altisztek a Kormoránra és tengerészmódra pompásan mulattak. A meghívást Chefoo-ba vissza sem adhatták, mert másnap már kiszaladtak a kikötőből. (Az indulást így mondják tengerésznyelven.) Szerencsére azonban Nagasakiban, a japán hadikikötőben megint találkoztak a Kormoránnal, és a reváns ott érvényesült. Vei-Hai-Weiben látták azt a két kínai hadihajót, melyet a japánok sülyesztettek el, a legutóbbi keletázsiai

³⁷⁵⁰ Budapesti Hírlap, 17. évfolyam, 1897-10-21 / 293. szám

³⁷⁵¹ Magyar Hírlap, 8. évfolyam, 1898-05-19 / 138. szám

hadjárásban az egyiket ágyúval, a másikat torpedóval. A japán tengerészek éppen akkor dolgoztak az elmerült hajók felemelésével. Maga a város nagyon meg volt erősítve és az erődítéseken elkövetett nagy pusztítást jól látták a Pantherrel.

A hajót — nagyon természetes — csak tiszták hagyhatták el, mert a legénység a hadapródtól lefele csak engedéllyel távozhatott a hajóról. A Panther volt Porth-Arthurban is, melyet tudvalevőleg csak most foglaltak el az oroszok. Nevezetes volt még a kínai kikötők között Amoy, az egyetlen igazán kínai lakosságú, piszkos tengerparti város. Laknak azért németek is itt, sőt van német klub is, posta is. Az európaiak azonban nem érzik magukat itt elegendő bátorságban, mert nagy tömegben még a kínai is képes magát támadásra elhatározni. Ezért a németek házaik itt vámszerűek; ha baj van, úgy elzárkózhatnak, hogy hónapokig tarthatják magukat védelmi helyzetben. Éppen ottlétük alkalmával egy ott időző amerikai hadihajó 2 tengerészét verték agyon valami miatt a feldühödött kínaiak. Eltussolták ugyan a hatóságok ezt a kis malört, de a mi tengerészeink is megkapták a parancsot, hogy csak csoportokban és botokkal fölfegyverkezve mehetnek a szárazra.”³⁷⁵²

„A kínai követünket Kelet-Ázsiába kísérő Ferencz József és Panther hadihajók tisztikarának pedig különféle sárkányokkal kedveskedett a menyei birodalom ura.”³⁷⁵³

1898.01.08-14-én **Colombo** kikötőjébe érkezett.

1898.01.24-27-én **Aden** kikötőjébe futott be.

1898.02.02-08-án **Szuez**-be érkezett.

1898.02.10-17-én **Port Said**-ba érkezett.

1898.02.19-23-án a **Suda öbölben** járt.

Bécs, 1898.02.20. „Távirati jelentés szerint a „Panther“ osztrák-magyar hadihajó tegnap a Suda öbölbe érkezett. A hajón semmi baj.”³⁷⁵⁴

Cs. és kir. hajóraj. Távirati tudósítás szerint ő Felsege hadihajója a Panther keletindiai utazásából 1898.02.26-án **Polába** érkezett. A Panther huszonkét hónapig volt tengeren.³⁷⁵⁵

A hajó 37 000 tengeri mérföldet tett meg az ázsiai útja során.

1898.02.28-án a hajót leszerelték Polában.

„Változások a haditengerészetben. A kínai vizekről visszatérő Panther nevű torpedóhajó, továbbá a világkörüli útjáról visszatérő Albatros és a Vörös-tengerben mélységméréseket eszközöző Pala nevű hadihajónk szolgálaton kívül az első tartalékba helyeztetnek és az eddigi parancsnokokat, Pott Pál sorhajókapitányt, Decken báró és Hauser József fregattkapitányokat a polai kikötőparancsnoksághoz osztották be.”³⁷⁵⁶

„Az 1885 és 1887-iki évekből származó czirkálók, Leopard, Panther és Tigris még figyelemre méltók ugyan, de már kissé régiek.”³⁷⁵⁷

1899.

„(A Panther Smyrnában.) Febr. 22-iki kelettel írják lapunknak **Smyrnából**. A francia köztársaság néhai elnöke, Faure Félix, lelki üdvéért ma délelőtt 10 órakor a St-Polycarpe szentegyházban díszes gyászistentiszteletet tartottak, melyen a francia konzul és a francia kolónia tagjain kívül az összes nagyhatalmak képviselői megjelentek. A „Panther“ osztrák-magyar hadihajó itt időzván, annak legénysége, élén az egész tisztikarral, részt vett ezen gyászszertartáson és jelenlétük nagyban emelte az ünnepély fényét.”³⁷⁵⁸

³⁷⁵² Magyar Hírlap, 8. évfolyam, 1898-01-01 / 1. szám

³⁷⁵³ Magyar Hírlap, 8. évfolyam, 1898-01-13 / 13. szám

³⁷⁵⁴ Pestí Hírlap, 20. évfolyam, 1898-02-21 / 52. szám

³⁷⁵⁵ Ország-Világ, 19. évfolyam, 1898-03-06 / 10. szám

³⁷⁵⁶ Magyarország, 5. évfolyam, 1898-03-03 / 62. szám

³⁷⁵⁷ Magyarország, 5. évfolyam, 1898-05-09 / 128. szám

³⁷⁵⁸ Pestí Hírlap, 21. évfolyam, 1899-03-02 / 61. szám

Az év többi részében tartalékban volt.

1900.

1900-ban az oldalsó torpedótermekből kadétkörleteket alakítottak ki, míg a korábbi körletet kórházként hasznosították. Ebben az évben a Nyári Hajórajhoz osztották be.

„Fölséges szép látványban volt része június hó egyik virradóján a pólai közönségnek. Gomolygó füstfelhőket okádó aczélbordájú szörnyetegek lepték el a kikötőt, mintha csak blokád alatt lenne a város. Keltükkel a napot megelőző fürge matrónépség mozog rajtuk. Mindenütt példás rend, fegyelem, tisztaság. Hat óra tájban erős ágyúdörrenés hallatszik, mit nyomban más tizenkét lövés követ. Egy könnyű Gégg indul el a partról. Az izmos matrózok hatalmas evező csapásai alatt ívalakulag meggörbült evezők gyorsan röpitik tova a karcsú csolnakot, mely néhány percz alatt a vezérhajóhoz ér. Kürtjelzés adja tudtul közeledését, mire a hajókon a legénység felsorakozik. Montecuccoli Polimago gróf (contra admiral) ellentengernagy száll ki a csolnaktól, a nyári flotta-manőver parancsnoka" Pontban 7 órakor megszabadítják a hajókat bilincseiktől s a parton búcsút intők ezrei előtt három rajban futnak ki a fellobogózott hajók, a 10—12,000 lóerejű hajók rögtön tajtékossá verik a fodros habokat. Legelől megy »VI. Károly« az első divisio zászlós hajója gróf Montecuccoli commendáns vezetése alatt, nyomban utána Mária Theresia és »Elisabeth«. Kis távolságra a második divisio zászlós hajója »Tiger* Helenani Sachs Móricz ellentengernaggyal a II. szakasz parancsnokával. Ezt követik »Leopárd, »Panther, »Satellit, »Blitz» és »Planét« torpedó-vadászok, utoljára marad lovag Brosch Gusztáv ellentengernagy vezetése alatt egy másik gyönyörű remeke a hajóépítésnek : »Aspern«. Rendben utána kígyóvonásban viharadarakra emlékeztető éles sivitással 3 torpedó »Kígyó«, »Natter«, »Python«, 9 első osztályú torpedó-hajó »Bussard«, »Flamingo«, »Ibis«, »Condor«, »Würger«, »Berber«, »Weihe«, »Adler«, »Falke« és 12 másodosztályú torpedó-hajó. Az egész repülő hajóraj, mely nevét attól kapta, hogy óránként mindegyik hajó többet megy 18 tengeri mérföldnél, csakhamar kiér az öbölből, üdvözölve a part mellett álló »Radetzky« és »Alpha« hajóktól. Elmarad a gyorsjárású hajók mögött »Fisekia« is s a nyílt tengeren megkezdődik az első napja a nyári flotta-manővernek. Magasan jár már a nap, a hajóraj szakaszonként széteszlik, de estére összegyűlnek Fasana előtt. A lenyugvó nap tűzvörös korongja vissza-vissza csillan a hatalmas ágyútelepekről, mind mélyebbre süllyed, míg végre eltűnik, bemerül a tengerbe.»³⁷⁵⁹

Fiumében volt az angol hajóraj fogadásán a Tiger, Panther és Leopard torpedónaszádok és még számos hadihajó.³⁷⁶⁰

1900.07.26-i hír: „Fiuméből telegrafálják nekünk, hogy az osztrák-magyar hajóraj, mely jelenleg gyakorlatokat végez, augusztus közepén meglátogatja Fiumét. A hajóraj két hajóosztályból áll lovag Brosch Gusztáv ellentengernagy parancsnoksága alatt. Fiuméba jönnek a Kaiser Karl VI. és a Tegetthof csatahajók, a Tiger, Panther és Leopard torpedó cirkálók, a Satellit, Planet és Blitz torpedóhajók, azonkívül három nagy és tizenöt kisebb torpedónaszád. A tiszteket gróf Szapáry kormányzó dejeunerre és ebédre fogja meghívni.»³⁷⁶¹

Tiger, parancsnoka lovag Raimann Arthur fregattkapitány; Panther, parancsnoka Bouvier Hannibál fregattkapitány.³⁷⁶²

1900.08.09-i hír: „Illetékes forrásból eredő jelentések szerint a monarchia néhány nap múlva új erődítést küld Kínába és pedig a Panther és a Leopard torpedóhajókat.»³⁷⁶³

„Útban Kelet-Azsia felé. Budapest, augusztus 9. Míg a magyar közvélemény apró személyes és, pártkérdésekkel, politikai pletykákkal tölti idejét, az alatt a monarchia mind jobban belemegy a keletázsiai bonyodalmakba. A közvéleményt a kínai válság kitörése után elaltatták azzal, hogy szárazföldi csapatok Kínába küldése nincs tervbe véve. Az ország belenyugodott abba, hogy a «Zenta»

³⁷⁵⁹ Somogy, 37. évfolyam, 1900-06-24 / 25. szám

³⁷⁶⁰ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-07-07 / 184. szám

³⁷⁶¹ Budapesti Napló, 5. évfolyam, 1900-07-26 / 203. szám

³⁷⁶² Alkotmány, 5. évfolyam, 1900-07-27 / 177. szám

³⁷⁶³ Magyarország, 7. évfolyam, 1900-08-09 / 217. szám

Takunál ott volt, két más hadihajó, a «Mária Terézia» és az «Aspern» torpedócircáló pedig úton van Kína felé. Úgy mondták, hogy e hajó küldésekkel ki vannak merítve hozandó áldozataink, ennyit pedig a kínai kikötőkben, különösen Sanghajban tartózkodó néhány osztrák és magyar alattvaló érdekeinek és biztosságának megvédése megkövetel. Úgy látszik azonban, hogy míg a magyar közvélemény nyáriálmát aluszsza s azon tépelődik, hogy miről bebeszélgethetett Körber úr Rátóton Széll Kálmánnal, oly események készülődnek, melyeknek pénzügyi és politikai következményei a monarchiára és Magyarországra nézve kiszámíthatatlanok. Egy katonai szaklap, melynek összeköttetései a katonai intéző körökkel ismeretesek, két újabb hadihajónak, a «Panther» és «Leopard» nevű torpedócircálójának Kelet-Ázsiába küldését jelenti s már azokat a tengerésztiszteket is megnevezi, akik e két hadihajó parancsnokaiul kiszemelve vannak. Haladunk tehát és pedig nem is lassú léptekkel bele a keletázsiai zavarokba, melyekből azok, akik benne vannak, szívesen menekülnének, ha tudnának. Nagy a lelkesedés az osztrák lapokban a miatt, hogy a hatalmak megegyeztek abban, hogy gróf Waldersee német tábornagy legyen a kínai nemzetközi expedíció fővezére. A harcias lázat észrevehető célzatossággal terjesztik a hadügyminisztériumból sugalmazott lapok. Lehetetlen, hogy mindez kikerülje azoknak a figyelmét, akik nem élnek abban a jámbor hitben, hogy a mi országgyűlési notabilitásaink utazgatásai, fürdőzése, esetleges értekezései kimerítik a magas politika fogalmát. Mély aggodalom fog el bennünket, ha azokra a súlyos pénzügyi és politikai következményekre gondolunk, melyeket monarchiánknak a kínai bonyodalmakba való beavatkozása maga után vonhat. Hogy Németország a kínaellenes akciónak élére állott, azt még értjük. Neki nevezetes birtoka van Kínában, óriási tőkái is vannak ott befektetve s ami legfontosabb, pekingi követe áldozatául esett a Kínában dülő forradalmi mozgalmaknak. Mindez magyarázza s némileg igazolja a német császár beszédeiben nyilvánuló törekvéseket, bár a higgadtabb németek úgy vélekednek, hogy kevesebb hév politikailag célszerűbb lett volna, mert megtörténhetik, hogy Németország a Peking ellen való hadjáratban magára marad. Orosz és angol mindenekelőtt a maga terjedelmes érdekköreinek megvédésére fog gondolni s aligha lesz hajlandó nagyobb katonai áldozatokat hozni ennek a speciális boszuló hadjáratnak a kedvéért. Gróf Waldersee kinevezése a nemzetközi csapatok főparancsnokává s az a szinte feltűnő készség, melylyel a többi, Kínában Németországnál sokkal nagyobb mértékben érdekelt hatalmak a német fővezérletbe nemcsak belenyugodtak, de azt egyenesen mint szerencsés eseményt ünnepük, egyáltalán nem bizonyítja azt, hogy most már a kínai probléma nemzetközi nehézségei és a széthúzás veszedelmei le vannak győzve. Sem az angolok, sem a franciák és oroszok nem bánják, ha a németek minél jobban angazsálják magukat a pekingi hadjáratban, tehát a kínai problémának ama leghátlatlanabb részében, melyből ez idő szerint területi hasznot, vagy másféle nagyobb előnyt egyik hatalom sem húzhat. Ha a Peking felé már megindult és a Tiencintől néhány kilométernyire fekvő Pekang mellett győztes, bár nagyon véres csatát vívott nemzetközi hadjárat sikeres lesz, akkor a szövetséges csapatok Pekingbe érkeznek s a követek felmentése befejezett tény lesz, még mielőtt gróf Waldersee Kelet-Ázsiába érkezne. A megoldandó feladatok nem nehezebb része csak akkor következik majd, mikor a szövetséges csapatok Pekinget elfoglalják. Nagy, hosszadalmas és óriási pénzáldozatokba kerülő akció fog megindulni, mely például Visconti Venosta olasz külügyminiszter véleménye szerint eltarthat a jövő év végéig. Ilyen a kilátás, ha a nemzetközi expedíció szerencsés lesz. Ha pedig katasztrófa találná élni, mielőtt Pekingbe juthatna, akkor a kilátások természetesen még kevésbé kecsegtetők. Hadihajóink számának a kínai vizeken való szaporítása az adott körülmények között tisztán a nagyhatalmi nimbusz kedvéért hozott áldozat gyanánt tűnik fel. Londoni lapokban közölt legújabb statisztikai felvételek szerint a Kínában levő 13.421 idegen nemzetiségű egyén közül 5148 angol, 2055 amerikai, 1043 német, 1694 japáni, 920 francia, 200 svéd és norvég, 250 belga és 165 orosz. A statisztika nem említ se osztrákot, se magyart, ami azt bizonyítja, hogy ezek száma elenyészően csekély. De hát ha akad néhány honosunk Sanghajban s néhány nagyobb kikötővárosban, ezek kedvéért ugyan nem kell öt hadihajót a keletázsiai vizekre küldeni. E hajók küldése nem fogja fokozni e személyek biztosságát, mely egyébiránt ez idő szerint ama helyeken fenyegetve nincs is. Mert ami baj és veszedelem van, az Pekingben és olyan helyeken van, ahová hadihajókkal eljutni nem lehet. Mindent összevéve, ezeket a nagyszámú hajó küldéseket tisztázottnak, kellőleg megokoltnak nem tekinthetjük. Minél jobban igyekezünk magunknak számot adni e nagy anyagi áldozattal járó lépések okáról, annál zavarosabbnak tűnik az egész s nem marad hátra más komoly érv, mint a pusztán nagyhatalmi aspiráció, tehát olyasvalami, ami ellen, különösen Kelet-Ázsiára való vonatkozásban, a magyar közvélemény és a magyar delegáció ismételve tiltakozott. Most készítik a magyar pénzügyminisztériumban a jövő évi költségvetést. Erős küzdelem folyik a szakminisztériumok és a pénzügyminisztérium között az egyes tárcák dotációja körül.

A magunk céljaira nincs elég pénz. Meg kell szorítani a kiadásokat, jobb időkre kell halasztani sok hasznos befektetést. De Kína számára van pénz, kell lenni pénznek. Egymás után indítják útnak a hajókat a keletázsiai vizekre, nem kérdik a magyar pénzügyminisztertől, hogy miből fogja fedezni a rengeteg költséget. A parlament pedig, ha majd összeül, befejezett tényekkel fog szemben állni. Az ország anyagi helyzete lehangoló. Az ideai aratás értéke a hivatalos felvételek szerint százmillió koronával kisebb a tavalyiénál. Mindez ne aggaszson bennünket, mert hisz tengerészkatonáink kitettek magukért Takunál és Peicangnál.³⁷⁶⁴

1900.08.11-i hír: „Pólából jelentik, hogy ott a tegnapi nappal öt hadihajót helyeztek első tartalékba. Ezek: a Tegetthoff, Panther, Tiger, Satellit és Naiade hajók.”³⁷⁶⁵

„Fiuméből jelentik: Az osztrák-magyar nyári flotta augusztus 15-én érkezik Fiuméba. Horgonyt fognak vetni: a Kaiser Karl VI., a Tegetthoff, Tiger, Panther, Leopard, Planet, Satellit és Blitz hadigőzösök és 15 első osztályú torpedóhajó.”³⁷⁶⁶ A flotta előtte a dalmát vizeken volt gyakorlaton. Ekkor a «Tiger», «Panther» és «Leopard» fregathajók 382 főnyi legénységgel hajóztak.³⁷⁶⁷

Úgy tűnik, hogy ebben az évben még sem ment Kínába.

1901.

1901.06.03 – 1901.07.03-ig a Nyári hajóraj tagja.

1901.06.15-i hír: „Pólából jelentik, hogy az osztrák-magyar nyári flotta már megkezdte gyakorlatait. A hajóraj, mely Brosch ellentengernagy vezetése alatt áll, a «Kaiser Karl VI.», «Franz Josef L.», «Sebenico», «Panther», «Tegetthoff», «Zara» és «Salamander» páncélosokból áll. A gyakorlatok folyamán fölkeresik a dalmát partokat és valószínűleg elmennek Fiuméba is.”³⁷⁶⁸

1901.10.14-én átkerült a kiképző hajókötelékbe.³⁷⁶⁹

„Téli hajórajunk, amely a Monarch, Wien, Budapest, Panther, Magnet és Planet páncélosokból és kilenc torpedóhajóból áll, pénteken (1901.12.06-án) Fiuméba érkezett Salonából a dalmát partvidékről, ahol gyakorlatokat végzett. A hadigőzösök a tengerészeti akadémia kikötőjével szemben a nyílt tengeren vetettek horgonyt. A kilencz torpedónaszád a belső kikötőben a Szapáry-Rivánál kötött ki. A flotta legénysége 1726 főből áll. Ripper ellentengernagy, a hajóraj parancsnoka, látogatást tett Szapáry László gróf kormányzónál, aki a tisztikart ebédre hívta meg. A flotta, melynek parancsnoka Ripper ellentengernagy, hétfőig marad Fiumében, és innen Pólába megy.”³⁷⁷⁰ Salona = Solin Horváthországban a mai Split-Dalmácia megyében.

1902.

1902.01.16-a Trieszt. „Amint a Charlotte német iskolahajó a kikötőbe érkezett, Stannius német főkonzul és a helytartóság elnöki titkára, Winkler báró eléje mentek és felszálltak a hajóra. Miután a Charlotte horgonyt vetett, a Monarch, Budapest, Wien és Panther osztrák-magyar hadihajók parancsnokai meglátogatták a német hajó parancsnokát. A hivatalos fogadások után a trieszti német kolónia küldöttsége tisztelgett Adalbert hercegnél a Charlotte fedélzetén.”³⁷⁷¹

1902.01.19-én kihajózott **Polából**.

1902.01.21-én **Messina** vizein járt.

1902.01.25-26-án **Gibraltárban** kötött ki. Itt felvette a Monarchia marokkói nagykövetét, gróf Folliot de Grenville-t.

³⁷⁶⁴ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-08-10 / 218. szám

³⁷⁶⁵ Pesti Hírlap, 22. évfolyam, 1900-08-11 / 220. szám

³⁷⁶⁶ Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-08-10 / 218. szám

³⁷⁶⁷ Alkotmány, 5. évfolyam, 1900-08-16 / 194. szám

³⁷⁶⁸ Hazánk, 8. évfolyam, 1901-06-15 / 140. szám

³⁷⁶⁹ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

³⁷⁷⁰ Pesti Napló, 52. évfolyam, 1901-12-05 / 335. szám

Magyar Polgár, 24. évfolyam, 1901-12-07 / 280. szám

³⁷⁷¹ Alkotmány, 7. évfolyam, 1902-01-17 / 15. szám

1902.01.26-27-én **Tangerbe** érkezett, majd **Rabat**-ba (Marokkó). Itt a nagy hullámszél ellenére partra szállt a nagykövetség és partra tették a marokkói szultánnak küldött császári ajándékot is.

„Követségünk **Marokkóban. Tanger**, január 28. A Panther osztrák-magyar cirkálójáró ideérkezett és holnap tovább megy Rabatba. A cirkálójárón osztrák-magyar követség van, amely a szultánhoz megy. Hatvan év óta ez az első követség, amelyet Ausztria-Magyarország a marokkói szultánhoz küld.”³⁷⁷²

„Tanger, február 10. (Reuter) A Panther osztrák, magyar hadihajó az osztrák-magyar követséggel Rabatból (Marokkó nyugati partvidéke) visszaérkezett Tangerbe.”³⁷⁷³ Az újságcikk a dátumokban kicsit téved.

1902.01.29-1902.02.09-ig **Cadiz**-ban állt meg.

1902.02.09-én **Rabatban** felvette a nagykövetséget. 1902.02.10-11-én a nagykövetség partra szállt.

1902.02.13-17-én Algier (**Algír**)-ban kötött ki.

1902.02.21-23-án **Brindisi** (Olaszország) követségbe.

1902.02.26-án vagy 28-án érkezett vissza **Polába**.

Kinevezték a nyári torpedó divízió parancsnoki hajójának.

„Trieszt, március 16. Tegnap délután az «Aspern» hadihajó (és nem mint jelentették a «Zenta») és tegnap est a «Panther» és «Planet» hadihajók és négy torpedónaszád a maggiai-öbölbe érkezett.”³⁷⁷⁴

„Az Isztriai partokon nagyobb partraszállási gyakorlat lesz, ahol a hadsereg és a haditengerészet csapatai együtt fognak működni. A szárazföldi haderőből a 111. hadtest (Grác) egyes csapatai vesznek részt ezen a gyakorlaton, azonkívül a zárai katonai parancsnokság csapatai. A haditengerészet részéről pedig a következő hajók: Monarch, Wien, Budapest, Panther, Magnet és a következő torpedóhajók : Viper, Cobra, Planet, Boa, Elster, Babe, Kukucs 27., 28. és 29. számokból álló hajóraj. Ezeket a nyár elején a Kaiser Franz Joseph, Leopard és Tiger hajókból s a hozzájuk való torpedó-sajkákból álló raj egészíti ki.”³⁷⁷⁵

1902.05.10-i hír: „A király és a nagy hajógyakorlatok. Pókból jelentik, hogy a nagy flotta-gyakorlatokat az eddig megállapított terv szerint augusztus hóban tartják meg. E gyakorlatokra a hajók kijelölése a napokban történt meg. A gyakorlatokon a Monarch, Budapest, Wien, Kaiser Franz Josef I., Tiger, Panther és Leopard páncélosok, Satellit és Planet torpedóvadászajók és 16 torpedóhajó vesz részt. A kihajózási gyakorlat a Pola és Dignano közti partrészen folyik le. Erre a gyakorlatra a Polában állomásozó S7. számú gyalogezredet és a trieszti 97. számú ezredet rendelik ki, amelyek, mint támadók szerepelnek. Hír szerint a király is megjelenik s magával hozza a genuai herceget.”³⁷⁷⁶

„Pólából jelentik, hogy a nyári hajóraj tegnapelőtt reggel (1902.05.14-én) indult ki az ottani kikötőből a Fasana-csatorna előtt tartandó lövőgyakorlatokra. A hajóraj a Budapest, Wien, Monarch, Magnet, Panther és Planet páncélosokból és 20 torpedóhajóból áll. A lövőgyakorlatok két hétig fognak tartani.”³⁷⁷⁷

„Polából írják, hogy hétfőn (1902.06.23-án) kezdődtek meg ott a nagy tengeri hadgyakorlatok, amelyek augusztusban érnek véget. A befejező gyakorlatokon a király és Ferencz Ferdinánd főherceg is részt fog venni. A gyakorlatokon a következő hadihajók vesznek részt: Monarch, Wien és Budapest tornyos páncélos hajók, a Franz Josef cirkálójáró, a Tiger, Leopard, Panther torpedós cirkálók, a Satellit és Planet torpedóhajók és 16 torpedónaszád.”³⁷⁷⁸

1902.09.01-03-án a császárral a fedélzetén az Istria-i félszigetbe hajózott.

³⁷⁷² Hazánk, 9. évfolyam, 1902-01-28 / 24. szám

³⁷⁷³ Budapesti Napló, 7. évfolyam, 1902-02-11 / 41. szám

³⁷⁷⁴ Alkotmány, 7. évfolyam, 1902-03-16 / 65. szám

³⁷⁷⁵ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-12-10 / 341. szám

³⁷⁷⁶ Magyar Szó, 3. évfolyam, 1902-05-10 / 110. szám

³⁷⁷⁷ Magyarország, 9. évfolyam, 1902-05-15 / 115. szám

³⁷⁷⁸ Magyarország, 9. évfolyam, 1902-06-21 / 147. szám

1902.09.08-án leszerelték a hajót.

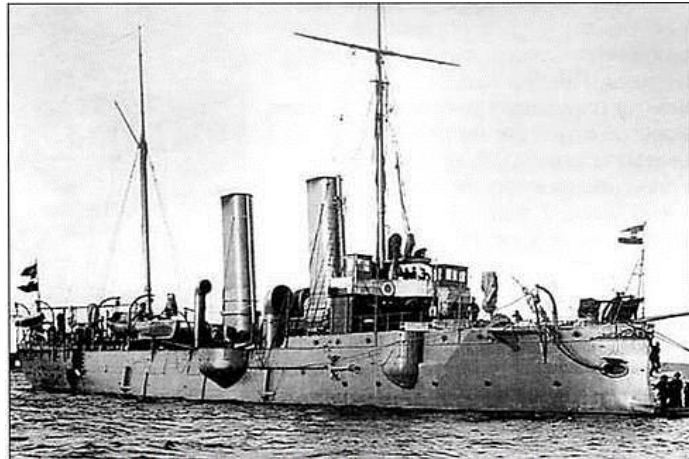
Ebben az évben kicserélték a kéményeit.

Körülbelül ugyanebben az időben két 40 cm-es reflektort szereltek fel a hajóra. Az egyik a hajóhídra került, a másik a tatra.

1903.

Lovászy Márton függetlenségi párti képviselő intézett a Balkánon uralkodó állapotok ügyében interpellációt a kormányhoz, szóvá tévén hogy az osztrák magyar hadihajókból a szalonikii merényletek hitére három hadihajó ment rögtön a szalonikii kikötőbe, melyeket még Aspern, Panther, Tiger, Leopárd és Árpád hadihajókkal is meg akarnak erősíteni.³⁷⁷⁹

„Trieszt, szept. 15. A Piccolo című újságnak azt jelentik Pólából, hogy szombaton éjjel egészen váratlanul távirati rendelet jött Bécsből, hogy a Habsburg, Árpád, Wien, Szigetvár, Panther és Magnet hadihajók haladéktalanul készüljenek elindulásra. Közvetlenül rá lázas tevékenység kezdődött az arzenálban és az eleségraktárakban és óriási mennyiségű lövészer szállítottak az említett hajókra, amelyek már vasárnap délután elindulásra készen állottak.”³⁷⁸⁰ Később a hajók felszerelését hamis hírnek minősítették.³⁷⁸¹ A nemzetközi helyzet viszont indokoltá tette volna a hajók felszerelését és bevetését.³⁷⁸²

*A "Panther" III. osztályú cirkálóként, 1903-ban*³⁷⁸³

1904.

„Mint értesülünk a jövő év január elsején a «Panther» osztrák-magyar hadihajó hosszabb misszió útra indul, amely Kelet-Ázsia és Ausztrália kikötőire terjed ki. A «Panther» 1500 tonnás, 6000 lóerejű harmadik osztályú czirkáló 186 ember személyzettel. Az út iránya Port Szaid, Suez-csatorna, Aden, Colombo, Batavia, Albany, Adelaide, Melbourne és Sidney. Azután a hajó érinti még Tasmaniát, Új-Galedoniát, Manillát és Hongkongon át indul haza felé. Hasonló útra ment az idén tavasszal a «Kaiserin Elisabeth» czirkáló, útja azonban az orosz- japáni háború kitörése folytán fennakadást szenvedett, mert Batáviából a kínai vizekre rendelték állomáshajónak. A «Panther» a jövő év októberében a hongkongi kikötőben találkozni fog a «Kaiserin Elisabeth»-tel, hol a legénység részben kicserélődik és a «Panther» a másik hajó régi legénységét hazahozza Európába.”³⁷⁸⁴

1904.12.17-i hír: „(Királyunk ajándéka Menelik négusnak.) Bécsből jelentik, hogy a «Panther» nevű hadihajó, amely most indul Ausztráliába, útjában az Ádeni öbölben levő djibutt kikötőbe is ellátogat.

³⁷⁷⁹ Pécsi Közlöny, 11. évfolyam, 1903-05-07 / 103. szám

³⁷⁸⁰ Alkotmány, 8. évfolyam, 1903-09-16 / 219. szám

³⁷⁸¹ Budapesti Hírlap, 23. évfolyam, 1903-09-16 / 254. szám

³⁷⁸² Független Magyarország, 2. évfolyam, 1903-09-17 / 539. szám

³⁷⁸³ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁷⁸⁴ Magyarország, 11. évfolyam, 1904-11-15 / 273. szám

Höhnel lovag fregattkapitány, parancsnok Menelik négus székhelyére megy és átadja neki a király ajándékát, pompás modern fegyvereket.”³⁷⁸⁵

1905.

Pólából a Panther hadihajón hivatalos magyar osztrák misszió indult el 1905.01.16-án Abessziniába Menelik császár udvarához, hogy barátságos összeköttetést létesítsen Magyarország Ausztria és Abesszínia között. ³⁷⁸⁶ Parancsnoka Höhnel Lajos lovag (Ludwig von Höhnel) fregattkapitány.³⁷⁸⁷ Útközben érinteni fogja a Dsibuti- partokat (Ádeni-öböl). ³⁷⁸⁸ A Panther nevű cirkálónk, Új- Zelládba megy, hogy az oda kivándorolt dalmát-munkások helyzetéről tájékozódjék.³⁷⁸⁹ A hajó személyzete, beleértve a parancsnokot és a tisztikart, 173 emberből áll. A hajó tisztikarát a következőleg állították egybe: Sorhajó hadnagyok: Malm Mirosláv, Brosch Ottó és Huber Lipót. Sorhajó zászlósok: Satipanovics Budiszlav, Förster Rudolf és Preinl Károly. Tengerész hadapródok: Hohenlohr-Waldenberg Sándor herceg, Lutenotti Gyula, Bernáth Vladimír, báró Schwarz Gyula, Dublinek Bruno és Marius Arthur. Sorhajóorvos: dr. Hüchel Julian.³⁷⁹⁰ Az utat összevéve 8—9 hónapra tervezik. Az út bevégeztével a «Panther» további intézkedésig Kelet-Ázsiában marad, mint állomáshajó a tervek szerint.³⁷⁹¹

Kevéssel azelőtt az olasz kormány mintegy csalétkül a fejedelemségtől várt megrendelésre Montenegrónak egy teljesen felszerelt olasz hegyi üteget ajándékozott. Amikor Ausztria-Magyarország ezt megtudta, a maga részéről azzal viszonzta, hogy az abessziniai negusnak ajándékozott egy teljesen felszerelt hegyi üteget. Ezt vitte magával a Panther.³⁷⁹² Az út további célja, hogy külkereskedelmi politikánk néhány függőben levő kérdését rendezze.³⁷⁹³

1905.01.06-i hír: „A «Panther» útja Abessziniába, Bécsből jelenti. A «Panther» nevű cirkáló néhány nap múlva indul Abessziniába Höhnel lovag fregatt-kapitány parancsnoksága alatt. Az expedíció célja az, hogy meginduljanak a tárgyalások az osztrák-magyar monarchia és az etiópiai császárság között kötendő kereskedelmi szerződés ügyében. Az osztrák ipartermékek kivitele Abessziniába az utóbbi években tetemesen gyarapodott, különösen amióta «Lloyd» rendes járatokat indított az abessziniai partokra. Eddig a múlt század negyvenes éveiben kötött kereskedelmi szerződés állott fenn, de ez a megváltozott viszonyok folytán most már nem felel meg a szükségleteknek és ezért új kereskedelmi szerződés kötése vált szükségessé. Az expedíció Dsibutiban száll partra, innen Addis Abebába megy, hogy ott megkezdje Menelik császár képviselőivel a tárgyalást. Ugyanitt egy osztrák-magyar konzulátust is fel fognak állítani. Höhnel lovagot bízták meg az expedíció vezetésével, mert ő jól ismeri Abessziniát és a szomáli országokat.”³⁷⁹⁴

A misszió tegnap, 1905.01.15-én indult útjára a Panther hajón **Pólából** és tagjai Höhnel Lajos lovag fregatt-kapitány, a hajó parancsnoka, Schönborn- Buchheim Ervin gróf követség titkár, Széchényi László gróf, Goetz Frigyes alkonzul, Euler sorhajóhadnagy és Hohenlohe herceg elsőosztályú tengerészhadapród. A misszió január végén fog Djibutinál kikötni és az említett csatahajó legénységéből kiválasztott díszörsséggel a Hererón át vivő országúton Adis-Abebába megy és át fogja adni Menelik császárnak Ferenc József kéziratát és a neki adományozott érdemrendet, valamint a neki küldött ajándékokat. Ez alkalommal az ország főméltóságai is kitüntetéseknek kapnak. Menelik négusnak az az élénk törekvése, hogy országát mindinkább közvetetten kapcsolatba hozza Európával és az európai kultúrával, valamint a missziónak Abesszínában való megjelenése remélhetőleg oda fog vezetni, hogy a monarchia fa a természettől oly gazdagon megáldott Abesszínia között létesítendő kereskedelmi összeköttetés iparunk kedvező föllendülését vonja maga után.³⁷⁹⁵

³⁷⁸⁵ Alkotmány, 9. évfolyam, 1904-12-17 / 302. szám

³⁷⁸⁶ Kincses Kalendárium, 1906 Az év története

³⁷⁸⁷ Magyarország, 11. évfolyam, 1904-12-06 / 292. szám

³⁷⁸⁸ Hazánk, 11. évfolyam, 1904-12-17 / 299. szám

³⁷⁸⁹ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-12-16 / 347. szám

³⁷⁹⁰ Független Magyarország, 4. évfolyam, 1904-12-24 / 996. szám

³⁷⁹¹ Alkotmány, 9. évfolyam, 1904-12-24 / 308. szám

³⁷⁹² Magyarország, 13. évfolyam, 1906-02-13 / 39. szám

³⁷⁹³ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-07-29 / 207. szám

³⁷⁹⁴ Pesti Napló, 56. évfolyam, 1905-01-06 / 6. szám

³⁷⁹⁵ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-01-17 / 17. szám

1905.01.20-21-én **Port-Saidba** érkezett.³⁷⁹⁶

1905.01.22-23-án volt **Szuez**-ben.

1905.01.29-én a Panther nevű hadihajó tegnap Permbe (**Perim sziget** Jemen magasságában) érkezett. A hajón minden rendben van.³⁷⁹⁷ Valójában itt 1905.01.28-31-ig volt.

1905.02.04-1905.04.10 között francia **Dzsibutiban** (Kelet-Afrika) volt.³⁷⁹⁸ A hajó parancsnoka Ludwig Höhnel. (Dzsibutiban volt 1905.01.31-1905.02.13-ig, majd 1905.02.16-22-ig és 1905.03.01-02-ig.)

1905.03.03-i hír: „Pólából táviratozzák, hogy királyunk küldöttsége Djibutiba érkezett, hogy Menelik negusnak átadják a király ajándékát. Az ajándéktárgyakat tudvalevőleg a «Panther» hadihajó vitte. Az expedícióban részt vettek: Höhnel Lajos lovag fregattkapitány, Schönborn-Buchheim gróf követségi titkár, Széchényi László gróf, Gotz alkonzul, Huber sorhajóhadnagy, Hohenlohe herceg tengerész-kadét. A misszió tagjait Menelik nevében a francia kormányzó fogadta Djibutiban. Innét külön vonaton Dnien Daouarba utaztak, ahol díszörség fogadta az expedíció tagjait, akik ezután lóháton folytatták útjukat Hararba, ahol Ras Makaimén alkirály várta őket. A küldöttség tagjai február 6-án érkeztek Hararba. Hararban öt napig időztek, a napokban pedig Adis Abeba-ba (Addisz-Abebába - Etiópia), Menelik székvárosába érkezik a király küldöttsége. Menelik király fényes fogadtatásban fogja részesíteni a küldöttség tagjait.”³⁷⁹⁹ Dzsibuti Kelet-Afrikában az Ádeni öbölnél van a Vörös-tenger partján.

A balti flotta pedig a Vörös-tengeren Dzsibuti felé vette útját, amiből arra lehet következtetni, hogy az orosz hadvezetőség megváltoztatta diszpozícióit.³⁸⁰⁰

Dzsibutiban a **Panther felkereste Zinovij Petrovics Rozsesztvenszkij orosz admirális**. Rozsesztvenszkij tényleg Dzsibutiban volt ekkor.³⁸⁰¹ Ekkor a Panther találkozott a csuzimai csata (1905.05.27-28.) felé tartó orosz hadiflotta egy részével. A következő orosz hajókkal lehetett egy kikötőben: Vlagyimir Monomah páncélos cirkáló, General-Admiral Aprakszin, Admiral Szenyjavin és Admiral Usakov partvédő páncélosok, Imperator Nyikolaj I. öreg sorhajó.

1905.03.03-04-én **Adenben** volt.

1905.03.05-1905.04.11-én ismét **Djibutiba** érkezett.

A kikötőben volt még Nyikolaj Ivanovics Nyebogotov orosz admirális köteléke is, ami szintén Csuzima felé hajózott.

1905.04.12. A Panther **Adenbe** érkezett. A hajón minden rendben van.³⁸⁰²

1905.04.21-én futott be **Colombo**-ba.

1905.05.04. Távirati jelentés szerint a Panther hat napos tartózkodásra **Batáviába** (Jakarta – Indonézia) érkezett.³⁸⁰³

1905.05.16-29-én A Panther **Fremantleba** (Nyugat-Ausztrália) érkezett.³⁸⁰⁴

1905.05.30-1905.06.03-án **Albany** következett.

1905.06.07-13 között **Adelaide**-ben volt.

1905.06.20-1905.07.13. Távirati jelentés szerint a „Panther“ hadihajó **Melbournébe** érkezett. A hajón minden rendben van.³⁸⁰⁵

1905.07.16-27. A császári és királyi haditengerészet „Panther“ nevű hajója ma **Hobart**-ba (Ausztrália – Tasmánia) érkezett.³⁸⁰⁶

1905.07.29-1905.08.20-án **Sydneybe** érkezett.³⁸⁰⁷

³⁷⁹⁶ Hazánk, 12. évfolyam, 1905-01-22 / 20. szám

³⁷⁹⁷ Pesti Hírlap, 27. évfolyam, 1905-01-30 / 31. szám

³⁷⁹⁸ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁷⁹⁹ Hazánk, 12. évfolyam, 1905-03-03 / 54. szám

Hazánk, 12. évfolyam, 1905-03-07 / 57. szám

³⁸⁰⁰ Magyar Nemzet, 24. évfolyam, 1905-03-10 / 62. szám

³⁸⁰¹ Pesti Napló, 56. évfolyam, 1905-03-10 / 69. szám

³⁸⁰² Pesti Hírlap, 27. évfolyam, 1905-04-13 / 104. szám

³⁸⁰³ Pesti Hírlap, 27. évfolyam, 1905-05-05 / 124. szám

³⁸⁰⁴ Pesti Hírlap, 27. évfolyam, 1905-05-17 / 136. szám

³⁸⁰⁵ Pesti Hírlap, 27. évfolyam, 1905-06-21 / 170. szám

³⁸⁰⁶ Pesti Napló, 56. évfolyam, 1905-07-16 / 194. szám

³⁸⁰⁷ Pesti Hírlap, 27. évfolyam, 1905-07-30 / 209. szám

1905.08.28-1905.08.09-én a Panther nevű hadihajó **Brizbane**-be (Brisbane Ausztrália) ért.³⁸⁰⁸
1905.09.14-23-án a Panther osztrák-magyar hadihajó **Wellingtonba** (Új-Zéland) érkezett.³⁸⁰⁹

„Jelentették, hogy a Panther magyar-osztrák cirkáló Új-Zélandba indult, az ottmegtelepedett dalmaták érdekeinek megvédelmezésére. Új-Zélandban a bevándorolt dalmaták fosszilis mézga gyűjtőjével foglalkoznak, amelyet a kereskedelemben kaorigumminak neveznek. Ez a foglalkozás annyira jövedelmező, hogy ügyesebb munkások hetenkint száznyolcvan koronát is megkeresnek. Az Új-Zélandiak irigykedni kezdtek vetélytársaikra, s mindenképpen szorongatják őket. Szemükre vetik, hogy évenként másfél millió koronát küldenek hazájukba, s ha elég megtakarított pénzük van, maguk is visszatérnek. Az új-zélandi parlament erre bizottságot küldött ki az ügy megvizsgálására. A bizottság azonban csak azt jelenthette, hogy a dalmaták „kitartó, szerény, szorgalmas és a törvényt tiszteletben tartó embereik.“ Erre azután azt indítványozták, hogy a dalmatákra vessenek ki fejadót, de ezt az indítványt is elvetették. Végre a parlament igazán középkorias eszközhez nyúlt, hogy megszabaduljanak a dalmatáktól. Kimondotta a parlament, hogy a gumigyűjtés hatósági engedelemhez legyen kötve, s a hatóság megokolás nélkül megtagadhassa az engedelmet. Ez a törvény azonnal érvénybe is lépett. Amikor azután ismét egy hajó érkezett dalmát kivándorlókkal, még a kivándorlók partraszállását sem akarták megengedni, bár amikor Triesztből elindultak, még nem ismerhették az új törvényt. Golubovszki gróf külügyminiszter akkor ebben a dologban előterjesztést tett az angol kormánynak, de az angol kormány nem tehetett semmit, mert Új-Zéland belső kormányzását illetőleg teljesen független Angliától. Az auklandi magyar-osztrák diplomáciai képviselő közbelépésére utóbb megengedték a kivándorlók partraszállását, de a legtöbb dalmata kénytelen volt a sokkal nehezebb és kevésbé jövedelmező földműveléssel foglalkozni. A kivándorlott dalmaták száma körülbelül kétezer. E mellett Új-Zéland területe 270.000 négyzetkilométer, lakosságának száma pedig a gyarmatosokkal együtt mindössze félmillió. A Panther cirkáló most azért ment Új-Zélandba, hogy az ott élő dalmaták jogait megállapítsa.³⁸¹⁰

Lázadás a hadihajón és annak előzményei, vagy csak hírlapi kacsza?

„Pólóiból jelentik ne, okunk: Hitelt érdemlő értesülés szerint a Panther cirkálóhajó legénysége a Dzsibuti kikötőben ezelőtt hat héttel durván garázdálkodott a bennszülöttek és különösen az asszonyok ellen. A hajó parancsnoka szigorúan megbüntette a tengerészeket, akik emiatt nagyon el voltak keseredve és többen közülök meg is szöktek.”³⁸¹¹

„Az egész eset csak ennyiből áll. Ez év tavaszán, amikor a Panther Dzsibuti előtt horgonyzott, több sütő és matróz, kik éjjel Dzsibutiban mulattak, ott lármát csaptak és egyikük a kikötő világító lámpáját összezúzta. Amikor a kikötő parancsnoksága emiatt panaszt tett, a kárt megtérítették és a vétkest többnapos fogságra ítélték. Egyéb megrendszabályozásokról, szökésekről és a legénységgel való szigorú bánásmódról nincs pozitív hír. Az az állítás, hogy a matrózok bennszülöttek, pláne nők ellen kihágásokat követtek volna el, alaptalan.”³⁸¹²

A Frankfurter Zeitungnak Sydneyből a következő híreket jelentik a Panther magyarosztrák hadihajó útjáról: A Panther hadihajónak augusztus 26-án reggel 8 órákor útnak kellett volna indulnia, de egy közbejött incidens az elindulást a délutáni óráig késleltette. A vasmacska lánca ugyanis belegabalyodott egy hójába s azonkívül valami hiba támadt a hajó gépében is. A bajt, mint kiderült, négy altiszt hanyagsága okozta, akik ellen vizsgálatot indítottak.³⁸¹³

„Lázadás, vagy baleset? A «Panther» osztrák-magyar cirkálóról mostanában olyan hírek érkeztek, hogy mialatt az ausztráliai partokon vesztegelt, a legénysége föllázadt. Hivatalosan erről a lázadásról — állítólag — nem érkezett semmiféle hír; a hajó még eddig nem érkezett haza és így nem lehet megállapítani, vajjon valóban lázadás tört-e ki rajta. Bécsből most azt jelenti tudósítónk, hogy a hajó egyik matróza rokonaihoz levelet írt, amelyben elmondja, miként forgott a «Panther» nagy veszedelemben, amelyből csak a kapitány lélekjelenléte mentette meg. 1905. augusztus 26-án, reggel

³⁸⁰⁸ Pesti Hírlap, 27. évfolyam, 1905-08-29 / 239. szám

³⁸⁰⁹ Pesti Hírlap, 27. évfolyam, 1905-09-15 / 256. szám

³⁸¹⁰ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-10-02 / 272. szám

³⁸¹¹ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-10-12 / 282. szám

³⁸¹² Magyarország, 12. évfolyam, 1905-10-13 / 252. szám

³⁸¹³ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-10-11 / 281. szám

Felsőmagyarország, 21. évfolyam, 1905-10-12 / 243. szám

nyolc órákor — írja a matróz, — a «Panther» útra készen állt Sidney kikötőjében. A Sidneyben való tartózkodás alatt kijavították a géptelegráfot, és ekkor valaki az «előre» és a «hátra» jelző huzalokat kicserélte. Így történt, hogy amikor a kapitány megindította a hajót, a «Panther» ahelyett, hogy a kikötőből kifelé indult volna, 14 mértföldnyi óránkénti sebességgel, hátrafelé roham. Száz méternyire a «Panther»-tól állt a «Challenger» angol cirkáló. A «Panther» menthetetlenül beleütközött volna és mind a két hajó elpusztul, ha a kapitány tíz méternyire az angol hajótól, le nem eresztett a horgonyokat, így azután a «Panther» az utolsó pillanatban megállt és elkerülte a veszedelmet. A sidney-i osztrák-magyar konzul — magyar ember — szintén halálveszedelemben forgott A vámhivatal csónakjában éppen azon a helyen volt ahol a «Panther» megállt és a lebocsátott horgony csaknem leütötte a csónakját. — A «Panther» matrózának az elbeszélése éppen nem cáfolja meg azt a hírt, hogy a hajón lázadás ütött ki. A géptáviró drótjainak az elcserélése mindenestre azt mutatja, hogy a fegyelem nem volt valami nagyon erős a hajón és igen gyanús az, hogy a tengerészeti hadvezetőség cáfolatai nem említették soha ezt a sidney-i balesetet. „³⁸¹⁴

A Csendes-óceánon útban van Új-Kaledónia felé, föllázadt a legénység a rossz bánásmód miatt.³⁸¹⁵

„(Lázadás egy hadihajón.) Bécsben tegnap az a hír terjedt el, hogy a Panther nevű osztrák-magyar hadihajón lázadás ütött ki s a lázadó matrózok a vízbe dobták Stipanovics sorhajózászlóst (máshol tengerész kadétként szerepel). A bécsi tengerészeti hatósághoz ezideig semmi hír nem érkezett a hadihajóról. Az utolsó sürgöny, amely a hajóról érkezett, az új-zélandi Aucklandből jött, ahol a lázadás történt. Ez a sürgöny a hajónak szeptember 25-dikén az aucklandi kikötőbe történt befutását jelentette. A hajó most nyílt tengeren van s mivel dróttalan távirókészülékkel nincs felszerelve, nem küldhetett értesítést a nyílt tengerről. A trieszti Piccolo a következőket jelenti a lázadásról: A lázadásra Gesigsh Henrik gépész altiszt öngyilkossága adott okot. Az altiszt Pólában lakó rokonaihoz intézett, levelében megírja, hogy a tiszték kegyetlenkedése miatt öngyilkossá lesz. A pólai rokonok a napokban tényleg kaptak is hivatalos értesítést a Panther hajóról, amely tudtul adja, hogy az altiszt öngyilkos lett. Pólai hírek szerint Hoelvert kapitányt és több tisztet meggyilkoltak. Sok matróz szárazföldre szökött. A Panther harmadosztályú cirkálóhajó, amelyen tizenkét ágyú van s ez évben bocsátották vízre. Azzal a feladattal bízták meg, hogy az Aspern hadihajót váltsa fel a keletázsiai vizeken. A keletázsiai háború előtt a Kaiserin Elisabeth hajót szemelték ki e célra, de azután megmásították ezt az elhatározást, de a Panther sem indult el, hanem Dsibutiba küldték s helyette a Kaiser Franz Josef ment a keletázsiai vizekre. Dsibutiból Addis-Abeába ment a hajó tisztikara hogy Menelik császárnak átadják a királynak ajándékát. Majd Új-Zélandba ment a hajó. Utolsó állomása Auckland volt. A hajón százötven matróz van.”³⁸¹⁶ A hajó most a nyílt tengeren van és Új-Kaledónia felé tart. Dróttalan távirókészülék nincs rajta és így semmiféle pozitív hírt nem lehet kapni a hajónak és a rajta levőknek sorsáról. A közös hadügyminisztérium tengerészeti osztálya ma kommunikét adott ki, amelyben megcáfolja ezt a nagyon is pozitív formában elterjedt hírt.³⁸¹⁷ Pólai hírek szerint Hoelvert kapitányt és több tisztet meggyilkoltak. Sok matróz szárazföldre szökött.³⁸¹⁸

Gesigsh Henrik levele: „Nagyon szerencsétlen vagyok és tudatom veletek, hogy nagyon rossz dolgom van. Már készen tartok egy beszappanozott zsinórt, hogy azzal magamat felakasszam. Éjjel-nappal dolgoznunk kell. A parancsnok megtiltotta a hajószakácsnak, hogy nekünk bármit is eladjon és idegeneket nem enged a hajóra jönni, úgy hogy pénzzel a zsebünkben éhezünk. Sidneyben, Ausztrália legnagyobb városában nem szánhattunk partra. Helyzetünk nap-nap után rosszabbodik. Három altisztet lefokoztak, négyet megintettek és még kettőt le fognak fokozni. A legénységet nagyon szigorú büntetésben részesítik.” A Gesigsh levelében foglalt adatok arra engednek következtetni, hogy a hajó fedélzetén a helyzet nagyon válságos. A főbűnösnek ez állapotok miatt Tipanovics hajóhadnagyot tekintik. A hadügyminisztérium lépéseket tett, hogy Pólában megszerezze Gerich (Gesigsh) levelének az eredetijét, de újból hangsúlyozzák, hogy kizártnak tartják, hogy ilyen dolgok történtek volna a hajón, mert akkor ezt hivatalosan jelentették volna, ami szigorúan elő van írva és a hajó parancsnokáról Höhnél

³⁸¹⁴ Pesti Napló, 56. évfolyam, 1905-10-22 / 292. szám

³⁸¹⁵ Független Magyarország, 4. évfolyam, 1905-10-12 / 1283. szám

³⁸¹⁶ Alkotmány, 10. évfolyam, 1905-10-11 / 245. szám

³⁸¹⁷ Független Magyarország, 4. évfolyam, 1905-10-11 / 1282. szám

³⁸¹⁸ Hazánk, 12. évfolyam, 1905-10-11 / 241. szám

lovag freggattakapitányról, aki nagyon lelkiismeretes tiszt, fel se lehet tenni, hogy kötelességét elmulasztotta volna. Közvetlen távirati kérdést a Panther fedélzetére nem lehet intézni mindaddig míg a hajó Numeába (Új Kaledóniába) meg nem érkezik.³⁸¹⁹

1905.10.12-i hír: „az is meglehet, hogy egy-két matróz megszökött. A Panther még most is Aucklandban van, ha tehát ott csakugyan fellázadt volna a legénység, a tisztikar és az ottani konzul bizonyára értesítette volna a haditengerészet parancsnokságát. Ez különben oly csekély jelentőséget tulajdonít a híresztelésnek, hogy még nem is fordult távirati úton Aucklandba (Új-Zéland) felvilágosításért.”³⁸²⁰

„A Neue Freie Presse — mint bécsi tudósítónk, jelenti — a tengerészeti osztály vezetősége egyik tisztjének hivatalos jelentéseken alapuló nyilatkozatát közli a «Panther» hadihajón állítólag kitört lázadás híreire vonatkozólag- Ebből a nyilatkozatból kitűnik, hogy a lázadásról szóló hírek a «Panther» parancsnokának jelentései alapján ítélve, alaptalanok. A parancsnok jelentései szerint a hajó legénységének úgy szelleme, mint fegyelme az egész áron kitűnő volt és az itt-ott előforduló fegyelmi büntetéseknek semmi komoly jelentősége sem volt. A lázadásról szóló kalandos híreket néhány ellenséges indulatú olasz lap kürtölte világgá. A hajón mindig példás rend volt s még megszökés is csak egy fordult elő, holott az angol hajókról Ausztrália partjainál tízével szökdösnek el a gépészek és matrózok, akiket ausztráliai gyárakban jó fizetésért alkalmaznak. A «Panther» hajónaplója is bizonyítja, hogy a hajón semmi rendellenesség nem fordult elő. Az igaz, hogy Gerich fűtő öngyilkos lett, levelet is hagyott hátra, de az, amelyet az olasz lapok röptettek szét a világba, hamisak.”³⁸²¹

Ausztráliában ugyanis keresik a műszakilag képzett hajósokat s mindenféle ígéretekkel csábítják őket arra, hogy megszökjenek. Lehetséges, hogy a Panther legénységének néhány embere is megszökött, talán Aucklandban is, ahol a hajó legutóbb tartózkodott. Ilyen csekélyiségeket a hajók parancsnokai nem szoktak megtáviratozni s a Panther parancsnoka talán e miatt tiltotta meg a legénységnek a partraszállást. De a parancsnok a büntetésekről szóló jelentéseket köteles hónaponként Pólába megküldeni, ahol a büntetéseket a tengerészeti hadbíró felülvizsgálja. A parancsnok hivatalos jelentései szerint a hajó legénységének viselkedése kitűnő. Höhnel parancsnoknak Abesszíniából küldött jelentése például szó szerint ezeket mondja: „A legénység partraszállásakor rendetlenkedés, vagy a szabadságidő túllépése nem fordult elő. Dzsibutiban a legényeik igen tisztességesen viselkedtek, amit a francia konzul is elismert. Különösen hangoztatják, hogy minő föltűnő különbség van a magyar-osztrák és az orosz matrózok viselkedése között. A hajó most nyílt tengeren van s a parancsnok, vagy a legénység nem adhat hírt magáról.”³⁸²²

A sajtóban kiváló vita kerekedett a hajón történekről, noha a hajóval tényleges kapcsolat nem áll fenn. Hogy most hol van a Panther harmadosztályú cirkálóhajó, azt Polában nem tudják. Valahol a Csendes-tengeren, mert a lázadás híre Aucklandból érkezett, az újzélandi szigetekről.³⁸²³

1905.09.25-1905.10.16-án **Auckland**-ban (Új-Zéland) volt.

1905.10.17-én Aucklandból Új- Kaledóniába indult.³⁸²⁴

1905.10.20-1905.11.05-én a Panther nevű hadihajó **Numeába** (Nouméa, Új-Kaledónia) érkezett. A hajón minden rendben van.³⁸²⁵ Úgy tűnik, hogy az öngyilkosság igaz, de lázadás nem volt a hajón.³⁸²⁶

A lázadás hírlapi kacsa volt.

„A Panther osztrák-magyar czirkálóhajó, amely az idén nyáron az ausztráliai vizeket járta be, most Új-Zélandban befejezte ausztráliai misszióját és Hongkongba indult, ahova január közepén érkezik meg. Ott a hajóra száll a damóczi Ambró Albert, a monarchia japánt követe, aki egyúttal a sziámi ügyek képviselőjével is meg van bízva és Bangkokba utazik, ahol hosszabb ideig fog tartózkodni. Ezután ismét

³⁸¹⁹ Független Magyarország, 4. évfolyam, 1905-10-12 / 1283. szám

³⁸²⁰ Hazánk, 12. évfolyam, 1905-10-12 / 242. szám

³⁸²¹ Alkotmány, 10. évfolyam, 1905-10-14 / 248. szám

³⁸²² Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-10-14 / 284. szám

³⁸²³ Székelység, 8. évfolyam, 1905-10-14 / 236. szám

³⁸²⁴ Magyar Nemzet, 24. évfolyam, 1905-10-17 / 250. szám

³⁸²⁵ Pesti Hírlap, 27. évfolyam, 1905-10-22 / 292. szám

³⁸²⁶ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-10-29 / 299. szám

a Pantheren visszatér Tokióba, ahova márczius közepén érkezik meg. Ezután a Panther keletázsiai állomáshelyére, Sanghaiba megy.³⁸²⁷

1905.11.12/13-án a „Panther” hadihajó **Thursday Islandba** (Ausztrália) érkezett.³⁸²⁸

1905.11.23-án Brisbane-ben, máshol Makassar-ba (Ausztrália) volt.³⁸²⁹

A hajó felkereste a Fülöp-szigetei **Manilát**.³⁸³⁰

1905.11.30-1905.12.01-én **Szingapúr** következett.

1905.12.06-23-án **Bangkok**-ban járt. A kapitány meglátogatta Sziám királyát.

1905.12.22-i hír: A Panther hadihajónak Sanghaiba tervezett elutazása a Pol. Corr. értesülése szerint elmarad. A Panther Bangkogról eredeti programjához képest folytatja útját.³⁸³¹

1905.12.26-án futott be **Saigon**-ba.

1906.

1906.01.02-08-án távirati jelentés szerint a Panther hadihajó **Hong-Kongba** (Hongkong) érkezett. A hajón minden rendben van.³⁸³²

1906.01.09-én befutott **Canton**-ba (Kanton Kína).

1906.01.13-15-én Távirati jelentés szerint a Panther hadihajó három napi tartózkodásra **Makaóba** érkezett.³⁸³³

1906.01.15-1906.02.20-án a Panther hadihajó **Hongkongba** érkezett.³⁸³⁴

1906.02.20-án a Panther hadihajó Hongkongból Makaóba indult.³⁸³⁵

1906.02.21-25-én érkezett **Makaóba**.³⁸³⁶

1906.02.25-1906.03.02-án **Haipong**-ban (Vietnám) kötött ki.

1906.03.04-én **Hongay** (Vietnám) következett.

1906.03.05-én **Pakhoi** vizein járt.

1906.03.07-én **Hoi-Han** (Hoi An Vietnám) következett.

1906.03.09-én **Kwangchouwan**-t (Guangzhouwan Kína Zhanjiang terület, francia gyarmat) érintette.

1906.03.10-11-én **Hong Kong**-ban járt.

1906.03.12-én **Swatow** következett.

1906.03.17-én **Pagoda Anchorage Swatow**-ban járt.

1906.03.25-1906.04.17-én a Panther hadihajó **Sanghai**-ba érkezett.³⁸³⁷ Itt, Eduard Körber vette át a hajó parancsnokságát. Sanghai vizeit végül 1906.04.22-én hagyta el a hajó.

1906.04.25-1906.11.05-én a Panther hadihajó **Yokohamába** érkezett.³⁸³⁸

1906.05.12-21-én **Kobéba** érkezett.³⁸³⁹

1906.05.22-én **Bingoimozoki** következett.

1906.05.23-án **Icokusima**-ba érkezett.³⁸⁴⁰

1906.05.26-án **Moji**-ba (Kitakyūshū Japán) futott be.

1906.05. 27-30-án Fusanba (**Pusan**) érkezett.³⁸⁴¹

A Panther hadihajó 1906.06.02-17-én **Csingtauba** érkezett.³⁸⁴² A hajón van Csiszárík Fülöp gépészmérnök.³⁸⁴³

³⁸²⁷ Magyarország, 12. évfolyam, 1905-11-09 / 275. szám

³⁸²⁸ Pesti Napló, 56. évfolyam, 1905-11-14 / 315. szám

³⁸²⁹ Hazánk, 12. évfolyam, 1905-11-23 / 279. szám

³⁸³⁰ Soproni Napló, 10. évfolyam, 1906-10-21 / 84. szám

³⁸³¹ Hazánk, 12. évfolyam, 1905-12-22 / 304. szám

³⁸³² Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-01-03 / 2. szám

³⁸³³ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-01-15 / 14. szám

³⁸³⁴ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-01-16 / 15. szám

³⁸³⁵ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-02-21 / 52. szám

³⁸³⁶ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-02-22 / 52. szám

³⁸³⁷ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-03-28 / 87. szám

³⁸³⁸ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-04-28 / 117. szám

³⁸³⁹ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-05-14 / 132. szám

³⁸⁴⁰ Az Ujság, 4. évfolyam, 1906-05-26 / 143. szám

³⁸⁴¹ Az Ujság, 4. évfolyam, 1906-05-30 / 147. szám

³⁸⁴² Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-06-05 / 152. szám

³⁸⁴³ Soproni Napló, 10. évfolyam, 1906-10-21 / 84. szám

„Bécsből jelentik, hogy a „Panther“ hadihajót, amely a múlt év őszen Japánba ment és azóta a kínai és japáni vizeken vesztegelt, most visszahívták és még az év vége előtt visszatér Pólába. A hadihajó augusztus végén hagyja el Sanghait és Hongkong, Singapore, Colombo, Aden és Port-Said érintésével körülbelül karácsonyra ér Pólába. A „Panther“ Höhnel sorhajókapitány parancsnoksága alatt a múlt esztendő tavaszán hagyta el a pólai kikötőt, hogy külkereskedelmi politikánk néhány függőben levő kérdését rendezze. A hajó először Csibutiba, majd Új-Zélandba és Tasmaniába ment, később pedig a kelet-ázsiai partokon állapodott meg, ahol az „Elisabeth“ hadihajót váltotta fel. A „Panther“ távozásával a tengerentúli vizeken csak egy hadihajónk, az „Elisabeth“ lesz, amely jelenleg a Sárga-tengeren vesztegel.”³⁸⁴⁴

1906.06.19-1906.10.07-ig **Sanghaiban** volt.

1906.10.07-én Sanghaiból Hongkongba indult.³⁸⁴⁵

1906.10.10-21-én **Hong Kong**-ban járt.

1906.10.26-1906.11.03-ig **Szingapúrba** érkezett.³⁸⁴⁶

1906.11.10-20-ig a Panther hadihajó **Colombóba** érkezett.³⁸⁴⁷

„Sanghajból írják: A Panther magyar-osztrák hadihajót, amely néhány hónap óta az itteni kikötőben tartózkodik, október 8-án, amikor a kikötőt el akarta hagyni, baleset érte. A hajónak, amely a francia settlement-tal szemben állott, egy nagy darabon a Whangpoo-folyón kellett végig haladnia, mielőtt a tulajdonképpeni kikötőbe ér. A folyó azonban keskeny s ez okozta, hogy a hadihajó a magyarosztrák konzulátus közelében összeütközött egy bárkával. A Panther-nek nem történt baja, de a bárkáról három kínai ember az összeütközés következtében a vízbe zuhant. A Whangpoo-folyó e helyen nagyon erős folyású és sok örvény van benne. A Pantherről nyomban mentőcsónakokat bocsátottak le, de a vízbeesett kínaiak közül csak kettőt sikerült megmenteni, a harmadik a vízbe fuladt. A parton nagy tömeg nézte a hajó elindulását, köztük több magyar és osztrák ember is, akik tanúi voltak a szerencsétlenségnek.”³⁸⁴⁸

1906.11.28-1906.12.03-ig a Panther hadihajó Adenbe érkezett.³⁸⁴⁹

1906.12.09-én **Dzsibuti** (Djibuti) következett.

1906.12.10-11-én volt **Szuez**-ben.

1906.12.11-én a „Panther“ hadihajó négy napi tartózkodásra **Port-Saidba** érkezett.³⁸⁵⁰

Távirati jelentés szerint a Panther hadihajó 1906.12.20-án **Pólába** érkezett.³⁸⁵¹

Helyét a távolkeleti vizeken testvérhajója, az SMS Leopard cirkáló vette át.

1906.12.22-én leszerelték a hajót.

A Panther 1905-1906-os útján voltak tényleges problémák. „Nemrég itt állomásozott (Ausztráliában) a „Panther“ osztrák hadihajó s ennek első tisztje, a hadnagy ellen saját parancsnoka kénytelen volt fegyelmi vizsgálatot indítani, mely a hajónak további útja alatt, Singapore kikötőjében ért véget. A derék lajdinánd úr azzal tette csúffá nációját és uniformisát, hogy Shanghaiban, időzése alatt, fényes nappal holtrészegen hempergett díszegyenruhában oly helyeken, hol éjjel is restelkedve jár a tisztességes ember. Mikor már túrhetlen volt a botrány, az itteni osztrák kolónia panaszt emelt ellene a konzulátusnál, a parancsnok pedig megindította a vizsgálatot. Úgy látszik, a külügyi hivatal rövid processzust csinált a szerencsétlen fráterrel, mert Singaporeból most az a hír érkezett ide, hogy ott letétették vele az egyenruhát s kihajózták a partra. Ugyancsak a „Panther“-en szolgált, mint zászlótsiszt egy L. nevű herceg is, aki két hónapi itmulatása után annyira vitte, hogy már egyetlen leányos házhoz sem eresztették be. Rendes kocsi és lovagló kíséretét szemenszedett demimondeok képezték a korzón, fényes nappal is s banális kedvteléseiről valóságos orgialegendákat beszélt a shanghai társadalom. Az angolok csak per „your excellent Prinz“-cel csúfolták az itteni osztrákokat, akik aztán a herceg ellen is panaszjelentést tettek, minden eredmény nélkül. Hiába, a princ még pokolban is princ marad. Megkérték azonban a külügyminisztériumot is, hogy a jövőben kíméletné meg Shanghait az efféle nagy uraktól, mert egy

³⁸⁴⁴ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-07-28 / 205. szám

³⁸⁴⁵ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-10-09 / 277. szám

³⁸⁴⁶ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-10-28 / 296. szám

³⁸⁴⁷ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-11-12 / 312. szám

³⁸⁴⁸ Budapesti Hírlap, 26. évfolyam, 1906-11-16 / 315. szám

³⁸⁴⁹ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-11-30 / 330. szám

³⁸⁵⁰ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-12-12 / 341. szám

³⁸⁵¹ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-12-23 / 353. szám

ilyen vad princ rövidesen lelegeli itt azt az osztrák presztízst, amit ők annyi éven át oly keservesen összetermeltek.”³⁸⁵²

„Ugyanis minden haditengerészetnél elismert, és a tapasztalat által igazolt szabály az, hogy egy hadihajó húsz évnél tovább nem használható, egy-részt elhasználódása miatt, másrészt azért, mert szerkezete a technika vívmányaihoz képest elavult! ... Az említett hadihajókon kívül a „Kaiser Franci Josef I.“, „Kaiserin Elisabeth“, „Panther“, „Leopard“, „Tiger“ nevű cirkálók és számos torpedóhajó sem használható többé ütközetben.”³⁸⁵³

1907.

1907-ben kiszerezték a torpedóvető csöveit. Megjavították a hajófeneket. 1907.05.01-től Triesztben állomásozott.

Ebben az évben két utat tett meg Mária Jozefa szász királyi hercegnővel a fedélzetén.

*A polai hadgyakorlatok, Paur Géza akvarelje.*³⁸⁵⁴
A „Magnet” a „Panther” és a „Wiper” torpedóhajók a sirokkóban

1908-1909.

1908-tól 1909.03.27-ig állomáshajó volt Triesztben. 1909.04.23-án leszerelték és megkezdték az átépítését.

Kiszerezték a Panther és a Leopard 12 cm-es lövegeit és az elülső 4,7 cm-es gyorstüzelő lövegét, illetve lezárták a lövegarzatot. A hátsó 40 cm-es fényszórót kicserélték 60 cm-es átmérőjűre.

1909-ben eltávolították a hátsó torpedócsövet, és négy 6,6 cm-es L/45-ös Skoda löveget szereltek fel a hajóra. Az orr alatti ágyúnyílásokat megszüntették és az ottani 4,7 cm-es lövegeket áthelyezték. A hajókon a hátsó 40 cm-es reflektorokat lecserélték 60 cm-re. A hajók elektromos kenyérsütőt kaptak.

„Ezidőszerint csak a «Kaiserin Elisabeth» csatahajónk van kint szolgálatban, miután három héttel ezelőtt a «Leopard» hazatért. Föl váltására azonban ennek ikerhajója, az eddig Triesztben állomásozó «Panther» czirkáló fog a leg-közelebb útra kelni, amelyet egy másfél évig tartó, misszió-útra küldenek ki. A «Panther» a «Leopard»-hoz hasonlóan kisméretű hadihajó. A harmadik osztályú czirkálók sorába tartozik, mindössze" csak 1530 tonnás és tüzérségi felszerelése tizenkét kiskaliberű könnyű ágyúból áll. A hajón 187 főnyi személyzet tesz szolgálatot, holott a Keleten állomásozó «Kaiserin Elisabeth»-nek, amely kétszer akkora, 440 főnyi személyzete van. Ez a két hadihajó és a Pekingben, valamint a tiencsini

³⁸⁵² Pesti Hírlap, 29. évfolyam, 1907-02-10 / 36. szám

³⁸⁵³ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-05-23 / 141. szám

³⁸⁵⁴ Uj Idők, 8. évfolyam, 1902-10-19 / 43. szám / Szomaházy István: K. U. H. I. / Regények, elbeszélések, rajzok, szindarabok

settlemen ten levő tengerészszemélyzet száma így kerek: 700 emberre rúg. A Sárga-tengerre induló «Panther» helyébe az «Aspern» kerül Triesztbe álló- máshajó gyanánt.»³⁸⁵⁵

1909.08.15-én indult útnak Poláóból.³⁸⁵⁶

A Panther hadihajó 1909.08.21-24-én **Port-Said**ba érkezett.³⁸⁵⁷

1909.01-03-ban **Aden**-ben volt.

1909.09.12-25-én a Panther nevű hadihajó **Kolombó**-ba (Colombo) érkezett. Itt tartózkodása 14 napra volt tervezve.³⁸⁵⁸

3859

1909.09.30-1909.10.03-án a Panther hadihajó Szabankba (**Saban** – Törökország) érkezett.³⁸⁶⁰

1909.10.05-08-án **Penang**-ban állt meg.

1909.10.10-13-án **Szingapúr**-ban járt.

1909.10.19-21-én Camranh (**Cam Ranh** Vietnám) következett.

1909.10.21-1909.11.09-én **Hongkong**-ban kötött ki. Itt találkozott az SMS Kaiserin Elisabeth-el. Itt a két hajó részben legénységet cserélt.

1909.11.12-15-én a Panther hadihajó **Amoy**ba (Emoy szigete a Kínai-tengeren Kína része) érkezett.³⁸⁶¹

1909.11.19-20-án a Panther hadihajó **Sanghai**ba (Kína) érkezett. A hajón minden rendben van.³⁸⁶²

1909.11.25-1909.12.02-ig a Panther hadihajó **Darien**be (USA nyugati partja New York-tól északra) érkezett.³⁸⁶³

1909.12.03-án a Panther hadihajó Takurehdebe érkezett.³⁸⁶⁴

1909.12.13-án **Tien-Tsin**-be (Tiencsin Peking kikötővárosa) futott be.

1909.12.17-1910.01.21-ig a Panther hadihajó **Nagasaki**-ba érkezett.³⁸⁶⁵

„Óceánontúli küldetésben az »Elisabeth« és »Panther« cirkálók vannak künn Kelet-Ázsiában, honnan a »Leopard« április 14-én tért vissza. A »Panther« és »Leopard«, nem tekintve felette szerény külsejüket, nem mondhatók ugyanily évekig tartó messze küldetésekre alkalmasoknak, mert a személyzet

³⁸⁵⁵ Magyarország, 16. évfolyam, 1909-05-15 / 114. szám

³⁸⁵⁶ Agramer Zeitung, November 1910-11-21

³⁸⁵⁷ Az Ujság, 1909. augusztus/2, 7. évfolyam, 1909-08-24 / 199. szám

³⁸⁵⁸ Az Ujság, 1909. szeptember/1 (7. évfolyam, 1909-09-12 / 216. szám

³⁸⁵⁹ <https://www.darabanth.com/hu/gyorsarveres/440/kategoriak-Kepeslapok/Hadihajok~2000023/1905-Brisbane-SMS-Panther-az-Osztrak-Magyar-Haditengereszt-Panther-osztalyu-torpedocirkalok~II2894320>

³⁸⁶⁰ Az Ujság, 1909. október/1, 7. évfolyam, 1909-10-02 / 233. szám

³⁸⁶¹ Az Ujság, 1909. november/1, 7. évfolyam, 1909-11-14 / 270. szám

³⁸⁶² Pesti Hírlap, 31. évfolyam, 1909-11-20 / 275. szám

³⁸⁶³ Az Ujság, 1909. november/2, 7. évfolyam, 1909-11-27 / 281. szám

³⁸⁶⁴ Pesti Hírlap, 31. évfolyam, 1909-12-04 / 287. szám

³⁸⁶⁵ Pesti Hírlap, 31. évfolyam, 1909-12-18 / 299. szám

életmódjához a gyakran hosszú ideig tartó nehéz viszonyok közt a legszerényebb igényeket sem elégítik ki, de az alkalmasabb hajókra itthon lehet szükség. Nagyobb hajók kiküldése azonban a költségeket tetemesen fokozná, a tengerészet vezetőségének tehát hasznosabb célokra kell takarékoskodnia.”³⁸⁶⁶

1910.

Hadihajóink útja. Távirati értesítés szerint a Panther hadihajó e hó 22-én (1910.01.22-én) Kamoshigába (Kampsligába) érkezett és 27-én tovább megy. A hajón minden rendben van.³⁸⁶⁷

Talán **Kagoshima** Japán. Itt volt 1910.01.26-27-én.

1910.01.26-án felmerült, hogy a hajó Kínába megy állomáshajónak az SMS Kaiserin Elisabeth cirkáló helyett.³⁸⁶⁸

1910.01.29-én befutott **Ujino**-ba (Japán).³⁸⁶⁹

1910.01.29-31-én **Usukushima (Icukushima)** következett.

1910.01.31-1910.02.01-án **Njima**-ban kötött ki.

A „Panther” hajó 1910.02.02-án érkezett Kirébe (Kure - Japán) három havi tartózkodásra.³⁸⁷⁰ A német lapok csak két napos **Kure**-i kikötésről írnak. Kurét 1910.20.04-én hagyta el.

1910.02.05-07-én áthajózott **Itozaki**-ba (Itosaki).³⁸⁷¹

1910.02.08-10-én **Tefamaktiuba (Takamatsu)** érkezett.³⁸⁷²

1910.03.02-i hír: „(Osztrák-magyar tengerészek, mint tűzoltók Japánban.) Tokióból táviratozzák. Egy tűz alkalmával, mely Mihara japán városban támadt, a kikötő közelében horgonyzó Panther nevű osztrák-magyar hadihajó tisztjei partra szálltak és segítettek a japán tűzoltóságnak a tűz eloltásánál. Az oltás után a város rendőrkapitánya a Panther fedélzetére ment és a segítségért a lakosság és a hatóságok nevében meleg köszönetet mondott.”³⁸⁷³

1910.02.10-1910.03.07-én **Kobe**-ban járt.

1910.03.09-1910.04.06-án **Yokohama**-ba érkezett.³⁸⁷⁴

1910.04.07-09-én **Taketoyo**-ba (Taketoyo - Japán) érkezett.³⁸⁷⁵

1910.04.12-16-án távirati jelentés szerint a Panther hadihajó **Nagasakiba** érkezett, honnan Sanghaiba megy.³⁸⁷⁶

1910.04.18-25-én **Sanghaj**-ban volt.

(1910.04.24-én indultak el Sanghajból Hangtoubába.³⁸⁷⁷)

1910.04.26-án Sanghajból Sanfowba (Hankow – Hankou - Vuhan) hajózott.³⁸⁷⁸

Ugyan ezen a napon állítólag Chiukiangba is elment.³⁸⁷⁹

1910.04.27-én Hinkiangban (**Chinkiang** – Zhengjiang - Chingkiang³⁸⁸⁰) volt Sanghai közelében.³⁸⁸¹

1910.04.27-28-án **Wuhu**-ba (Jang-tse-kiang, másképp Jangcekiang)-ba érkezett.³⁸⁸²

1910.04.29-30-án **Chin kiang** következett.

1910.05.01-én a „Panther” hajó Lankaubába (**Jangce-folyó – Hankov, Hankow**) érkezett, ötnapos tartózkodásra. A fedélzeten minden rendben van.³⁸⁸³ Végül 1910.05.15-én indult csak tovább.

³⁸⁶⁶ Magyar Katonai Közlöny, 1910 (3. évfolyam) Haditengerészetünk az 1909. évben. Ismerteti Marton Aladár százados

³⁸⁶⁷ Az Ujság, január/2, 8. évfolyam, 1910-01-29 / 24. szám

³⁸⁶⁸ Magyarország, 17. évfolyam, 1910-01-26 / 21. szám

³⁸⁶⁹ Neuigkeits-Welt-Blatt, Februar 1910-02-01

³⁸⁷⁰ Pester Lloyd, Februar Jahrgang 57, 1910-02-03 / nr. 28

Pesti Hírlap, 32. évfolyam, 1910-02-03 / 28. szám

³⁸⁷¹ Az Ujság, 1910. február/1, 8. évfolyam, 1910-02-08 / 32. szám

³⁸⁷² Grazer Tagblatt, Februar 1910-02-10

Grazer Volksblatt, Februar 1910-02-10

³⁸⁷³ Pesti Hírlap, 32. évfolyam, 1910-03-02 / 51. szám

³⁸⁷⁴ Grazer Tagblatt, März 1910-03-10

³⁸⁷⁵ Pester Lloyd, April Jahrgang 57, 1910-04-09 / nr. 84

³⁸⁷⁶ Az Ujság, 1910. április/1, 8. évfolyam, 1910-04-13 / 87. szám

³⁸⁷⁷ Pester Lloyd, April Jahrgang 57, 1910-04-24 / nr. 97

³⁸⁷⁸ Grazer Tagblatt, April 1910-04-26

³⁸⁷⁹ Neuigkeits-Welt-Blatt, April 1910-04-28

³⁸⁸⁰ Az Ujság, 1910. április/2, 8. évfolyam, 1910-04-28 / 100. szám

³⁸⁸¹ Grazer Volksblatt, April 1910-04-28

³⁸⁸² Grazer Tagblatt, April 1910-04-29

Az Ujság, 1910. április/2, 8. évfolyam, 1910-04-29 / 101. szám

³⁸⁸³ Grazer Tagblatt, Mai 1910-05-03

Az Ujság, 1910. május/1, 8. évfolyam, 1910-05-03 / 104. szám

1910.05.10-én (máshol 15-16-án³⁸⁸⁴) Kinkiangba érkezett. A „Panther” Kirkjiangból (**Kinkiang - Chin kiang**) Nankingba fog továbbmenni.³⁸⁸⁵

Távirati értesítés szerint a Panther hadihajó 1910.05.19-22-én **Sajakvanba** (Saiakwan, Jangce) érkezett. Elutazás három napi tartózkodás után Chinghiangba.³⁸⁸⁶

1910.05.25-26-án **Chin kiang** (Chinghiang) következett.

1910.05.26-1910..07.05.-én Sanghai-ba érkezett.³⁸⁸⁷ 1910.07.05-én Sanghaiból Nankingba hajózott.³⁸⁸⁸

1910.07.07-10-én Kingiang (**Kinkiang – máshol** Kirgjang, máshol Kiukiang)-ba kötött ki.³⁸⁸⁹

1910.07.14-15-én **Wuhu**-ba (Buhu) érkezett.³⁸⁹⁰ A hajó azonnal megy tovább Sanghai-ba.³⁸⁹¹ Sanghaiban 1910.07.16-20-án volt.

Következő kikötője **Kiaotschau** (Kiaocsaoba, Kiukiang) 1910.07.07-10-én..³⁸⁹²

1910.07.11-13-án **Chin kiang**-ban kötött ismét ki.

1910.07.14-15-én **Wuhu**-ban járt.

1910.07.16-20-án **Sanghai**-ban kötött ki.

1910.07.24-én tíz napra **Csingtao**-ba (Tsingtao) érkezett.³⁸⁹³ 1910.08.10-én hajózott végül tovább.

1910.08.11-13-án Chefoo-ba (Tsifu, **Yantai** – Kína) tartózkodott.³⁸⁹⁴

1910.08.13-23-án **Tsinwangtao**-ban állt meg.

Csingtao-ból majd Weihaiwai-ba (**Wei-hai-wei** Kína) fog hajózni.³⁸⁹⁵ Itt 1910.08.24-26-ig tartózkodott.

1910.08.19-én felmerült, hogy a hajót hazarendelik és nem várják meg a tavaszt mert a hajó nagyjavításra szorul már.³⁸⁹⁶ 1910.08.27-én megerősítették, hogy maradjon még Csingtao-ban.³⁸⁹⁷

1910.08.27-31-én **Csingtao**-ba (Tsingtao) tért vissza.

Legközelebbi útirány Sanghai.³⁸⁹⁸

1910.09.05-15-én **Sanghaj**ba érkezett.

A legközelebbi kikötő Fuzcou.³⁸⁹⁹

1910.09.18-19-én megérkezett Pagoda Anchorage (Fuzcou, **Fochow**).³⁹⁰⁰

1910.09.20-21-én Swatow-ba /Svatov/ (**Santou** nagyváros Kínában Kantontól északra) érkezett.³⁹⁰¹ Itt három napig maradt³⁹⁰² az újság szerint.

1910.09.22-27-én **Hongong**ba érkezett. Ott öt napig marad, majd Szingapúrba (Singaporé) hajózik.³⁹⁰³

1910.10.02-03-án érkezett meg **Szingapúr**ba.³⁹⁰⁴

„Japán katona Medgyesen. Nem élő katonáról van szó, hanem egy élethű papírmáséból készült, teljes japáni egyenruhában és fegyverzetben álló katonáról. Ezt a katonát Mihály Károly állomásfőnök fia, aki a „Panther” hadihajóval japánban van, küldte Yokohamából. Az alakon értékes fegyverzet és harci páncél van és ideszállítása 6 hónapig tartott.”³⁹⁰⁵

³⁸⁸⁴ Neugkeits-Welt-Blatt, Mai 1910-05-18

³⁸⁸⁵ Grazer Tagblatt, Mai 1910-05-17

³⁸⁸⁶ Az Újság, 1910. május/2, 8. évfolyam, 1910-05-21 / 120. szám

³⁸⁸⁷ Grazer Tagblatt, Mai 1910-05-28

³⁸⁸⁸ Grazer Tagblatt, Juli 1910-07-06

³⁸⁸⁹ Pester Lloyd, Juli Jahrgang 57, nr. 1910-07-09 / nr. 162

Pesti Napló, 61. évfolyam, 1910-07-09 / 162. szám

³⁸⁹⁰ Grazer Volksblatt, Juli 1910-07-16

³⁸⁹¹ Az Újság, 1910. július/2, 8. évfolyam, 1910-07-16 / 168. szám

³⁸⁹² Das Vaterland, Juli 1910-07-17

³⁸⁹³ Grazer Tagblatt, Juli 1910-07-24

³⁸⁹⁴ Pester Lloyd, August Jahrgang 57, 1910-08-11 / nr. 190

³⁸⁹⁵ Grazer Tagblatt, August 1910-08-16

³⁸⁹⁶ Das Vaterland, August 1910-08-19

³⁸⁹⁷ Grazer Volksblatt, August 1910-08-27

³⁸⁹⁸ Az Újság, 1910. augusztus/2, 8. évfolyam, 1910-08-28 / 204. szám

³⁸⁹⁹ Pilsner Tagblatt, September 1910-09-06

³⁹⁰⁰ Grazer Tagblatt, September 1910-09-19

Az Újság, 1910. szeptember/2, 8. évfolyam, 1910-09-20 / 223. szám

³⁹⁰¹ Grazer Tagblatt, September 1910-09-22

Az Újság, 8. évfolyam, 1910-09-22 / 225. szám

³⁹⁰² Pester Lloyd, September 57, nr. 1910-09-22 / nr. 225

³⁹⁰³ Reichspost, September 1910-09-23

Az Újság, 1910. szeptember/2, 8. évfolyam, 1910-09-23 / 226. szám

³⁹⁰⁴ Grazer Volksblatt, Oktober 1910-10-04

³⁹⁰⁵ Medgyesi Újság, 6. évfolyam, 1910-10-15 / 42. szám

1910.10.15-18-án a Kaiserin Elisabeth és a Panther cirkálók **Colombóba** érkeztek. Ott három napig voltak, majd **Adenbe** hajóztak.³⁹⁰⁶ Ádenbe végül 1910.10.21-23-án futottak csak be.

1910.11.05-06-án jártak **Szuez**-ben.

A következő kikötő **Port Said**.³⁹⁰⁷ 1910.11.07-10-ig már Port Said-ban voltak.³⁹⁰⁸

„Hadihajóink útja. Távirati értesítés szerint az Erzsébet és Panther hadihajók 1910.11.15-ikén **Pólába** érkeztek. A hajóban minden rendben van.”³⁹⁰⁹

Más újság szerint a hajók 5 nappal később érkeztek meg.

„Triesztből jelentik: Két évi külföldi kiküldetés után holnap (1910.11.20-án) a Kaiserin Elisabeth és a Panther cirkálóhajók a keleti vizekről visszatérnek a pólai kikötőbe. A haditengerészet első turbinás cirkálóját, az Admiral Spaun-t a héten helyezik Hansa Sándor fregattkapitány parancsnoksága alatt szolgálatba.”³⁹¹⁰

„Két évi távol keleti misszió után a napokban tér haza Pólába a „Kaiserin Elisabeth” és a „Panther” páncélos hajó. A távoli keleten, a japán és kínai vizeken 23,000 tengeri mértföldet hajózott be a „Kaiserin Elisabeth” Hemsza Oszkár fregatt kapitány vezetése alatt anélkül, hogy a páncélost legkisebb kővárig érte volna. A páncélost hazatérése után a tartalék első osztályába osztják be. A „**Pauther**” **20,000 tengeri mértföldet hajózott be** Skerl Tódor lovag fregattkapitány vezetése alatt. A „Panther” trieszti állomáshajó lesz, míg az eddigi ottani állomáshajót, az „Aspernt”-t leszerelik.”³⁹¹¹

Újabb ál zendülés, avagy hírlapi kacsa a hajón

A hajó 1909 augusztusában futott ki és nem 1910 februárjában. 1910 februárjában már Japánban volt. Rio de Janeiro közelébe sem hajózott és 1910 augusztusában még Kínában volt.

— Tengerbe fullasztották a zendülőket. —

(Saját tudósítónktól.) Véres szenzációja van az egyik haditengerészeti hajónak, a Panther-nak. Annak idején a hajó legénysége Braziliába szökött, így hirdették. Most pedig kipattant az egész botrányos, hihetetlennek látszó eset, hogy miért szöktek meg a matrózok, hogyan üldözték, aztán ölték meg őket. Igen nagy kavarodás lesz még a Panther-ügyből. Néhány magasabb, sőt magasrangú tengerésztiszt nyugdíjazása legalább.

A Panther, teljes nevén: Seine Majestät Kriegsschiff Panther osztrák-magyar hadihajó **1910. február másodikán indult el Triesztből cirkáló útra**. Negyven tiszt és százhetven matróz volt a hajón, amely a **Földközi-tengeren** és a **Szuezi-csatornán** áthaladva **megkerülte a Jóreménységfokot**. Az egész úton folytonosan civakodtak, marakodtak az olasz, német, magyar és horvát legények. Többségben a magyarok voltak, szám szerint hetvenen. A háborúság a koszt miatt tört ki. A magyar fiúk véresre verték az olaszokat. A hajó parancsnoka nyomban vásra veretett öt magyar fiút, a többieket pedig megfenyítette, hogy haditörvényszék elé állítja őket. Nagy riadalom támadt a legénység soraiban. Kivételesen a magyarokkal tartottak a német és horvát matrózok is, akik csakhamar titkos megállapodással elhatározták, hogy mihelyt szárazföldre ér a hajó, megszöknek. A terv azonban kipattant. Ekkor a parancsnokság értésére adta a zendülőknél, hogy a tömeges összeesküvésről jelentést tesz Montecuccoli tengerészeti parancsnoknak és a királynak is. Véglegesen elhatározták újra, hogy megszöknek. **Rio de Janeiro** közelében, nyílt tengeren horgonyt vetett a Panther és éjfél után, mintegy ötvenen eloszolva, csöndben leoldották a csónakokat, de a hajószakács, Carlo Offati, föllármázta a hajót. Rettenetes küzdelem, üldözés kezdődött a tengeren. A magyarok hatszáz méter előnyt szereztek. –Adjátok meg magatokat! Ergibt euch! Feuer!!– Hetven matróz lőtt fegyverével a menekülők után, akik közül tömegesen sebesültek meg és merültek a hullámsírba. Erős hullám mintegy harminc matrózt a partra dobott, azok aztán a sűrű erdőben eltűntek. Tizenöt matróz el is menekült, a többi mégis fogságba került - a megöltek kivételével.

Tizenegy matróz került fogságba a szökevények közül, köztük egy szegedi fiú is, Horváth Sándor, huszonnégy éves, akinek a szülei a felsővárosban laktak. A köztársaság nem akarta a menekülőket kiadni, ezért Ferenc József királynak és Montecuccolinak titkosjegyű kábeltávirat ment. Montecuccoli gróf

³⁹⁰⁶ Salzburger Volksblatt, Oktober 1910-10-17

³⁹⁰⁷ Grazer Tagblatt, Oktober 1910-10-30

³⁹⁰⁸ Pester Lloyd, November Jahrgang 57, 1910-11-09 / nr. 266

³⁹⁰⁹ Az Újság, 1910. november/2, 8. évfolyam, 1910-11-17 / 273. szám

³⁹¹⁰ Budapesti Hírlap, 30. évfolyam, 1910-11-19 / 275. szám

³⁹¹¹ Pesti Hírlap, 32. évfolyam, 1910-11-19 / 276. szám

tengerészeti parancsnok Triesztből Bécsbe sietett, ahol a császár külön kihallgatáson fogadta, heves szemrehányást tett Montecuccolinak, aki följajánlotta lemondását. A császár ebben a kérdésben egyelőre nem döntött. Őfelsége Ferenc Ferdinándot leküldte Triesztbe és Polába, hogy tüzetesen megvizsgálja a tengerészeti állapotát. Erre már csak azért is szükség volt, mert a Panther-est tudomására jutott Vilmos császárnak, sőt tudtak róla a Kvirinálban is. Viktor Emánuel környezetében bizonyára leplezetlen örömmel fogadtak a rio de janeiro-i szökést. A trónörökös napokig tartó szemle után azzal az eltökéltséggel ment vissza Bécsbe, hogy a haditengerészetnél szigorítani kell a fegyelmet és az ellenőrzést. Evégből azt ajánlotta őfelségének, hogy az uralkodóház egyik fiatal tagját tengerésznek kell nevelni. **Augusztus tizenkilencedikén érkezett vissza Polába a Panther.** A nyílt tengeren vetett horgonyt. Montecuccoli gróf fölkereste a hajót és intézkedett, hogy a tizenöt szökevényt a trieszti arzenál kazamatáiba szállítsák. A foglyokat Fiumén át vitték Triesztbe. **A Pantheret pedig elküldték a kínai vizekre.** Egyetlen legény se hagyta el a hajót. A tizenöt szökevény bűnjegyében november huszonegyedikére tűzték ki a főtárgyalást Triesztben, de előbb tartották meg. A zendülés vezetőit azonban már nem állíthatták szigorú bírának elé. Hárman végeztek magukkal a börtönben. Borbás Géza, a szegedi Horváth Sándor és Steiner József november másodikán a nadrágszíjukkal fölakasztották magukat. Holtan találták őket a komor cellákban. November 18-án reggel hét órakor ült össze a hadbíróóság a trieszti arzenálban. Hét katona volt a bíró. Elővezette az életben maradt tizenkét vádlottat és fejenként öt évi börtönre ítélték őket. Ezenkívül utószolgálatra.³⁹¹²

„A „Panther” hadihajó botránya. — A matrózok menekülése. — A kapitány tízet agyonlövetett. — Tizenkettőt elítéltek. — Három öngyilkos lett. — Fölháborító katonai botrányról ad hírt „A Nap” hétfő esti száma. Megkínzott katonák szökéséről, lelövöldözéséről, elítéltetéséről van benne szó. Nem tudjuk hirtelenében ellenőrizni a hit valóságát, nem tudjuk elválasztani a költeményt a valóságtól, teljesen Napi nyomán közöljük ezt a históriát, amelyben sok a valószínűség és amely — ha csakugyan megtörtént — valóságos szégyenfolta marad az osztrák-magyar haditengerészetnek, a milliókat bezsebelő militarizmusnak. A nyár folyamán több ízben hírt adtunk arról, hogy a „Panther” nevű osztrák-magyar hadihajó legénysége közül többen megszöktek Rio de Janeiro közelében és Délamerikában bujdosnak. A „Panther” hajó legényeinek tragédiáját így meséli el „A Nap”. A „Panther” osztrák-magyar hadihajó 1910 február 2-án indult el Triesztből cirkáló útra. Negyven tiszt és százhatvan matróz volt a hajón, amely a Földközi tengeren és a Szezei csatornán áthaladva, megkerülte a Jóreménység-fokot. Az egész úton folytonosan civakodtak, marakodtak az olasz, német, magyar és horvát legények. Többségben a magyarok voltak, szám szerint hetvenen. A háborúság a koszt miatt tört ki. A magyarok sós és borsos ételeket kívántak, az olaszok ecetet és olajost. Emiatt hajbakaptak. Rio de Janeiro közelében volt már a „Panther”, amikor véres verekedéssé fajult a matrózok torzsalkodása. A magyar fiúk elpáholták az olaszokat. A hajó parancsnoka nyomban vasraveretett öt magyar fiút, a többieket pedig megfenyítette, hogy haditörvényszék elé állítja őket Nagy riadalom támadt a legénység soraiban. Kivételesen a magyarokkal tartottak a német és horvát matrózok is, akik csakhamar titkos megállapodással elhatározták, hogy mihelyt szárazföldre ér a hajó, megszöknék. A terv azonban kipattant és egy napiparancsban az összeesküvőket haditörvényszékkel fenyegették meg. Június 2-án a „Panther” Rio de Janeiro közelében horgonyt vetett. Ekkor éjszaka a magyarok nem tértek nyugovóra. Borbás Géza Marinenkorporal vezetésével kisebb nagyobb csoportokra oszlottak. Éjfél után Borbás jelt adott, mire a matrózok csöndben leoldották a csónakokat. Olyan óvatosan, halkán történt a dolog, hogy az őrség figyelmét elkerülte. Mikor már negyvenen szálltak a csónakokba, a hajó szakácsa, Earl Offati — aki körül különben az egész botrány kavargott — észrevette a csínyt és föllármázta az egész hajót, a legénységet és a tiszteket. A hajó kapitánya nyomban parancsot adott, hogy oldjanak le hat csónakot és vegyék üldözőbe a szökevényeket. Talpra állt a legénység, néhány perc alatt iszonyú erőfeszítéssel teljesítették a parancsot. A menekülőknél ekkor már hatszáz méter előnyük volt. Brazília partjától már csak négyszáz méternyire voltak. Az üldözők nem kisebb erőfeszítéssel dolgoztak. Majd a kapitány tüzet vezényelt. Hetven matróz tüzelt menekülő társaira. Tizen a golyóktól találva, buktak a tengerbe. A többiek úszva menekültek. Tizenöt matróz szerencsésen partot ért, a többieket elfogták, fogságba vetették, köztük Borbás Géza káplárt, a szökevények vezérét. Az osztrák-magyar nagykövetség lépéseket tett a szökevények kiszolgáltatása iránt, de Brazília erre nem volt hajlandó. Augusztus 19-én érkezett vissza Polába a „Panther”. Montecuccoli gróf fölkereste a hajót és intézkedett, hogy a tizenöt

³⁹¹² Délmagyarország, 1. évfolyam, 1910-11-22 / 153. szám

szökevényt a triesti arzenál kazamatáiba szállítsák. A legénységnek esküvel kellett fogadnia, hogy egyetlen szóval se árulja el a június második lázadást. A tizenöt szökevény bűnügyében november 21-ikére tűzték ki a fő tárgyalást Triestben, de előbb tartották meg. A zendülés vezetőit azonban már nem állíthatták bírának elé. Borbás Géza, Horváth Sándor és Steiner József november másodikán a nadrágszíjjukkal fölakasztották magukat. November 18-án reggel hét órakor ült össze a hadbíróóság a triesti arzenálban. Hét katona volt a bíró. Elővezették az életben maradt tizenkét vádlottat és fejenként öt évi börtönre ítélték őket. Ezenkívül utószolgálatra. A triesti „Il Piccolo” még a nyár folyamán megírta a „Panther” botrányának egy-két részletét, de a lapot akkor elkobozták.”³⁹¹³

1910.11.21-e Pola. „Csendélet a S. M. S. Panther-on. (Eredeti távirat.) A szürkés-zöld, karcsútestű osztrák-magyar torpedóvadász, a Panther, szomorú szenzációval szolgált, ami ismét elkeseredett ellenségeit szaporítja a militarizmusnak. A gyorsfutású hadihajón, amely augusztus utolsó napjaiban érkezett haza Brazíliából, Rio de Janeiroból, szomorú tragédia játszódott le. Július 2-án magyar és német matrózok összeverekedtek olasz matróztársaikkal nemzeti gyűlölködés miatt és emiatt a magyarüldöző parancsnok öt magyar matrózt lefogott és vasra veretett. Ez elkeserítette a lekicsinylésben részesülő magyarokat, akik Borbás Géza marsgast (káplár) vezetése alatt éjszaka megszöktek a hadihajóról a holdsugáros vizeken. Az őrtiszt azonban észrevette őket, amikor a csónakok a vízben lebegtek és a legénységet a több csónakon menekülő szökevények után riasztotta, felszólításra sem álltak meg a szökevények, mire a matrózok lőttek és tizen holtan zuhantak bele a csónakba. Tizenöten azonban megmenekültek, kiúsztak a brazíliai partokra. Mindössze csak tizenegyet tudtak elfogni az üldözők, ezeket vasraverve hozták vissza Pólába. Az ítélettől való félelmükben azonban szombaton a három főcinkos, név szerint Horváth Sándor, Borbás Géza és Steiner István magyar matrózok fölakasztották magukat. A többit ma állították haditörvényszék elé és az valamennyit öt évi börtönre ítélte. — Igazán élvezet lehet haditengerésznek lenni!”³⁹¹⁴

„A Panther szökevényei haditörvényszék előtt, Triesztből jelentik. November tizennyolczakán a trieszti arzenálban hadbíróóság ült össze, hogy az ez év június másodikán éjjel a Panther hajóról megszökött, de elfogott tizenöt matróz, név szerint: Borbás Géza (Merczyfalva, Temes-m.), Horváth Sándor 22 éves (Szeged), Balog Gusztáv (Marczali, Somogy-m.), Steiner József (Grác), Gandho Ádám (Fiume), Blacek Viktor (cseh), Makrouz Wolfgang (Klagenfurt), Garzo Imre (Fiume), Petries János (horvát), Bónsa József (Fiume), Rono Alajos (dalmát), Krassnig Lajos (német), Lukács Béla, Caro Vilmos (Fiume) és Mania Viktor (Fiume) ügyét tárgyalja. A hadbíróóság elé csak tizenkét vádlottat állíthattak a börtönőrök, mert három fogoly — Borbás Géza, Horváth Sándor és Steiner József — a zárkájában felakasztotta magát és meghalt. A matrózok bűne az, hogy június másodikán éjjel a Panther hadihajóról, amely akkor Rio de Janeiro öblében horgonyzott, vagy ötvenen megszöktek. Szökésüket észrevették és csónakokon üldözőbe vették őket. Egy ideig hajsolták őket, aztán, hogy nem adták meg magukat, rájuk lőttek. A szökevények egy része megsebesült és meghalt, másik része partot ért és eltűnt, harmadik része meg az említett tizenöt matróz elfogott. A szökés oka az volt, hogy a hajó magyar, osztrák, horvát és olasz nemzetiségű legénysége között torzalkodás tört ki, a magyarok, osztrákok és horvátok az olaszok ellen fordultak és megverték őket. A verekedők közül a hajó parancsnokasága ötöt vasra vezetett. Kiszivárgott hírek szerint a hadbíróóság öt évi börtönre ítélte az eléje állított tizenkét matrózt és azonfelül három évi utószolgálatra. Azt beszélik, hogy a Panther botrányáról a király is értesült.”

Nem értem ezt a zendülést. A korabeli lapok pontosan meghatározták a hajó helyzetét legalább heti pontossággal. A cikkekben szereplő adatokat összevetve a többi újsághírral, egyértelmű, hogy a lázadás kapcsán ismét tévedés áll fenn. **Úgy tűnik, hogy ismét olasz lejáratási kísérletről van szó, amely célja a flotta rendjének megbontása és nemzetiségi ellentétek szítása lehetett.** Az olasz provokációnak pedig alaposan felültek a magyar lapok is.

„(Hamis hír egy hadihajóról.) Egy estilapnak. A Nap-nak tegnapi száma rémes hírt közölt egy matrózlázadásról, a mely a Panther osztrák és magyar hadihajón történt volna. Erre vonatkozólag a Magyar Távirati Iroda a következőket jelenti: A Panther hadihajó legénységének lázadására vonatkozólag egy budapesti délutáni lap tegnapi számában közölt híreiből egy szó sem igaz. A Magyar Távirati illetékes helyen fölhatalmázták annak kijelentésére, hogy a jelzett tudósítás elejétől végig

³⁹¹³ Népszava, 38. évfolyam, 1910-11-22 / 277. szám

³⁹¹⁴ Pécsi Napló, 19. évfolyam, 1910-11-22 / 265. szám

koholmány. Egyébként a Panther nevű hadihajó soha sem volt Dél-Amerikában, hanem egy évig Kelet-Ázsiában állomásozott és az idén november 15-én érkezett vissza kelet-ázsiai útjából Pólába. A hadihajó legénysége az egész misszió alatt mintaszerű magatartást tanúsított és rendkívül sajnálatos, hogy ilyen, teljesen légből kapott híresztelésekkel sértik a legénység becsületérzését.³⁹¹⁵

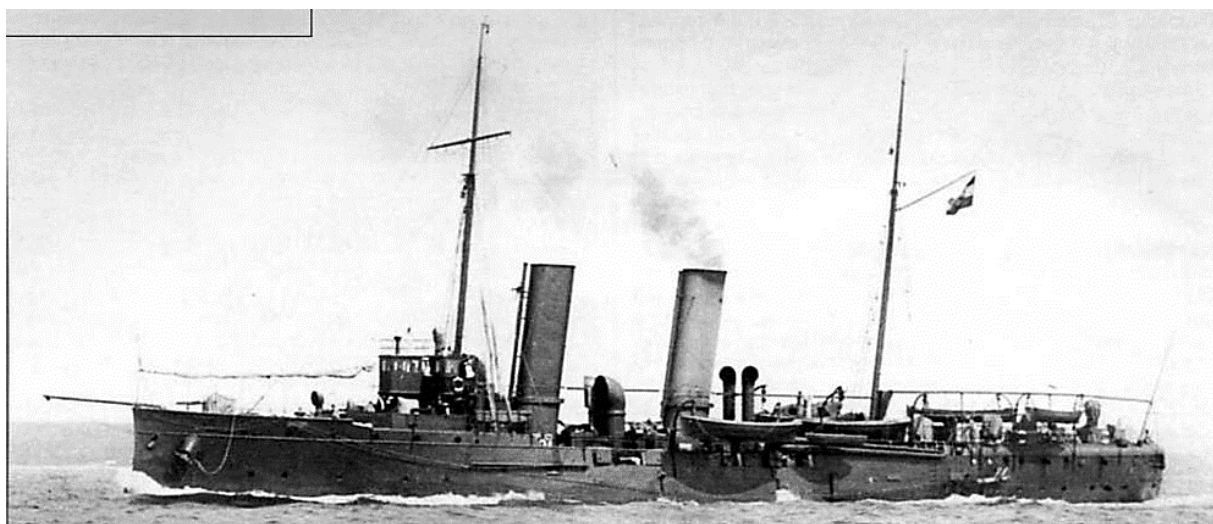
„A Nap” ezzel a cáfolattal szemben fönt tartja a „Panther”-ról szóló közleményének minden állítását, de bizonyítékokkal még most sem áll elő.³⁹¹⁶ A „Nap” című újság Braun Sándor botránylapja volt.³⁹¹⁷

1910.11.30-i hír: „(Levél a Panther hadihajóról.) Nem kis sajnálatunkra, a múltkoriban hamis hír került lapunkba a Panther hadihajó legénységéről. E hamis hírnek ékes cáfolataként Pólából a Panther hadihajó legénységétől levelet kaptunk, melyből közöljük a következőket: A „Panther” 1909. augusztus hó 16-ikán szaladt ki Pólából. Utunk célja Kelet-Ázsia volt. Körülbelül kétszáz ember és hét tiszt volt a hajónkon. A tisztek között két magyar. Minden egyes kikötőben nemzetiség szerint sorakoztatták a legénységet és anyanyelvükön rövid földrajzi és néprajzi ismertetést adtak a tisztek. Élmünk nem volt rossz. A Vöröstengeren tevehúst hoztak a hajóra, de mivel nem voltunk ehhez szokva, kérésünkre rögtön konzerveket szolgáltak ki. A konzerv igen ízletes étel, háromféle változatosságban, u. m. gulyás, székelygulyás és füstölthús borsó főzelékkel. Tudom, sok szárazföldi katona irigyelné ezt az ételt. Újévkor és augusztus 18-án a tisztjeink által rendezett tombolajátékon minden egyes ember részt vett. A díjak igen jelentékenyek voltak. Újévkor minden ember még ajándékot is kapott a tisztektől. A legénység között különben mindig zavartalan volt az egyetértés. Tizenöt hónapja vagyunk rajta, de nemzetiségi kérdés miatt a legkisebb veszekedések sem fordultak elő. Ha a hajón munka van, azt persze el kell végezni, hiszen azért vagyunk itt. A szolgálat különben sem oly erőltető, igaz hogy nehéz, de minden 4 órai szolgálat után 4 óráig teljesen szabad az illető. Még megemlítem, hogy augusztus 18-ikán sült csirke volt ebédre. Nem hiszem, hogy egy szárazföldi katona naplója ilyesmivel dicsekedhetne.”³⁹¹⁸

1911.

Ebben az időszakban Triesztben volt állomáshajó.

1911.03.28-án a Fasana csatornában volt szemlén.³⁹¹⁹

A "Panther" kis cirkáló 1911-1912 között³⁹²⁰

1912.

Ebben az időszakban Triesztben volt állomáshajó.

³⁹¹⁵ Budapesti Hírlap, 30. évfolyam, 1910-11-23 / 278. szám

³⁹¹⁶ Népszava, 38. évfolyam, 1910-11-23 / 278. szám

³⁹¹⁷ Magyar Zsidó Lexikon: Szerk: Újvári Péter, Budapest, 1929. 138. o.

³⁹¹⁸ Pesti Hírlap, 32. évfolyam, 1910-11-30 / 285. szám

³⁹¹⁹ Pesti Hírlap, 33. évfolyam, 1911-03-28 / 74. szám

³⁹²⁰ <https://military.wikireading.ru/56087>

1912.05.15-én legénysége részt vett egy Umágó-ban (ma Umag – Horvátország – Isztriai félsziget) kitört tűzvész eloltásában.

1912.11.27-i hír: „Az új hadihajó vízrebocsátása. A Prinz Eugen hadihajó vízrebocsátása alkalmából legfelsőbb rendeletre a Lacroma hadihajó, miután Ferenc Ferdinand trónörökös és a felesége az ünnepélyen való megjelenésről lemondtak Péter Ferdinand főherceg és felesége rendelkezésére fog állam, aki az új hajó keresztanyjaként fog szerepelni, továbbá jelen lesz Triesztben a Panther hadihajó a trieszti állomás torpedónaszádaival. Montecuccoli tengerészeti parancsnok hivatalos elfoglaltságára való tekintettel akadályozva van a személyes megjelenésben és ezért lovag Goehen Richárd trieszti tengerészeti kerületi parancsnok, ellentengernagyot bízta meg képviselőjével.”³⁹²¹ A vízrebocsátáskor a Panther állomáshajó a szokásos üdvölvéseket adta.³⁹²²

1913.

Ebben az évben rádióállomással szerelték fel.³⁹²³

„Trieszt, 1913.03.19. (Saját tudósítónktól.) Ma reggel Pólából két hajóadosztály elindult dél felé. Az egyik hajóadosztály a Wien, Erzherzog Franz Ferdinand és Radetzky csatahajóból áll, Niegován Miksa ellentengernagy parancsnoksága alatt, a másik hajóadosztály, amely a St. Georg, Admiral Spaun és Panther cirkálóhajókból áll, Fiedler Pál ellentengernagy parancsnoksága alatt van. Az Aspern cirkálóhajó ma este indult el. A két hajóadosztállyal több torpedónaszád és torpedóromboló ment el. Hivatalosan azt jelentik, hogy csak gyakorló útról van szó, s különben is arról van szó, hogy a két hajóraj egyelőre a déli dalmát partokra fog menni.”³⁹²⁴

A görög király Szalonikiban. 1913.05.24. Konstantin király és vezérkara a Panther torpedózúzó fedélzetén tegnap este ideérkezett.³⁹²⁵ Feltételezem, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia hajójáról van szó, mivel a Monarchia hajói gyakran mentek Szalonikibe.

Az albán partok és Antivári blokádjában az Aspern cirkálónk, két torpedóhajónk, a Magnet, a Salamander, két aknavontató, és a Panther nevű hajók vettek részt.³⁹²⁶

„Krisztus papjai gyorsvonatokon röpködnek oda, ahová kell és akadt köztük egy, az új póla-parenzói megyéspüspök, aki egyenesen hadihajóra száll és úgy csinálja meg a körútját. Pederzolli Triphon dr.-nak hívják ezt az urat, aki már Triesztből Parenzoba való költözése alkalmával kitett magáért és egy hadihajón hurcoltatta becses személyét az új székhelyre. A haditengerészet vezetősége nagyon szeretheti a püspök urat, mert most, amikor körútra indult, a „Panther” nevű hadihajót bocsátotta rendelkezésére és most a püspök úgy hadihajózik, ahogy neki tetszik. Krisztus annak idején bajosan mert volna fölszállni olyan alkalmatosságra, amely embergyilkolás céljaira épült és amelyen tömegpusztításra alkalmas eszközök meredeznek, de mostani pásztorai nem törődnek ilyesmivel. Fő a kényelem és a módnak, a rangnak a fitogtatása. Legközelebb hadi repülőgépeken szálldosnak a főpásztorok ide-oda és lenéznek, büszkén megvetik a gyalogló Krisztus ünnepi szamarát.”³⁹²⁷

„Pólából jelentik nekünk: December 7-én és 8-án volt Pederzolli Trifál dr. parenzói-isztriai püspök ünnepi bevonulása Pólába. Az új püspök december 7-én délután négy órakor a Panther hadihajón érkezett Triesztből. Mikor a hadihajó a város határába ért, tizenhárom ágyúlövést tett, mire a város valamennyi harangja megszólalt. Az Erzsébet-mólón Chmelarz Jenő parancsnokló altengernagy a város előkelőségeivel fogadta a püspököt, akinek partra szállásakor újra tizenhárom díszlövés hangzott el.”³⁹²⁸

³⁹²¹ Pesti Hírlap, 34. évfolyam, 1912-11-27 / 281. szám

³⁹²² Budapesti Hírlap, 32. évfolyam, 1912-12-01 / 284. szám

³⁹²³ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

³⁹²⁴ Budapesti Hírlap, 33. évfolyam, 1913-03-20 / 68. szám

³⁹²⁵ Budapesti Hírlap, 33. évfolyam, 1913-05-25 / 123. szám

³⁹²⁶ Gonda Béla szerk.: A Tenger 4. évfolyam 1914, Kisebbségi közlemények, Haditengerészet

³⁹²⁷ Népszava, 41. évfolyam, 1913-12-09 / 288. szám

³⁹²⁸ Budapesti Hírlap, 33. évfolyam, 1913-12-12 / 293. szám

„Bécs, 1913.12.10. Hír szerint a legközelebbi napokban a „Panther“ cirkáló mint állomáshajó Valonába (Vlona Albánia délnyugati részén) megy állomáshajónak. Parancsnoka Kubelka fregattkapitány.”³⁹²⁹ Valonába a balkáni zavargások miatt küldött hadihajót a Monarchia.

1913.12.12-én Teodo-ba (Tivat Montenegró) hajózott.
1913.12.12-én Valonába érkezett.

1914.

1914.01.11-ig Valonában volt állomáshajóként.

1914.01.17-én” a Panther nevű, hónapok óta Valonában tartózkodó állomáshajót ideiglenesen a Csepel torpedózúzóval váltatták föl. Itt tehát nem új hajó kiküldéséről van szó, mert úgy mint eddig, ezentúl is csak egy osztrák és magyar hajó lesz Valona előtt.”³⁹³⁰ A Panther a rendes évi dokkjavítás miatt ment Triesztbe. ³⁹³¹ 1914.01.27-i hír: A Panther Pólába is kikötött (1914.01.13-24-én), ahol dróttalan táviróállomást szereltek rája. 1914.01.25-én Teodo-ba érkezett. Majd 26/27-én visszaérkezett Valonába,³⁹³² ahol 1914.01.30-ig maradt.

1914.01.31-én „jól informált körökben úgy tudják, hogy Izmail Kemal bég csak akkor mondott le, amikor Essad Kasla kijelentette, hogy Közép-Albánia szenátusának elnökségéről lemond és területének kormányzását átadja az ellenőrző bizottságnak. Most úgy hallatszik, hogy Essad Kasai nem akarja megtartani ígéretét és azt a követelést támasztja, hogy az ellenőrző bizottság hadügyminiszterre nevezte ki és csak e kinevezés után akar lemondani a szenátus elnökségéről. Az ellenőrző bizottság erre két tagját, mégpedig Nerdolne német Laub angol megbízottat Durazzóba küldte, hogy Essad basával visszalépése ügyében tárgyaljanak. A két megbízotta Panther nevű osztrák-magyar hadihajón tegnap már meg is érkeztek Durazzóba.”³⁹³³ A Panther Valonából éjfélkor futott ki és reggel 7 órákor érkezett Durazzóba.³⁹³⁴ A diplomáciai tárgyalások lassan folytak. „Föl kell itt még említenem, hogy a „Panther“ csatahajó megérkezésének már első napján minden órában várta az elindulási rendeletét és most épen 100 órája vesztegel Durazzóban és várja a két diplomata dolga végeztét.”³⁹³⁵ Durazzóban volt 1914.01.30-1914.02.05-ig.

1914.02.05-14-én visszatért Valonába.

1914.02.14-15-én Teodo-ban volt.

1914.02.16-1914.03.05-én Valonában horgonyzott.

„Monarkiánk tudvalévően a Panther nevű hadihajót küldte az albán vizekre és a hajó fölvtva Durazzó és Valona közelében horgonyoz. A Panther egyik katonája érdekes levélben ad számot tapasztalatairól, melyekből főként a Wied herceg érkezésére vonatkozó részek érdemelnek figyelmet. Durazzóban — írja — nagy most a sürgés-forgás. Mindenki az érkező fejedelemtől és családjáról beszél és szörnyen kíváncsiak az új uralkodóra, bár arc képe valamennyi kirakatban megtalálható. Wied herceget február végére várják Durazzóba. Bútorainak egy része már megérkezett és rövidesen befejezik a palota renoválását is. Az új uralkodó alkotásainak sorát ingyen mozival nyitotta meg, ami nagy gyönyörűségére van a lakosságnak. Természetesen zsúfolt nézőtér előtt folynak le az előadások és hálásabb közönséggel aligha dicsekedhet bármely képszínház. A műezzin kiáltását már elnyomja esténként a katolikus templom nagyharangjának kongása, a tisztásokon vadonatúj ruhába bújt legények verik a marseins-et a hollandi reformtisztek vezetésével. Mindez már Wied herceg intézkedése. A hajón rendes medrében folyik a tengerészelet. Szállás hiányában a Pantherre költözött Zubovics Fedor is, aki jókedvűen beszélget a magyar legényekkel a hazai dolgokról. Durazzóban gyakori vendége volt a hajónak Esszád basa is. A kedv békés az albánok között és tartósan békés állapotot ígér.”³⁹³⁶

³⁹²⁹ Pesti Napló, 64. évfolyam, 1913-12-11 / 292. szám

Az ujság, 11. évfolyam, 1913-12-11 / 293. szám

³⁹³⁰ Budapesti Hírlap, 34. évfolyam, 1914-01-18 / 16. szám

³⁹³¹ Az Est, 5. évfolyam, 1914-01-19 / 16. szám

³⁹³² Világ, 5. évfolyam, 1914-01-27 / 23. szám

³⁹³³ Magyarország, 21. évfolyam, 1914-02-01 / 28. szám

³⁹³⁴ Pesti Hírlap, 36. évfolyam, 1914-02-10 / 35. szám

³⁹³⁵ Pesti Hírlap, 36. évfolyam, 1914-02-10 / 35. szám

³⁹³⁶ Budapesti Hírlap, 34. évfolyam, 1914-02-15 / 40. szám

1914.03.04-i hír: A Panther, tegnap indult vissza Valonából Durazzóba. Legutóbb a hajó szünetlenül cirkált a partok mentén, mert Brindiziből azt a hírt kapta, hogy görög hadihajók tartják szemmel az albán partvidéket, ami lehet hogy igaz volt, de a Pantherről egy görög hajót sem vettek észre. Minden eredménye az volt a fölösleges izgalomnak, hogy az elcsigázott legénység még jobban kimerült. A helyzetet súlyosbítja, hogy az élelmezés is nagyon rossz az albán part mentén. Egyébként gyönyörű napfényes, tavaszi idő ragyog az Adrián, a parti fák virágjukban állanak, a tenger azonban ennek ellenére is állandóan nyugtalan és négyméteres hullámokat vet. Ez annál kellemetlenebb, mert az albán kikötőkben a legkezdetlegesebb eszközök is hiányoznak, melyek a vihar mérge ellen szolgálhatnak. Jellemző, hogy egy teherhajó, mivel a csónakjait nem használhatta, úgy rakodott ki, hogy a telt boroshordókat egyszerűen beleeresztette a vízbe és a hullámok partra vitték azokat. A tüntetések, körmenetek, melyekkel az albánok azon való örömeiket fejezik ki, hogy Wied herceg elfogadta a koronát, napirenden vannak. Azonban külön ünnepelnek a mohamedánok és külön a katolikusok. Az Iride olasz hajó már elment Triesztbe, ahol az új királyt kísérő hajórajhoz csatlakozott. A Panther Durazzóban várja meg a bevonulást, aztán hazatér. Ezt az órát a legénység és a tisztikar egyaránt türelmetlenül várja, mert az albán vizeken való tartózkodást egyik sem sorozhatja majd a kellemesebb emlékei közé.”³⁹³⁷

1914.03.05-12-én Durazzóban volt.

„Virágzik az almafa: Sík tenger partjának arany fővényéről, Albánia vizeiről — hol szelíd hajlatot csapkod a sós víz — levél jött Hódmezővásárhelyre. Tengerész katona, magyar fiú küldte sógorának. A Panther nevű csatahajóról jött a levél. Arról a hajóról, mely már hetek óta ott cirkál Durazzo és Valona között. — őrszi a maroknyi csapat az albán békét. Maroknyi csapat, azonban mögötte tíz millió manlicher imponál. . A levélben sok érdekes van. A tavasz lehellete száll belőle felénk. — Itt járunk — írja a fiú. Sok tengerbe hajlik itt a kék ég, másik felől kígyózik az albán part, messze sötétlő hegyeivel. Piros tetejű házak, melyek közt alig egy pár emeletes palota imponál. A lejtő szelíd hajlatán fehér erdő. Virágzik az almafa. De a szél fúj. Méteres hullámok verik a hajó páncél oldalát... így ír a fiú. Szóval lent a királyváró Albániában már tavasz van. Nálunk is az van. Nem virágzik ugyan az almafa, de porzik a föld. És metszik a fákat. És hernyóznak. De talán eső is kellene már. Mert a por aranyat ér, de csak áprilisban. Még pedig csak március van.”³⁹³⁸

1914.03.08-i hír: „Wied herceg, Vilmos „király“ névvel szombaton délután 3 órakor vonult be Durazzóba. Három csatahajó volt a kísérete, negyedikül csatlakozott a Panther nevű gőzös. Már a parton két ezredünk várta, lovassággal, tüzérséggel. Az albánok küldöttsége a kikötőben fogadta Albánia királyát. A bevonulás fényes volt. Tüntetésektől tartottak, de a monarkia katonasága elejét vette minden bajnak.”³⁹³⁹

Az eseményt egy másik tudósító így látta: „Három órakor a három kísérőhajó közelebb húzódtott fel a Taurus mellé. Ekkor azután a Taurus horgonyt vetett és eldőrdült az első ágyúlövés. Essad pasa motorosan azonnal átsietett a Taurusra. Nyomban az első ágyúlövés után megjelentek a Tauruson az összes kísérő hajók parancsnokai és az osztrák-magyar Panther csatahajó parancsnoka is, akiket a hercegi pár szívélyesen üdvözölt. A Panther parancsnokát, Kubelka fregatt-kapitányt, a fejedelemné kitüntette azzal, hogy egész a kiszállásig vele társalgott.”³⁹⁴⁰

Durazzo, 1914.03.21-én „Vilmos király tegnap különkihallgatáson fogadta Löwenthal báró osztrákmagyar követet és a követség személyzetét, valamint a Taurus és Panther hadihajók parancsnokait. Löwenthal báró átadta megbízólevelét. Az uralkodó később reggelire vendégül látta a kihallgatáson fogadott személyiségeket.”³⁹⁴¹

1914.03.13-25-én ismét Teodo-ban vetett horgonyt.

1914.03.26-án Meljine-ben járt.

1914.03.26-1914.04.14-ig Durazzóban horgonyzott.

³⁹³⁷ Budapesti Hírlap, 34. évfolyam, 1914-03-04 / 54. szám

³⁹³⁸ Hódmezővásárhely, 44. évfolyam, 1914-03-07

³⁹³⁹ Hódmezővásárhely, 44. évfolyam, 1914-03-08

³⁹⁴⁰ Pesti Hírlap, 36. évfolyam, 1914-03-14 / 63. szám

³⁹⁴¹ Budapesti Hírlap, 34. évfolyam, 1914-03-22 / 70. szám

1914.04.15-1914.05.17-ig Polában volt.

Durazzó, 1914.04.17-én” a Panther nevű állomáshajó helyébe, amely javítás végett a pólai dokkba ment, a Szigetvár cirkáló érkezett ma ide.”³⁹⁴²

1914.05.01-i hír: „Kasszafűró matróz. A Panther hadihajón az elmúlt éjjel betörést fedeztek föl amelynek tettesét már le is tartóztatták. A hajó a szárazdockon áll javítás alatt. Az őrtálló matrózaltiszt észrevette, hogy a pénztár-kajütben világosság van. Oda behatolva, ott találta Hübner János matrózaltisztet, aki az „Erzherzog Friedrich“ hadihajón szolgál. A „Panther“ vaspénztára már meg volt fűrva, de a benne levő pénzkészlethez és irományhoz a betörő még nem nyúlhatott. A pénztárban harmincezer korona volt. Hühner János, aki jó családból származik, az „Erzherzog Friedrich“-en már több ízben követett el lopásokat, amelynek tettesét mindaddig nem tudták kideríteni”³⁹⁴³

1914.06.16-1914.07.13-ig Durazzóban volt.

Durazzó, 1914.06.22-én „a «Szigetvár» cirkáló helyére, amely Szmirnába ment, a «Panther» állomáshajó érkezett ide.”³⁹⁴⁴

1914.07.13-án áthajózott Teodo-ba.

1914.07.14-1914.08.01-ig Durazzóban volt.

1914.07.28-án üzent hadat az Osztrák–Magyar Monarchia Szerbiának. Evvel kitört az I. világháború.

1914.08.02-án befutott Cattaroba.³⁹⁴⁵

1914.08.31-i hír: „Minden órában bekövetkezhetik a török hadüzenet elküldése. Tegnap beérkezett a Panther cirkáló Smyrna kikötőjébe. Az angol-francia földközi-tengeri flottának az a szándéka, hogy a Pantheret elsüllyessze, csak fokozza az egyesültek elleni gyűlöletét a törökök körében.”³⁹⁴⁶ Bizonytalan, hogy melyik Panther nevű cirkáló futott be Smyrnába. A franciák augusztus 11-én, míg az angolok 12-én üzentek hadat a Monarchiának. Törökország 1914 novemberéig semleges térség. Szerintem a német Goeben és a Breslau cirkálók mellett a német Panther ágyúaszád érkezhetett Smyrnába, hiszen a német hajók augusztusban érkeztek a török vizekre.

Triesztből áthajózott Cattaroba az I. világháború kezdetén.

A francia flotta 1914.08.16-án jelent meg először az Adrián és a Zenta elsüllyesztésével széttörte a blokádot. A cs. és kir. 5. csatahajó-osztály parancsnoka a montenegrói parti berendezések szétlövésére kifutott egységeket (Monarch, Panther és két romboló: Streiter, Scharfschütze) a francia flottaerők megjelenésének hírére visszarendelte az öbölbe.³⁹⁴⁷ Ezek a hajók a Zenta-val együtt, párhuzamosan tevékenykedtek a tengeren.

1914.09.09-én a Lovcsen ütegeit lőtte.

1914.11.03-án a San Giovanni feletti állásokat lőtte.

1915.

Ebben az időszakban a Cattarói öbölben volt.

1915.01.08-09-én a lovcseni ütegeket ágyúzta.

Ekkor 8 mm-es géppuskákat kapott léghárító állványra, de 1916-ban eltávolították és azokat a szárazföldi csapatokhoz küldték.

³⁹⁴² Budapesti Hírlap, 34. évfolyam, 1914-04-18 / 92. szám

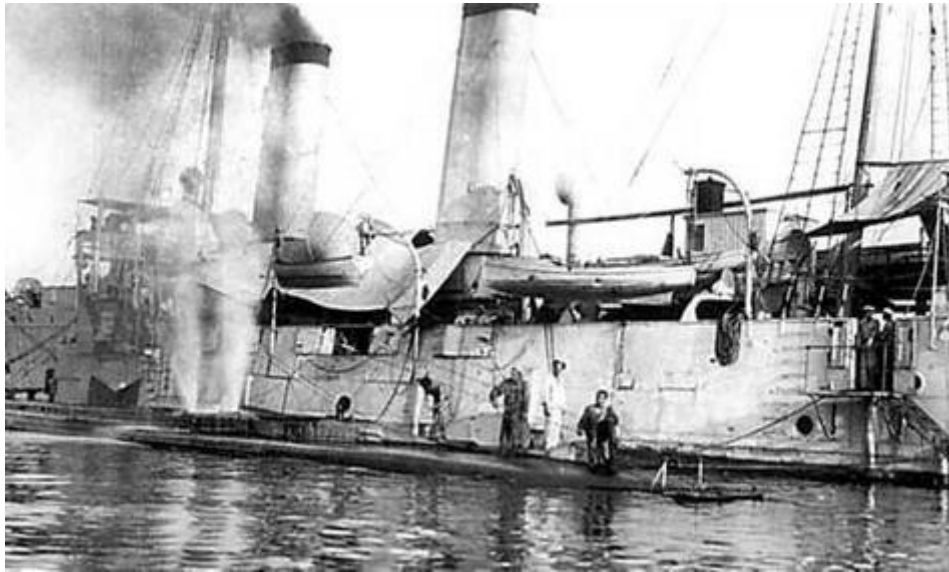
³⁹⁴³ Világ, 5. évfolyam, 1914-05-01 / 103. szám

³⁹⁴⁴ Magyarország, 21. évfolyam, 1914-06-23 / 147. szám

³⁹⁴⁵ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

³⁹⁴⁶ Előre, 1914. 10. évfolyam, 1914-08-31 / 805. szám

³⁹⁴⁷ Hadtörténelmi Közlemények, 32. évfolyam, Hadtörténelmi Intézet (Budapest, 1985)2. szám / Tanulmányok / Csonkaréti Károly: Az Osztrák–Magyar Monarchia haditengerészetének hadműveletei az első világháborúban. – 1985. 295. p.

*Panther az U-4 tengeralattjáróval a Kotori-öbölben 1915-ben*³⁹⁴⁸

1916.

1916.01.08–09-én a Lovcsen állásokat lőtte, valamint a Cattaro fölötti terepet és a szerpentinutat tartotta tűz alatt.

1916.09.08-án a Ljuta melletti állásokat lőtte. Leszerelték az egyik 7 cm-es lövegét, és helyette 1 db egycsőű 7 cm/L45-ös légvédelmi löveggel látták el.

1917.

1917.02.04-én kivonták a szolgálatból.

1917.02.15-én leszerelték és a gjenovici (Denovici – Montenegró) Tengeralattjáró Állomás lakóhajója lett.

1917.05.06-án Kotor (Cattarói)-ból Polába hajózott át. Ott a tengeralattjáró-parancsnoki iskola, tengeri kiképzőhajóként szolgált 1917.05.29-től.

1918.

1918.03.14-én beosztották a Tengeralattjáró Parancsnoki Iskolához.

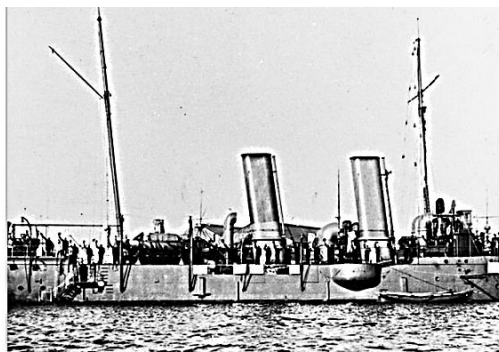
1918.05.06-án Cattaróból Pólába ment javításra.

1918.05.29-én tengeri kiképzőhajóként állt újból szolgálatba.

1918.07.03-án Buccariból a Cattarói-öbölbe ment.

1918 októberében vonták ki az aktív szolgálatból.³⁹⁴⁹

1918 novemberben Cattaróból Fiuméba hajózott, ahol lefoglalták a győztes hatalmak.

*A hajó egyik tengerésze és a hajó*³⁹⁵⁰

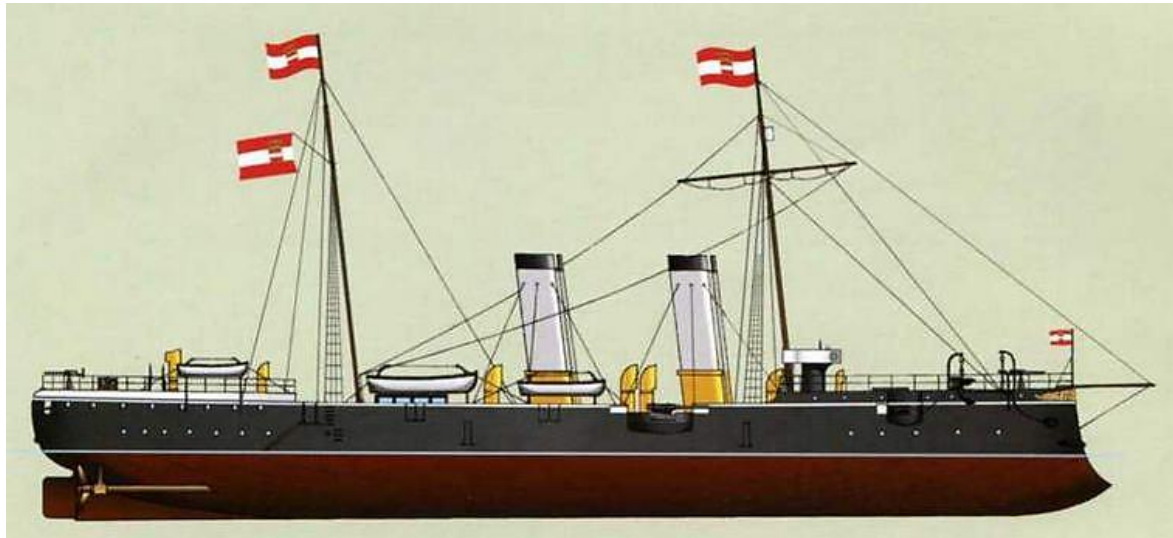
³⁹⁴⁸ <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁹⁴⁹ [https://military-history.fandom.com/wiki/SMS_Panther_\(1885\)](https://military-history.fandom.com/wiki/SMS_Panther_(1885))

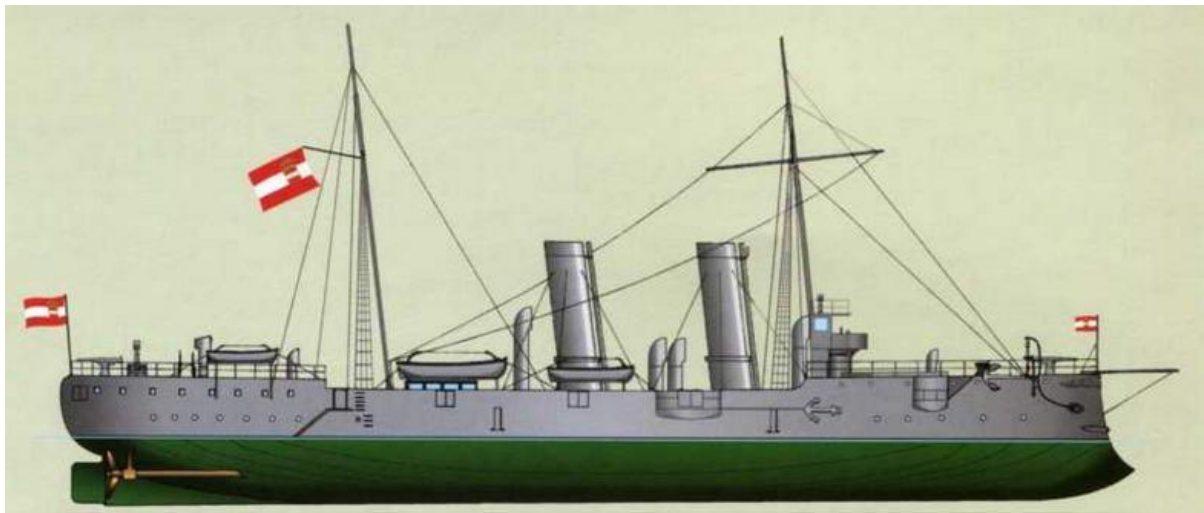
³⁹⁵⁰ <https://www.facebook.com/ElsoVilagaboruPortal/posts/1%C3%A1zad%C3%A1s-az-sms-panther-cirk%C3%A1ll%C3%B3n/878482700950568/>

1919-1920.

1918 után Anglia kapta meg, de átadta Olaszországnak, Az olasz Vaccaro and Co. cég 1921-ben Messinában lebontotta.³⁹⁵¹

A Panther torpedóhajó 1890 körüli festéssel

A Panther harci festéssel³⁹⁵²

Parancsnoka:

1886. Karl Russo d'Appancourt 3. rangú kapitány

1886. Habsburg-Lotharingiai Károly István főherceg fregattkapitány

1888. gróf Rudolf von Montecuccoli fregattkapitány

1896-1897 Köppel Károly (Carl Edler von Köppel) fregatte kapitány

1897. Padevit János fregattkapitány

1897. Friedrich Freiherr (Talán Friedrich Freiherr von der Deden zu Himmelreich) fregattkapitány.)

1898. Pott Pál sorhajókapitányt

1900. Bouvier Hannibál fregattkapitány

1902. Albert Morelli fregattkapitány ³⁹⁵³

1905-1906. Höhnel (Hoelvert) Lajos lovag fregattkapitány

1906. Eduard Körber fregattkapitány

³⁹⁵¹ https://hu.wikipedia.org/wiki/SMS_Panther

³⁹⁵² <https://military.wikireading.ru/56087>

³⁹⁵³ Sport und Salon, Juli-Dezember 1902-09-06

1907. Josef Jvanek fregattkapitány³⁹⁵⁴

1910. Theodor Skerl Edler v. Schmidtheim lovag fregattkapitány ³⁹⁵⁵

1910. Michiel v. Vitturi fregattkapitány ³⁹⁵⁶

1913, 1914. Kubelka József fregattkapitány

Admirálisok:

1886. Maximilian Daublebsky von Sterneck tengernagy

---

³⁹⁵⁴ Neigkeits-Welt-Blatt, April 1907-04-21

³⁹⁵⁵ Neigkeits-Welt-Blatt, November 1910-11-19

³⁹⁵⁶ Neigkeits-Welt-Blatt, November 1910-11-19